258:"Allah kendisine mülk verdi diye Rabbi konusunda İbrahim'le tartışmaya gireni görmedin mi? Hani İbrahim: "Benim Rabbim diriltir ve öldürür" demişti. O da: "Ben de öldürür ve diriltirim" demişti. (O zaman) İbrahim: "Şüphe yok ki Allah güneşi doğudan getirir, hadi sen de onu batıdan getir!" deyince, o küfre sapan böylece afallayıp kalmıştı. Allah zâlimler topluluğunu hidâyete erdirmez."

Burada Allah'ın kendisine mülk verdi diye anlatılan kişi Hz. İbrahim'in doğup büyüdüğü Irak'ın zâlim hükümdarı Nemruttur. Allah kendisine mülk verdi diye devlet ve hükümdarlık verdi diye gururlanarak ya da başka bir deyişle bu nîmetin şükrünü nankörlükle yerine getirmeye çalışan bir tâğut. Hz. İbrahim'in ülkesinin kralı.

Hz. İbrahim'in babası Azer bu zâlimin baş memurlarından birisiydi. Nemrutun en gözde kullarından birisiydi. Hz. İbrahim babasının tâğuta kulluk zilletinin tamamen aksine küçük yaşından itibaren putlara, tâğutlara karşı bir nefret ve Allah'a karşı büyük bir sevgi beslemektedir. Büyüyüp peygamber olduktan sonra gerek babasına, gerek içinde yaşadığı toplumuna ve gerekse zâlim krala karşı çok amansız bir mücâdele başlattığını görüyoruz.

Allah'a olan imanını amele dönüştürmek adına, daha önceki âyette imanın ilk şartı olarak anlatılan tâğutu reddetmek, imanını a-mele dönüştürmek adına putları kırdı. Bunun üzerine babası alelacele kralın (Nemrut'un) huzuruna çıkıp oğlunu ona şikâyet etti. O bizim İlâhlarımızı kırdı. Ona gereken ceza verilsin, diye oğlunu krala ihbar etti. İşte bunun üzerine Hz. İbrahim kralın huzuruna çıkarıldı. Ve aralarında bir konuşma geçti.

Anladığımız kadarıyla Hz. İbrahim bu dünyanın en zâlim ve en güçlü kralının huzuruna çıkınca bu zâlim tâğut ona kendisinin Rab olduğunu İlâh olduğunu ilan etti. Hz. İbrahim de onun karşısında onun bir zâlim olduğunu, asla Rab olmadığını, İlah olmadığını Rab ve İlâh olarak sadece âlemlerin Rabbi olan Allah'a iman ettiğini haykırınca Nemrut: "Ey İbrahim! Bu ülkenin Rabbi benim! Sizin benden başka Rabbiniz yoktur! Bu ülkede söz sahibi benim! Bu ülkede kanunlar benim ağzımdan çıkar! Bu ülkede hâkimiyet bana aittir! Söylesene ey İbrahim! Senin o benden başka bahsettiğin Rab kimdir? Diye sorar. İbrahim (a.s) da buyurur ki: "Benim Rabbim, Rabb'ul âlemin olan, gökte ve yerde ne varsa hepsinin Rabbi olan, tüm varlıkları yaratan ve tüm varlıklara hükmeden, öldüren ve diriltendir!" Hz. İbrahim kendisine ilk olarak yegâne Rab ve İlâh olan Allah'ın hayat ve ölüm konusunu ortaya atmış ve İlâh olanın bir sıfatını gündeme getirmiştir.

Zâlim Nemrut bu sözler karşısında sarsılmıştı, ama bu duru-munu çevresindeki kendisini rab ve ilah kabul etmiş olan kullarının dikkatlerinden

gizlemeye çalıştı. Hain insanların akıllarını sömürebilmek için demagojiye başvurur. Böyle bir durumda, o gün de, bugün de tüm zâlim tâğutların, tüm despot idarecilerin baş vuracakları tek şey kavramlarla oynamak ve çevrelerinde kendilerine kulluk yapan basit düşünceli insanların bir türlü harekete geçmeyen ve olmayan akıllarıyla dalga geçmek. Vatan, millet, sakarya gibi konularla meseleyi kamufle etmek. Bakın Nemrut durumu idare etmek üzere bir demagoji yapar ve der ki:

"Dedi ki ben de diriltir ve öldürürüm."

Rivâyetlere göre iki adam getirtir; birini öldürür, diğerini serbest bırakır. Ve der ki; baksana ben de diriltir ve öldürürüm. İşte bir tâğutluk örneği. Bu hayatı düzenleyenler bizleriz. Yaşatan da biziz, öl-düren de. Biz istedik mi öldürürüz. Biz istedik mi asarız. Biz istedik mi keseriz. Biz istesek size nefes bile alma imkânı bırakmayız. Şu anda yaşıyorsanız bizim sayemizde. Ya da falanın sayesinde. Allah'la boy ölçüşmeye çalışan tâğutların her devirde aynı tavrı sergilediklerine şahit oluyoruz.

Ama bakın iman zaafı içinde olanlar, Allah'a gereği gibi itimat etmeyenler, Allah'ın herkesten güçlü olduğu konusunda şüpheleri olanlar bu dünyanın en güçlü tâğutları karşısında tir tir titrerlerken bakın Allah'ın kahramanı Hz. İbrahim ne yapıyor? Allah için hareket eden kişi tek kişi de olsa, karşısındakiler de tüm dünya bile olsa Allah'ın yardımıyla onun galip geleceğini anlatan bir tavırla Hz. İbrahim'in Nemrut karşısında dimdik durduğunu gö-rüyoruz.

Nemrut Allah'ın sıfatlarını kendisinde görüyordu. Madem ki ben de öldürüyor, ben de diriltiyorum, öyleyse ben de İlâhım, ben de Rabbim diyordu. Öldürme ve hayat verme yetkisini kendisinde görüyordu.

Tıpkı bugün Allah'ın bu sıfatını kendilerinde gören ve gururla yeryüzünde tüm İslâm âlemini, tüm müslümanları bir daha dirilme-yecek şekilde öldürdüklerini zanneden tâğutların, tüm dünyaya Rablik çığlıkları atarken, unuttukları insanların gerçek Rabbi tarafından İslâm dünyasının yeniden dirilişi karşısında ödleri kopacak ve dilleri tutulacak noktaya geldikleri gibi.

Nemrutun demagojiye kaçtığını gören Hz. İbrahim buyurdu ki:

"Şüphe yok ki Allah güneşi doğudan getirir, haydi sen de onu batıdan getir! Deyince böylece o kâfir afallayıp kaldı."

Diyor ki İbrahim (a.s): Ey insanlara Rablik ve İlahlık iddiasında bulunan zâlim! Ey Allah'ın sıfatlarına sahip olduğunu, öldüren ve dirilten olduğunu iddia eden tâğut! Hayat veren ve öldüren zat aynı zamanda tüm varlıkları istediği gibi idare eden, onlara söz geçiren, onlara ferman edebilen zattır. Aya, yıldızlara,

semaya, arza, bulutlara, yağmurlara, bitkilere ve tüm varlıklara söz geçiren zattır. Eğer bu zat sen isen, haydi bakalım benim Rabbim güneşi doğudan çıkarıyor, sen de onu batıdan getir! deyince kâfirin dili tutuldu, apışıp kaldı. Diyecek bir şey bulamadı.

Bu, tartışmada bir usuldür. Eğer karşımızdaki sözü çarpıtarak çevredeki kişilerin kafalarını karıştırmaya yönelirse, Hz. İbrahim'in burada yaptığı gibi biz de daha açık bir delille geçerek onun ağzını kapatmayı becereceğiz inşallah.

Geçen haftaki dersimizde okuduğumuz son âyet-i kerîmesin-de Rabbimiz, bizi bundan yüz yıllar öncesine, takriben iki bin yıl öncesine götürerek, o dönemde Allah'ın elçisiyle kendisine mülk verdiği bir tâğutun tartışmasını anlatmıştı. Bu tartışmayla anladık ki Rabbimiz dilediği insanlara güç verir, kabiliyet verir, yetenek verir, mal verir, mülk verir saltanat verir. Ve bu verdikleriyle insanları imtihan eder. Ve belki de böyle bir imtihana en fazla tabi tutulanlar yeryüzünde egemen olanlar ve saltanatlarıyla insanlara hakim olanlar ve de Allahu Teâlâ-nın kendilerine verdiği bu imkânlarla, bu fırsatlarla Allah'ın kullarına karşı tanrılık iddiasında bulunanlardır.

Eğer bunlar Allah'ın kendilerine verdiği bu güç ve kuvvetle, bu imkân ve saltanatla Allah'a kulluğa yönelselerdi yâni Allah'ın önünde secdeye kapanarak, Allah'ın şanını yüceltseler, kendi hiçliklerini anlayarak, kulluklarını anlayarak Allah'ın velâyeti altına girselerdi, onun arzularını uygulamaya çalışsalardı, elbette hem dünyada, hem de uk-bada daha şerefli bir hayata kavuşacaklardı. Dünyada şerefli bir hayat, öbür tarafta da cennet onların olacaktı. Ama ne gariptir ki bu insanlar Allah'ın kendilerine verdiği güç ve saltanatla, Allah'ın kendilerine bahşettiği imkân ve fırsatlarla Allah'ın karşısına geçip: Ben de Rabbim. Ben de İlâhım. Ben de Melikim. Ben de mâlikim, demek zorunda kalmışlar sanki. Demek zorunda kalmışlar dedim, çünkü güç ve kuvvetleri, imkân ve saltanatları onları aldatmıştır.

Varlıklı kişiler, Allah'ın kendilerine imkân ve fırsat verdiği kişiler çoğu zaman bu nîmetlerin vericisi olan Allah'ı unutmuşlar, istiğna duygusuna kapılmışlar, bu nîmetlerin kendilerine iyi insan oldukları için, imtihanı kazandıkları için verildiğini zannetmişler ve kendilerinin büyük insan olduklarını kabul etmeye başlamışlardır. Bir de bundan şunu anlıyoruz ki; Allah kâfirlere de mülk verebilir. Bir kimseye bolca mülk ve imkân verilmesi, o insanın faziletli bir insan olduğunu göstermez.

Allah'ın kendilerine mülk ve saltanat verdiği insanlar kendilerinin İlah olduğunu iddia etmeye başlayıvermişler. Bu neyin nesiydi böyle? Onları var eden Allah değil miydi? Yaratılışları kendi ellerinde miydi? Ellerindeki imkânların tamamını, o güçlerini o saltanatlarını onlara veren Allah değil miydi?

Yarın vakti geldiği zaman onların tama-mını alacak olan Allah değil miydi? Vakti gelince ölmemeyi, Allah'ın kaderine teslim olmamayı becerebilecekler miydi? Kendilerinden öncekilerin bu kadere karşı gelemediklerini, vakti gelince ölüp gittiklerini görmüyorlar mıydı bu insanlar?

Yâni bu Nemrutlar, bu Firavunlar ve şu anda da kendilerinin İlâhlığını iddia edenler acaba kendilerinden önce yaşamış olan babalarının dedelerinin birer birer mülk ve saltanatlarını bırakıp hayata veda ederek gittiklerini görmemişler miydi? Evet her gün görüyorlardı ama, gariptir ki bu insanlar unutuyorlar işte. Güç ve kuvvet kendilerinde olduğu zaman onları hiç kaybetmeyeceklerini zannediyorlar. Sıhhat ve sağlıkları yerinde olduğu zaman onları hiç kaybetmeyeceklerini zannediyorlar.

İşte bakın burada bir örnek olarak kendisine güç ve kuvvet verdiği, imkân ve saltanat verdiği birini gözler önüne seriverdi Rab-bimiz. İbrahim (a.s) insanlığın imamı, müslümanların ve Rasulullah'ın atası olan o büyük insan dedi ki:

"Benim Rabbim hem diriltir hem de öldürür!"

Bunun üzerine o azgın tâğut da dedi ki:

"Ben de öldürür ben de diriltirim!"

Şu çelimsiz insanın tavrına bakın. Allahu Teâlâ kendisine yetki vermiş, Allah onu o makama çıkarmış. Allah'ın kendisine verdiği o güç ve saltanatla gerçekten mâsum olan, suçsuz olan yâni ölümü hak etmemiş olan insanları, mazlumları öldürebiliyor. Suçsuz insanları hapse atabiliyor. Ve gerçekten Allah'ın yasalarına göre Allah'ın kitabına göre işlemiş oldukları suçlardan dolayı yaşamaları bitmesi gereken, yâni recm edilmeleri veya elleri kesilmesi gereken insanları da Allah'ın yasalarını, Allah'ın kitabını görmezden gelerek affediyor ve onlara hayat hakkı verebiliyor.

İşte tüm sahte Rablerin, tüm sahte İlâhların özelliğidir bu. Allah'ın yasalarına göre suçlu olanların suçsuz, suçsuz olanların da suçlu görülerek muamele yapılması. Dün de bugün de bunu yapanların tamamı İlâhlık iddiasında bulunmuş insanlardır. Onun için diyor ki bakın: "Ben de öldürür ben de diriltirim!"

Rivâyetlere göre birisi suçlu ötekisi suçsuz iki adam getirtir Nemrut. Suçsuzu öldürür, suçluyu da serbest bırakır. Ve der ki; "Bak öldürülmesi gerekeni dirilttim, yaşaması gerekeni de öldürdüm. Ben de öldürür, ben de diriltirim. O halde ben de İlâhım."

İşte böyle Allah yasalarına göre suçlu birini serbest bırakıp suçsuzlara hayat hakkı tanımamak, onları kodeslerde tutup akıl ve hayale gelmeyecek

biçimde onları fitnelere uğratmak tüm tâğutların, tüm sahte İlâhların ve tüm zâlimlerin sıfatlarıdır. Gerçekten de sahte tanrıların bütün amelleri, bütün işleri, bütün hükümleri işte böyledir. Çünkü Allah'ın hükümlerini beğenmeyen, Allah'a kafa tutan, Allah'la yarışmaya çalışan birinden bundan başkası da beklenmez.

Bu defa Hz. İbrahim dedi ki:

"Benim Rabbim güneşi doğudan getiriyor. Hadi sen de onu batıdan getir! Deyince kâfir şaşırıp kaldı."

Bakın birinci tartışmanın konusu insanların Allah'ın kendilerine verdiği hür iradeleriyle ulaşabilecekleri bir konudur. Ama buradaki tartışmanın ikinci bölümünde ise insanların hür iradelerine verilmeyen yâni insanların iradelerinin hiç sökmeyeceği iradeleriyle insanların ulaşamayacakları bir konudur. Yeryüzünde bu iki konuyu ayırmamız gerekiyor. Birisi yeryüzünde Allah tarafından insanların iradelerine bırakılmış konular, ötekisi de insan iradesiyle ulaşılamayacak alanlar.

İşte yeryüzünde bugüne kadar ve bugün de dahil kendilerini Allah yerine koymuş, Allah kanunlarının yerine kendi arzularını oturtmaya ve insanları buna itaat ve ibâdete zorlamış (İslâm'da ibâdetle itaat aynı mânâya gelir de onun için böyle söyledim) insanları kendi arzularına itaate zorlamış tüm sahte tanrıların ve tanrıçaların insanları aldattıkları konu işte bu birinci konudur, birinci alandır.

Allahu Teâlâ muradı gereği yeryüzünde insanlara irade vermiştir. Allah'ın kendilerine verdiği bu iradeleri gereği insanlar yeryüzünde Allah'ın arzularına uygun bir hayat yaşayabilecekleri gibi bu iradeleri gereği Allah'a rağmen, Allah'ın dinine, Allah'ın kitabına ve isteğine rağmen Allah'a isyan ederek bir hayat yaşama hakkına da sahiptirler. Yâni Allah'ın kendilerine verdiği bu iradeleri gereği insanlar imanı da küfrü de, hidâyeti de dalâleti de seçebilme hakkına sahiptirler. Allah'ın istediği razı olduğu bir hayatı da Allah'ın istemediği ve yasak kıldığı bir hayatı da tercih edebilme hakkına sahiptirler.

Bu hakkı onlara Allah vermiştir. Yâni Allah'ın yasaklamasına rağmen insanlar kendilerine verilmiş bu iradeleriyle içki içebilirler, zina edebilirler, adam öldürebilirler, Allah'ın koyduğu düzeni bozabilirler, Allah'ın yasalarını değiştirebilirler. Zulmedebilirler, haksızlık yapabilirler, yeryüzünde Allah'a rağmen Allah'ın istemediği bir hayat tarzını yaşayabilirler.

Ama unutmayalım ki bu Allah'ın kendilerine verdiği özgür iradeden kaynaklanmaktadır. Ve hiç şüphe yoktur ki insanlar kendilerine verilmiş olan bu özgür iradelerinin bedelini mutlaka bir gün ödeyeceklerdir. Yâni mutlaka bu insanlar kendilerine verilmiş olan bu özgür iradeleriyle istedikleri biçimde

hareket etmelerinin bedelini bir gün ödeyeceklerdir. Müslümanca yaşamalarının karşılığında cennet, kâfir-ce ve zâlimce yaşamalarının karşılığında da cehennemi bulacaklardır.

İşte bu insanların hür iradeleriyle yeryüzünde ulaşabilecekleri, yapabilecekleri alandır. Ama bir de insanların yeryüzünde özgür iradeleriyle asla ulaşamayacakları müdahale edemeyecekleri veya yapamayacakları alanlar vardır. Yâni makamları, konumları, güçleri kuvvetleri ve saltanatları ne olursa olsun kendilerinin asla ulaşamayacakları, iradelerinin sökmeyeceği alanlar da vardır. Bu sahte İlâhlar, bu bölümü hiç gündeme getirmeyen, sadece iradeleriyle ulaşabilecekleri birinci bölümü gündeme getiren bu zâlimler: "Biz de Tanrıyız! Biz de İlâhız! Biz de İlahlık sıfatlarına sahibiz. Bizi de Rab kabul etmek zorundasınız. Bizim kanunlarımıza ve arzularımıza da uymak zorundasınız. Bizim de emretme ve yasaklama hakkımız vardır! Diyerek insanların düşünceleri üzerinde baskılar kurmaya çalışıyorlar. İnsanların inançlarına ipotekler koymaya çalışıyorlar. İnsanları Rablerine kulluktan koparıp kendilerine kul köle yapmaya çalışıyorlar. Ama iradeleri gereği kendilerine bırakılmış bu sahâlârda İlâhlık taslamaya kalkışırlarken beri tarafta kendi iradelerinin yetmeyeceği ve saltanatlarının sökmeyeceği konular söz konusu olunca da apışıp kalıyorlar, aptallaşıp kalıyorlar, donup kalıyorlar.

Dün Allah'ın peygamberi İbrahim (a.s) Allah düşmanı Nemruta demişti, biz de bugün aynı âyetle günümüzün İlâh taslaklarına, Allah kanunları ortadayken, Allah kanunlarını beğenmeyerek, Allah'ın kitabı ortadayken kitabı diskalifiye ederek, kendilerini Allah makamın-da görerek daha iyisini yapmaya kalkışan bugünkü İlâh taslaklarına da diyoruz ki: "Bizim Rabbimiz, bizim hayat programımızı kendisinden almak zorunda olduğumuz Rabbimiz güneşi doğudan getiriyor, hadi gücünüz yetiyorsa siz de onu batıdan getirin!" Hadi eğer siz de Rab-sanız, siz de İlâhsanız, yeryüzünde biz de egemeniz! Biz de güç sahi-biyiz! Bu insanlar üzerinde biz de söz sahibiyiz! Biz de istediklerimizi öldürür, istediklerimizi diriltiriz! Biz de dilediklerimizi affeder, diledik-lerimizi kodeslerde süründürürüz! Biz de istediğimiz gibi hareket ederiz! Eğer bizim kanunlarımıza uymazsanız, bizim arzularımızdan çıkarsanız dünyanızı zindan ederiz! Diyen bu sahte İlâhlardan bir tanesi ya da hepsi birleşsinler güneşe emretsinler de sadece bir gün o güneşi batıdan doğdursunlar.

Yapabilirler mi bunu? Evet egemenlik bizdedir, emretme ve yasaklama hakkı bizdedir diyerek yeryüzünde tanrılık iddiasında bulunan bu insanlar bıraktık güneşe söz geçirmeyi acaba vücutlarının en küçük parçası olan saçlarına ya da tırnaklarına söz geçirebiliyorlar mı? Saçlarının ağarmasını ya da tırnaklarının uzamasını engelleyebiliyorlar mı? Buna yetecek kadar güçleri var mı? Allah'ın arzında Allah'ı diskalifiye ettiklerini zannederek, Allah'ın kullarına egemen olduklarını zannederek diledikleri şekilde zulme dayanan bir

sistem kurup da insanlara hayat hakkı tanımayan, insanların özgürce Rablerinin emirlerini yerine getirmelerine engeller koyan, inançlarına, düşüncelerine hattâ kalplerine bile baskı kurup Allah'ın mülkünde: "Rabbim Allah!" demelerine bile izin vermeyen bu yeryüzünün sahte tanrıları ve tanrıçaları acaba ihtiyarlamalarına engel olabiliyorlar mı? Acıkıp susamalarına engel olabiliyorlar mı?

Gökyüzünden muhtaç oldukları bir yağmur damlasını bile indirmeye muktedir olamayan, yeryüzünden bir tek buğday tanesi bile çıkarmaya güç yetiremeyen, kendi vücutlarına bile söz geçiremeyenler nasıl olur da Hayyu Kayyum olan, gökte ve yerde ne varsa hepsini idare eden mülk kendisinin olan Allah karşısında utanmadan: "Biz de mâlikiz." "Biz de İlahız" "Biz de emreder ve yasaklarız." "Biz de hayat programı yaparız." "Biz de öldürür ve diriltiriz." Diyebiliyorlar? Ama istedikleri kadar desinler, bir gün bir İbrahim çıkar, bir gün bir Allah dostu çıkar sözü ağızlarına tıkayıverir. "Benim Rabbim güneşi doğudan getiriyor Haydi sen de onu batıdan getir!" Deyiverir de:

"Kefere şaşırır kalır."

İşte onun ve onun gibilerinin tanrılığı bu kadardı. Tanrılıkları buraya kadardı. E hani tanrıydın sen? Hani İlâhtın? Ne oldu? Nasıl İlah oldun? Nasıl tanrı oldun sen? Allah kanunları dururken nasıl kanun yapmaya kalkıştın? İbâdet ve itaat edilecek yegâne varlık olan Allah dururken nasıl Allah'ın kullarını ona kulluktan koparıp kendine kul köle yaptın sen? Hani ne duruyorsun bu konuda bir şeyler söylesene! Şaşırıp kaldı kâfir, apışıp kaldı, aptallaşıp kaldı. Elbette:

"Allah zâlimlere hidâyetini nasip etmez."

Elbette Allah zâlimleri hidâyete ve başarıya ulaştırmaz. Elbette Allah yeryüzünde hakkı olmadığı halde zâlimlik yapan, Allah'a kulluk makamında bulunması gerekirken kendisini başka bir makamda bulunduran, Allah'ın arzında Allah'ın hakkını gasp ederek Allah'ın kullarına hükmetmeye kalkışan, egemenlik iddiasında bulunan bu tür zâlimleri hidâyetine ulaştırmayacaktır. Yâni bütün bu hakikatleri anlamaya onu ulaştırmayacaktır. İslâm'ı, Kur'an'ı anlama imkânı vermeye-cektir bunlara. Ama eğer bu tür insanlar bir gün kendi Rabliklerini bir tarafa bırakırlar da gurur ve kibirlerini kırarlar da, Allah'ın Rabliğine, Rab olan Allah'ın hâkimiyetine inanırlar ve Rab olan Allah'ın velâyeti altına girerek Allah'ın bu velâyeti altında olanlara indirdiği kitabının hükümlerine teslim olurlarsa ve bu kitabın yeryüzünde pratiğini uygulamasını göstermek üzere gönderilmiş olan peygambere tabi olurlarsa yâni kendiliklerinden karar vererek hidâyete talip olurlarsa Allah da onları hidâyetine ulaştıracaktır. Hidâyet Allah'ın elindedir .

Bundan sonra Rabbimiz velâyetini anlatan ikinci bir örnek daha anlatır. Hayyu Kayyum olan Rabbimiz, mü'minlerin işlerini çekip çeviren, onları

karanlıklardan, bilgisizlik, cehalet ve olayları çözememekten dolayı içine düştükleri şaşkınlık karanlıklarından onları kesin bilginin aydınlıklarına ve nûra nasıl çıkardığını anlatmak üzere bir misal daha anlatacak Rabbimiz. Her ân şu âlemde cereyan eden öldür-me ve diriltme işinin nasıl gerçekleştiğini anlatacak.

259:"Yahut altı üstüne gelmiş bir şehre uğrayan kimse gibisini görmedin mi? O: "Bunu bu ölümünden sonra Allah nereden diriltecek?" Dedi. Bunun üzerine Allah onu yüz sene öldürdü. Sonra onu diriltti ve "ne kadar kaldın?" diye sordu. O da: "Bir gün, yahut bir günden eksik kaldım!" dedi. Allah buyurdu ki: "Hayır yüz sene kaldın, öyle iken bak yiyeceğine ve içeceğine henüz bozulmamış. Hele eşeğine bak, hem bunlar seni insanlara karşı kudretimizin bir alâmeti kılalım diyedir. Hele o kemiklere bak onları nasıl birbirinin üzerine kaldırıyoruz? Sonra onlara nasıl et giydiriyoruz? Böylece gerçek ona açıkça belli olunca: "şimdi biliyorum ki, Allah her şeye kadirdir." dedi."

Burada anlatılan kişi de hadisenin geçtiği şehir de anlatılma-mıştır. Sahabeden pek çoğunun ifadesine göre burada anlatılan kişi Hz. Üzeyr'dir. Yine sahabeden bazılarının ifadesine göre bu şahıs Hz. Ermiya'dır. Lût'un (a.s) hizmetçisi Şaya diyenler de olmuştur.

Hadisenin geçtiği şehir konusunda da Kudüs şehri üzerinde durulmuştur. Bahtunnasır'ın saldırısı sonucu Kudüs'te oturan İsrâil oğullarının pek çoğu öldürülmüş, geri kalanlar da sürgün edilmiş ve Kudüs tamamıyla yakılmış, yıkılmış, yerle bir edilmiş. İşte bu manzarayı görünce demişti ki:

"Allah burasını ölümünden sonra nasıl diriltecek?"

Bunun birkaç anlamda söylendiğini düşünüyoruz.

1-) Allah yerin altı üstüne getirilmiş bu memleketi diriltecek bu-na inanıyorum ama nasıl diriltecek? Acaba bunun yasası nasıldır? Rabbimin buna gücünün yettiğine kesin iman ediyorum ama acaba bunun keyfiyeti nasıl olacaktır?

Veya inanıyorum Allah bunları tekrar diriltecek ama ne zaman diriltecek? Bunun zamanlaması nasıl ki diyordu, anlamak istiyordu, kavramak istiyordu veya bizzat bunu gözleriyle görmek ve itminana kavuşmak istiyordu.

2-) Ya da ben bunu istiyorum, ben buna sa'y ediyorum, ben bu şehrin ve şehir halkının dirilişine sa'y ediyorum, ben bu ülke insanının silkinmesini bekliyorum ama âcizim, bunun yolunu bilmiyorum, Allah bunu mutlaka yapacak, Allah ölmüş bu şehri mutlaka diriltecek, her şeyini kaybetmiş bu ülkeyi yeniden diriltecek ama galiba ben göremeyeceğim! diyerek hayıflanıyordu.

Yani kendisini sorumlu bildiği o toplumun dirilişi için kafa yoruyor, düşünüyor ve çareler arıyordu. Ölülerin dirilişi hızlandırmak için çırpınıyor ve Allah'a dua ediyordu. Allah'ım, bu iş senin elindedir. Ölüleri ancak sen diriltirsin. Bu konuda yardımını esirgeme diye dua dua Allah'a yalvarıp yakarıyordu.

3-) Ya da bu ölüler nasıl dirilecek? Bu üzerlerine ölü toprağı serpilmişler, bu her şeylerini kaybetmişler, bu duyguları dumura uğramışlar nasıl dirilecekler? Heyhat! Hiç de hayat emaresi gözükmüyor. Hiç diriliş ümidi gözükmüyor. Ülkenin her tarafı dökülmüş saçılmış. Her yerde ölüm uykusu her tarafta ölüm sessizliği. Allah'ım ben bu toplumu nasıl dirilteceğim? Karanlık, karamsarlık ve ümitsizlik ifadesi dökülüyordu dilinden. Bunu söyleyen o mak-satla söylemiyor, dirilişin mümkün olmadığını kast ederek ya da şüphe ederek böyle konuşmuyor. Bu sözleri çaresizlik umutsuzluk içinde bir dil sürçmesi ola-rak anlıyoruz. Çünkü yeniden diriliş konusunda, ümitsizlik küfürdür.

Orada ölüm sessizliğinin dışında hiç bir şey görememiş, bu sırada aklında birtakım sorular şekillenmiş "Allah burasını ölümünden sonra nasıl diriltecek?" gibi ve bu sorular kalbini etkisi altına almaya başlayınca:

"Bunun üzerine Allah onu yüz yıl ölü bıraktı. Sonra onu diriltti. Ve ona demişti ki: "Ne kadar kaldın?" O: "Bir gün veya bir günden az kaldım" demişti. Allah ona: "Hayır yüz yıl kaldın. Böyleyken yiyeceği-ne ve içeceğine bak ki henüz bozulmamış. Eşeğine de bir bak bunu yapmamız seni insanlara ibret kılmamız içindir. Kemiklere de bir bak nasıl bir araya getiriyoruz? Sonra da onlara etlerini giydiriyoruz demiştir"

Allah bunu göstermek için yüz yıl uyutuverdi onu. Tam bir asırlık bir uyku. Aradan geçen bir asır içinde Allah ölmüş mü'minleri ye-niden diriltti. Müminler Allah'ın izniyle silkinip, dirilip Kudüs'ü yeniden fethettiler ve otuz sene içinde yeniden şehri imar ettiler ve Kudüs'te hayat başladı.

Bunu bizzat gözleriyle görünce de dedi ki:

"Artık şimdi biliyorum ki gerçekten Allah her şeye güç yetirendir."

Veya işte, bu ülke Türkiye'dir veya İslâm dünyasının herhangi birisidir. Her şey bitmiş, ölmüş, her şey yıkılmış, her şey harap olmuş. Ümmet yıkılmış, hilafet yok olmuş, medreselerinin üzerinde baykuşlar ötüşür, mescidleri fonksiyonlarını yitirmiş, sarıkları, cübbeleri kaybolmuş, kitapları sünnetleri mülga olmuş, dinleri imanları cihadları heyecanları pörsümüş, her şeyleri ala-bora olmuş, ümitsizlik karanlığı üzerlerine çükmüş.

İşte bu yıkılışı acı acı seyreden birileri de feryad ediyor. Ama kesinlikle inanıyoruz ki Allah bu ümmeti ölümünden sonra yeniden diriltecektir. Ölüm ve diriliş elinde olan, dilediğini öldüren, dilediğini dirilten Allah, inşallah bizim toplumu da diriltecektir.

Yine bakın Rabbimiz bundan sonra bu ihya ve imata ile ilgili, yaratma ve öldürme ile alâkalı bir misal daha anlatacak:
260:"Hani İbrahim: "Ey Rabbim, ölüleri nasıl diriltirsin bana da göster!" Demişti de Allah': "İnanmıyor musun?" Demişti. (Bunun üzerine) İbrahim: "Evet inanıyorum, ancak kalbimin mutmain olması için bunu istiyorum" Demişti. Allah da: "Dört kuş al! onları kendine alıştır. Sonra da onlardan her dağa bir parça koy, sonra da onları kendine çağır. Onlar sana koşarak gelirler. Bilesin ki şüphesiz Allah güçlüdür hakimdir."

İbrahim (a.s) dedi ki: "Ey Rabbim ölüleri nasıl diriltirsin? Nasıl dirilteceksin? Böyle bir soruyu kim soruyordu? İnanmayan birisi miydi bunu soran? Hayır bunu soran Allah'ın peygamberiydi. Az evvel okuduk Allah düşmanı Nemrut karşısında: "Benim Rabbim diriltir, benim Rabbim öldürür." diyen bir peygamberin dönüp de bu konuda inkâr içinde olduğunu söylemek mümkün değildir. İbrahim (a.s) burada diyordu ki: "Ey Rabbim! Ey hayat vermeye ve öldürmeye gücü yeten Rabbim! Ölüleri nasıl dirilteceksin?" derken ben biliyorum ve inanıyorum ki sen ölüleri diriltirsin fakat bu işi nasıl yaptığını bana göstermeni istiyorum diyordu. Buradaki soru edatı, var olduğu kabul edilen bir şeyin keyfiyetini öğrenmek için kullanılır. Meselâ Hasan'ın ilmi nasıldır? diye sormak Hasan'ın ilminin var mı? Yok mu? olduğunu sormak anlamına değil, Hasan'ın var olan ilminin derecesini sormak demektir.

İbrahim'in (a.s) bu sorusunun altında bir şüphesinin olmadığını bilen Rabbimiz bunu dinleyenlerin böyle bir zehaba kapılmamaları için de: "İnanmıyor musun?" buyurarak onun "İnanıyorum ya Rabbi!" demesini bize duyurmayı murad etmiştir.

Çünkü: İbrahim (a.s) alelade bir insan değil bir peygamberdi. Normal bir müslümanın Allah'a karşı kulluk görevlerini yapabilmek için bu ölmüşlerin dirilişi gerçekliğini gözleriyle görme ihtiyacı duymayabilir. Fakat bir peygamber insanları kendisine çağıracağı şeyi bizzat gözleriyle görmeliydi ki görevini en güzel biçimde yapabilsin. İnsanlara: "Sizi inanmaya çağırdığım şeyi ben gözlerimle gördüm. Siz cahilsiniz, ama biz biliyoruz. Siz körsünüz, ama biz görüyoruz!" diyebilmeliydi.

Peygamberlerin bunu diyebilmeleri için Rabbimiz tarafından onlara göklerin ve yerin işleyiş biçimleri göklerin ve yerin melekûtu, cennet,

cehennem, öldükten sonra dirilme gibi hususlar apaçık gösterilmiştir. Konumları ve üslendikleri görevleri gereği Allah onlara bu ya-kîn bilgisini olarak öğretmiştir.

Evet İbrahim (a.s): "Ya Rabbi bunu bana göster!" deyince Rabbimiz buyurdu ki:

"İnanmıyor musun?"

İnsanları, varlıkları tekrar dirilteceğime inanmıyor musun ey İbrahim? Bir şüphen mi var bu konuda? İbrahim (a.s) buyurdu ki:

"Evet inanıyorum ama kalbim tatmin olsun için istiyorum."

İbrahim'in (a.s) kalbi mutmain olacaktı, tabii atamızın kalbi mutmain olunca da bizim kalbimiz de mutmain olacaktı. Bu münâsebetle Rabbimiz ölüleri nasıl dirilttiğini Bakara sûresinin 260. âyetinde anlatacak biz de gözlerimizle görmüş gibi olacak ve inanacağız.

Allah da hayatın, kuş gibi uçup giden bir şey olduğunu işaret etmek üzere, ve ölüleri nasıl dirilttiğini göstermek üzere buyurdu ki:

"Dört kuş al, onları kendine alıştır. Sonra onlardan her dağa bir parça koy, sonra da onları çağır. Onlar sana koşarak gelirler. Bil ki şüphesiz Allah Azîzdir, Hakimdir."

Rabbimiz buyuruyor ki Ey İbrahim dört kuş al ve onları iyice kendine alıştır. Yâni onlara iyice alış, duyularını onlar üzerine teksif ederek iyice onları tanı. O kuşların şekillerini, renklerini, özelliklerini iyice öğren ve tanı ki bunları başkaları ile karıştırma. Dirilip yanına gelen bunlar mıydı? Yoksa başkaları mıydı? Bu konuda şüphen olma-sın.

İbrahim (a.s) aynen Rabbimizin buyurduğu gibi yaptı. Dört kuş aldı, bunları iyice tanıdı, sonra bunları kesip etlerini birbirine karıştırarak her bir parçasını bir dağ başına koydu. Sonra onları tekrar çağırdı. Kuşların parçaları birleşerek, canlanmış olarak İbrahim'in (a.s) dâvetine koşarak icâbet ettiklerini İbrahim (a.s) gözleriyle gördü. Siz de gördünüz değil mi bunu gözlerinizle? Siz de şahit oldunuz buna değil mi? Evet biz de gözlerimizle gördük ve şahid olduk. Çünkü fikirler yanılır, duyular yanılır, gözler kulaklar yanılır, deneyler yanılır ama vahiy asla yanılmaz. Her şey yanılır ama Allah asla yanılmaz. Ayet asla ya-nılmaz. Sûrenin başlarında değinmiştik kişinin Allah'la öğrendiği bilgi kendi kendine öğrendiği bilgiden her zaman üstündür. Kişinin kendi tecrübeleriyle kendi duyularıyla öğrendiği bilgi yüzde yüz kesin ise, vahiyle öğrendiği bilgi yüz de bin kesinlik ifade edecektir.

İşte böyle İbrahim (a.s) öldürdüğü kuşların dirilmiş olarak ve koşarak kendisine doğru geldiklerini görecek ve kalbi tatmin olacaktı. Demek ki bu âyet-i kerîmeden öğreniyoruz ki insan kalbinin itminana kavuşmasının iki yolu vardır.

1-) işte bu âyetin de ifadesiyle Rabbimizin göze hitap eden görsel âyetleri vardır. Bunlar, Rabbimizin kâinatta serpiştirdiği ay, güneş, yıldızlar,sema,yağmur,bulut,kar,insan,bitki,ağaç gibi görsel âyetlerdir. Bunlar Allah'ın varlığını bize anlatan âyetler ve alâmetlerdir.

2-İkincisi de: "Dikkat edin kalpler ancak zikrullah ile itminana kavuşur, kalpler ancak zikrullah ile doyuma ulaşır, sükûnete erişir, sıhhatine kavuşur." Ayeti Kur'an-ı Kerîmdeki kulağa hitap eden Rabbimizin işitsel âyetleridir.

Öyleyse bizler de kalplerimizin sükûnete kavuşmasını, doyu-ma ulaşmasını itminana kavuşmasını istiyorsak kalplerimizi istila etmiş şüphe bulutlarını yok etmek üzere zikrullahla yâni Kur'an'la ve görsel âyetlerle sürekli beraber olmak zorundayız ki, Allah yardımcımız olsun. Öldükten sonra dirilme konusunda şüphesi olmayan mü'-minlerin kalplerinin tatmin olması için, inanmayan kâfirlerin de imana yönelmeleri için sürekli bu kitapla beraber olma zorunlulukları vardır. Bunu hatırımızdan çıkarmamalıyız.

Bundan sonraki âyet-i kerîmesinde Rabbimiz yarın o mecburi diriliş günü gelmeden önce, müminleri infaka teşvik edecek. Ey müs-lümanlar! Rabbinizi tanıdınız, gücünü kudretini bildiniz, Hayyu Kay-yum olduğunu, gökte ve yerde ne varsa hepsinin mülkünün sahibi olduğunu, bir lahza bile uyuklamadan, gaflet etmeden kullarının işlerini deruhte ettiğini, öldüren ve dirilten olduğunu bildiniz. İşte böyle bir Allah uğruna infakta bulunun! Maldan, candan, ilimden, akıldan, zamandan, görüşten ve sahip olduğunuz her şeyden infakta bulunun. Sahip olduğunuz şeylerin başkalarının da sahip olmasını isteyin. Evinize götürdüklerinizden başkalarının evine de gitmesini sağlayın. Sahip olduğunuz şeyleri başkalarıyla da paylaşmayı becerin.

İşte böyle bir Allah adına infakta bulunulur. Böyle bir Allah uğruna can da mal da fedâ edilir. Ve böyle bir Allah her şeye lâyık olan bir Allah'tır. Zaten Allah'ı tanımayan, Allah'ın gücünü kuvvetini ve mül-kün gerçek sahibi olduğunu bilmeyen, mülkün ve hayatın kendisine ait olduğunu zanneden bir adam zırnık bile veremez. Veremiyorlar da işte görüyoruz. İşte Rabbimiz bu bölümde kendisini tanıttıktan sonra böylece bildiğiniz benim hatırıma infakta bulunun buyuracak ve bu infak konusunda da iki örnek verecek Rabbimiz:

261:"Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu bir tanenin durumu gibidir ki yedi başak bitirmiş ve her başakta yüz tane var. Allah, dilediğine daha da katlar. Allah'ın rahmeti geniştir. O her şeyi bilir."

Rabbimiz daha önceki âyetlerde infak etmeyenlerin kâfirler olduğunu, Allah'ın dostlarının mü'minler olduğunu, tâğutun dostlarının da kâfirler olduğunu anlatmıştı. Kâfirler tâğutlar uğrunda, tâğutî sistemlerin yaşaması uğrunda, nefisleri, putları şeytanları ve şehvetleri uğrunda harcarlar. Mü'minler de Rableri ve Rablerinin sisteminin hâkimiyeti adına harcarlar. Cihad ve ilayı kelimetullah adına harcarlar.

Âyet-i kerîmede Allah yolunda infak edenlerin sevaplarının kat kat artırılacağı anlatılıyor. Hattâ bir iyiliğin karşılığının yedi yüze kadar çıkartılacağına dair bir misal veriliyor. Daha sonra bir amel ve o ameli işleyenlerin o ameli işlerken taşıdıkları ihlâs ve samimiyetlerine göre kat kat artırılacağı anlatılıyor. Yâni yapılan infakın değeri ya da karşılığında takdir edilecek mükâfat o infakın ferdin, toplumun ve ümmetin problemlerine, sıkıntılarına ne ölçüde çözüm getirdiğiyle orantılıdır. Yâni infaka takdir edilecek sevap giderilen ihtiyaçla orantılıdır.

Öyleyse: İnfak, infak edilen şeyin hacmi, azlığı, çokluğuyla ilgili değildir. Bir çuval hurması olup da bunun yüz tanesini Allah yolunda infak eden kişiyle bir tek hurması olup da ona ihtiyacı varken bölüp yarısını bir kardeşine infak eden kişi elbette bir değildir. Burada mükâfatın takdirinde azlık çokluk değil niyet ve giderilen sıkıntının türü önemlidir.

Mü'minler infak için bir taneyi bile küçük görmemeli ve onu Allah adına harcamayarak Allah'tan kıskanmamalıdır. Elimde bir tanem var onu da Allah yolunda harcarsam o da yok olup gidecek deme-melidir. Bakın Allah önce dirilme sırrından söz etti. Eğer bu dirilme sırrı olmasaydı o bir tane yok olup giderdi. Ama bakın Allah onun yok olup gitmediği gibi çok daha fazlasıyla mukabelede bulunacağını anlatıyor.

"Allah dilediğine (harcadığının karşılığında) daha kat kat verir. Muhakkak ki Allah Vâsîdir, Âlimdir."

Allah Vasidir, geniş olandır, genişlik sahibidir. Yâni dilediğine dilediği kadar kat kat ve hesapsız verendir. Âlimdir. Kime ne kadar vereceğini çok iyi bilendir. Allah verenin verirken hangi şartlarda ve ne niyetle verdiğini en ince teferruatına kadar bilen, ve verene vereceğini nasıl takdir edeceğini bilendir.

İnfakın karşılığı budur. Ama şurası da unutulmamalıdır ki her infak bu mükâfata lâyık değildir. Yâni her infakçıya bu sevap veril-mez. Bakın bundan sonraki âyet-i kerîmesinde bu hususu anlatırken Rabbimiz şöyle buyurur:

262:"Mallarını Allah yolunda infak edip sonra da harcadıklarını minnet ve eziyet vesilesi kılmayanlar var ya işte onların mükâfatı Rableri katındadır. Onlar için korku yoktur ve onlar asla üzülmeyeceklerdir."

Rabbimiz kendi rızası uğrunda yapılacak infakın çok değerli olduğunu, çok büyük sevaplara lâyık olduğunu anlattı. Ama bu âyet-i kerîmesinde bu büyük sevaplara nail olabilmek için birtakım şartların yerine getirilmesi gerektiğini anlatıyor. Rabbimizin anlattığı bu şartlar yerine getirilmedikçe yapılan harcamaların boşa gideceği anlatılıyor. Bu şartlardan birisi infakta "menn" olmayacak, ikincisi de "eza" olmayacak. Menn ve eza infakın bereketini kaçıran iki kötü özellik olarak zikrediliyor.

Menn; bunun iki anlamı var.

1-) Başa kakmak, baş kakıncı yapmak.

2-) Az verip çok istemektir.

Birinci mânâsıyla menn iyilik yaptığı kişiye, infakta bulunduğu insana karşı yaptığı iyiliği, sayıp dökmektir. Ben sana şunu vermiştim. Ben sana şunu yapmıştım. Gibi yaptığı bir iyiliği hatırlatıp kendine karşı ödemesi gereken haklarının bulunduğunu, minnet borcu olduğunu sürekli hissettirip durmasıdır.

Hani devamlı anlatılır. İki arkadaş bir yere giderlerken birisinin şemsiyesi varmış ötekisinin hiç bir şeyi yokmuş. Şemsiyeli olan arkadaşını da bu şemsiyesinden istifade ettirerek, Onu ıslanmaktan kurtarmış. Ama bunu bir türlü unutmamış adam. İkide bir: "Arkadaş! Ha-tırlıyor musun o gün ne yağmur yağmıştı! Eğer benim şemsiyem olmasaydı sırılsıklam ıslanmıştın. Dua et ki be-nim şemsiyem vardı." diyerek sürekli bunu hatırlatıp durmasından rahatsız olan arkadaşı orada bir ırmağın içine kendisini atar ve: "Evet senin şemsiyen olma-saydı herhalde bundan daha beter olmayacaktım!" Der. Aslında Ecdadımız "birine yaptığın iyiliği hemen unut. Ama kendine yapılan iyiliği unutma!" der. Birine iyilik yapıldığı zaman hemen bunun unutulması gerekir.

Menn kelimesinin ikinci mânâsı Müddessir sûresinin 6. âyetinde de ifade buyurulduğu gibi Yaptığı işi çok görerek ya da, az vererek çok şey istemektir. Bu âyet-i kerîmesinde Rabbimiz, efendimize buruyor ki: Peygamberim, daha iyisini beklediğinden dolayı sakın insanlara iyilikte bulunayım deme. Kaz gele-cek yerden tavuk esirgenmez mantığıyla insanlara iyilikte bulunmaya kalkma. Ben bunu bir kere arabama bindirirsem, bu bana araba alır beklentisiyle hareket etme. Hareketlerini buna bina etme peygamberim! Veya sen kendini çok iyiliğe lâyıksın zannederek hareketlerini öylece düzenleme!

Veya karşındakini minnet duygusu altında tutma. Az verip çok şey bekleme! Hep toplumsal planda, hem de Allah'a karşı görevlerinde öyle davranma! Meselâ efendim namazımızı kılıyoruz, abdesti-mizi alıyoruz, elbette Allah bizi koymayacak da cennetine sığırları mı koyacak? Gibi, az yaptığın

şeyler karşılığında tam kulluğun gereği olan cenneti bekleme. Veya sosyal ilişkiler içinde karşındakine iki âyet anlattın diye iki çay içirmesini bekleme. Ya da iki hadis anlattın diye aferin demelerini bekleme. Veya ben bunlara İslâm'ı tebliğ ettim diye hemen karşındakilerin hayatlarının değişmesini bekleme. Yâni karşındaki insanlara yaptığın bir iyilik, bir infak karşılığında onların sana minnet duymasını isteme.

Evet infakta ve iyilikte menn olmayacak. Cezada olmayacak. Eziyet; birine verdiği şeyden ya da yaptığı iyilikten ötürü ona karşı tahakküm etmeye kalkışmak demektir. Kendisini harcama yaptığı, infakta bulunduğu kişiden sürekli üstün görmek ve infakta bulunduğu kişiyi sürekli alçaltmak demektir.

Ya da eza, tiksindirmek demektir. İyiliğe balgam atmak demektir. Eğer iyilik Allah için yapılmışsa o buna her zaman lâyıktır.

Binaenaleyh sadaka verenler, yardımda bulunanlar yardımda bulundukları insanlara karşı bu yardımı psikolojik bir komplekse dönüştürenler yaptıkları iyiliklerle karşılarındakini ezmeye çalışanlar bu amellerinin boşa gittiğini bilmelidirler. Böyle bir iyiliği, böyle kan kusturarak yapılmış bir infakı Allah hiçbir zaman kabul etmiyor. Çünkü bu amel Allah için değil başkaları için veya kendisinin daha faziletli daha üstün olduğunu ispat etmek için yapılmış bir ameldir. Zira öyle insanlar vardır ki böyle eziyetlere maruz kalmaktansa aç kalıp ölmeyi tercih ederler. Kendi şeref ve onurlarını kaybetmektense, yokluk ve sıkıntı içinde yaşamayı izzet ve şerefine mal olan bir zenginliğe tercih ederler. Bakın İnsan sûresinin 8, 9 ve 10. âyetlerinde Rabbimiz şöyle buyurur:

"O muttakiler yemeği kendi ihtiyaçları varken yoksula yetime ve esire yedirirler. Ve (yedirirken de onlara) Biz size Allah rızası için yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür beklemiyoruz. Çünkü biz Rabbimizden bed çehreli asık suratlı bir günün azabından korkarız derler."

(İnsan 8-10)

Kendilerinin o yemeğe ihtiyaçları varken yedirirler veya seve seve yedirirler,yahut Allah sevgisinden ötürü yedirirler, ya da sevdiklerinden, sevdikleri yemekten yedirirler. Bir de yedirirken yedirdiklerine: "Size ancak Allah için yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık isteriz, ne de bir teşekkür derler." Değilse ben size yediriyorum, ben size yardım ediyorum, o halde siz de benim karşımda şöyle şöyle davransaydınız, elimi bari öpseydiniz, ben gelince ayağa bari kalksaydınız sözümü dinleseydiniz vs, vs. Gerçek mü'minler böyle yapmazlar. Mü'minler yaptıklarını Allah için yaparlar. Ona başka şeyleri asla karıştırmamaya çalışırlar.

Ama bakıyoruz bugün yemek yedirenlere, ziyafet çekenlere ne adına yapıyorlar bunu? Dergiye abone toplayalım diye, dergaha adam bulalım diye,

partiye üye kaydedelim diye, cemaatin sayısını artıralım diye, ya da hoca desinler diye, zengin desinler diye, beni adam yerine koysunlar diye, bugüne kadar kazandığım sosyal statümü kaybetmeyeyim diye, ya da bugün tavuk vereyim de yarın kaz gelir diye, ya da kasamı doldurayım, kesemi şişireyim diye. Bugün insanlar bunun için yediriyorlar. Veya işte başa kakıyorlar, yedirdiklerini ezme adına yediriyorlar ki bunların hiç birisi Allah'ın istediği ikram değildir.

Öyleyse başa kakılarak, baş kakıncı yapılarak, yapılan ikram sürekli gündemde tutularak ya da eziyet edilerek, yapılan bir iyilik karşılığında karşısındakine hükmetmeye kalkışılarak, sadakalarımızı boşa çıkarmayalım. Böyle yapmaktansa, onların onurlarını kırarak, izzeti nefislerini rencide ederek bir şeyler vermektense onlara güzel bir söz söylememiz, maruf bir söz söylememiz daha hayırlıdır.

263:"Güzel bir söz ve bağışlama, arkasından eziyet gelen sadakadan daha hayırlıdır. Muhakkak ki Allah Ğa-nî'dir, Halîmdir."

Onlara güzel söz söyleyin, tatlı söz söyleyin, hoş görülü olun. Onlara yardımda bulunarak arkasından burunlarından getirmenizden, onurlarını kırmanızdan daha iyidir. Şunu hiçbir zaman unutmayın ki, Allah sizden daha zengindir ve sizin bu şekilde yapacağınız yardımlara da ihtiyacı yoktur. Çünkü İslâm'da eziyetleri engellemek menfaati celp etmekten daha evlâdır.

İhtiyaçlı olan kişiye güzel söz söylenir güler yüz gösterilir. Eğer ona o anda verebilecek bir şeyimiz yoksa Kardeşim şu anda imkânım yok. Allah ihtiyaçlarını gidersin. Allah yardımcımız olsun! Gibi güzel söz söylenir ve o kişinin ihtiyacını açığa vurmadan kusuru affedilirse hem Allah'ın rızası kazanılır hem de ihtiyaç sahibi kişinin kin, haset ve nefreti engellenmiş olur. Allah'ın Rasûlü bir hadislerinde:

"Güzel söz sadakadır. Müslüman kardeşini güler yüzle karşılaman iyiliktir."

Buyurur. (Müslim)

İnsanlara söylenebilecek en güzel söz birine bir şeyler verirken şöyle demektir: Al kardeşim. Bu benim değil senindir. Bu benim malımın içinde Allah'ın sana verilmek üzere verdiği hakkıdır. Ben şu anda sana benim olan bir şeyi değil senin kendinin olan bir şeyi veriyorum. Bu senin hakkındır. Bu benim malımın içinde sana verilmek üzere Allah'ın hakkıdır. Allah bunu sana verilmek üzere bana vermiştir demek zorundayız. Hani Meâric sûresinde:

"Onların mallarında isteyen ve isteyemeyenlerin hakkı vardır."

(Meâric 24, 25)

Buyuruluyordu ya, işte bu verdiğimiz bizim malımızın içinde onlara verilmek üzere Rabbimizin koyduğu fazlalıktır ve onu, onlara güzellikle ulaştırmak zorundayız. Bu konunun önemini biraz daha perçinlemek için, bakın Rabbimiz bundan sonraki âyet-i kerîmesinde yine şöyle buyurur:

264:"Ey iman edenler! Sadakalarınızı, Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyen ve mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak eden kimseler gibi başa kakarak veya eziyet vererek boşa çıkarmayın! Bu kişilerin (harcamalarının) durumu, üzerine ince toprak örtülmüş sert kaygan bir kayaya benzer. Ona şiddetli bir yağmur isabet eder de (toprağını götürür ve) çırılçıplak bir hale getirir. (İşte onlar) kazanç olarak bir şey elde edemezler. Şüphesiz ki Allah kâfir olan bir kavme hidâyet etmez.

Bu tür hareketler imanla asla bağdaşmaz. Bunlar İmandan kaynaklanan şeyler değildir. Çünkü iman, iman sahiplerini korumayı ve desteklemeyi emreder. İman, iman sahiplerinin imanlarını yaşayabilecek huzura kavuşturulmalarını emreder. İman, kendisinden kaynaklanarak yapılan amellerin boşa çıkarılmamalarını emreder. Rab-bimiz bu âyet-i kerîmesinde mallarını gösteriş için harcayan ve har-cadıklarını da, baş kakıncı yapan kimseleri Allah'a ve âhirete inanmayan insanların yanı başında zikrediyor. Allah'a ve Âhiret gününe iman etmeyenler mallarını gösteriş ya da dünyevî menfaatler elde etmek için harcarlar. Bir yere bir harcama yapacakları zaman evvela bununla ne kazanacaklarını hesap ederler. Bunlar bu yaptıklarının karşılığını kesinlikle Allah katında bulamayacaklardır. Çünkü bunlar bu yaptıklarını Allah için yapmamışlardır. Menfaat ve riya için yapmışlardır.

Hani hizmetçi kızın biri ağlıyormuş: Ne yapıp ettiysem bir türlü ağamı memnun edemdim diye. Komşu kadın sormuş: Kızım nasıl hiz-met ediyorsun ağana? Bana bir anlatır mısın? Demiş. Kızcağız anlat-maya başlamış: "En güzel yemekleri yapıyorum. En güzel yağları döküyorum, en güzel tabaklara koyuyorum üzerine de tezeği koyuyorum, en güzel en taze bir hayvan tezeğini de üzerine kapatıyorum ama bir türlü ağama beğendiremiyorum" diyormuş. İşte kimileri de böyle yapıyor. Adam güzel güzel ameller işliyor ama o amellerinin üzerini tezekle kapatıyor, yâni riya ile, gösterişle kapatıyor. Halbuki Allah böyle bir ameli kabul etmiyor.

Böyle gösteriş olsun diye infakta bulunan ya da infakını baş kakıncı yapan insanların durumunu anlatırken bir örnek veriyor Rab-bimiz. Sert bir kayalık arazi düşünün ki, yağan yağmurlar üzerinden kolayca akıp gitmektedir. Bu sert arazinin üzerinde incecik bir toprak tabakası var ve siz bunun üzerine bir şeyler ekiyorsunuz. O ektiğinizi korumaya ve yetiştirmeye çalışıyorsunuz. Tohum çıkıyor, filizleniyor, dışarıdan tohum filizlenip dal budak saldı diye bakıp bakıp seviniyorsunuz. Sonra bardaktan boşanırcasına bir yağmur yağmaya başlıyor. Ve yağan yağmur selleri o kayalığın üzerindeki o incecik toprak katmanını

üzerindeki filizlerle beraber söküp silip süpürür. Sonunda çekilen tüm zahmetler tüm emekler, harcanan tüm mesailer bir anda yok olup gidiyor. Zira bu filizler köksüzdür, tutunurlulukları yoktur. İşte aynen bunun gibi amellerini köklü bir imana dayandırmayan, basit ve köksüz menfaatler ve gösterişler için yapan kişilerin amelleri de böyle yok olup gidecektir. Yarına intikal etmeyecek ve Allah katında en ufak bir faydası bile görülmeyecektir.

Ama buna karşılık mallarını Allah için harcayanların durumu da şuna benzer:

265:"Mallarını Allah'ın rızasını kazanmak ve kalplerindeki imanı sağlamlaştırmak için harcayanların hali, yüksek tepede bulunan bahçenin hali gibidir. Oraya bol yağmur yağar ve meyveleri iki kat olur. Eğer bol yağmur yağmazsa çisenti olur. Allah yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

1- Mallarını Allah için harcayanlar, Allah'ın rızasını kazanmak için ve kalplerindekini ortaya koymak için, mü'min olduklarını ispatlamak için, ya da kalplerindeki imanlarını amele dönüştürerek kuvvetlendirmek için sadaka verenler. Buradaki:

"Nefislerindekini tespit için verenler."

İfadesinin birinci mânâsı budur. 2- Bunun bir ikinci mânâsı da: Sadaka, sıdk, sadâkat, tasdik, bunlar aynı kökten gelir. Tasdik imanın eylemidir. Tasdik imanın ispatıdır. Malının tümünün Allah'a ait olduğuna inanan kişi mü'mindir. Ama bu imanı eyleme geçirerek, Allah'a ait olduğuna inandığı bu malını Allah yolunda sadaka veren kişi de tasdik ehlidir, yâni sıddîktır. ***"Sadaka burhandır"*** hadisi de bunu anlatır. Sadaka vermek malın ve canın Allah'a ait oluşunu kabulün delilidir. Müminler mallarını ve canlarını Allah yolunda kullanarak sadakalarını ortaya koyarlar. Sadaka insanın mal yönündeki imanını doğrulayan bir husustur.

3- Ya da bu, Allah için sürekli verme konusunda sebat ehli olabilmeyi becerebilmek için verilen demektir bunun mânâsı. Kendilerini sürekli vermeye alıştırabilmek için infak ederler. Bir bakıma nefis eğitimi adına verenler demektir. Yâni nefislerini iman üzerine sa-bit kılmak için mallarını ve canlarını Allah yolunda fedâ ederler. Zira mal ve can, Allah yolunda fedâya hazır olmadıkça, nefislerin iman üzerine sabit olması mümkün değildir.

4- Ya da sonuçtan kesin olarak emin oldukları halde verirler demektir bunun mânâsı. Yâni verene Allah'ın kat kat vereceği konusunda emin olarak verirler. Nitekim Leyl sûresinde de bu konu şöyle anlatılır:

"Artık kim verir ve muttaki olursa, ve hüsnayı da tasdik ederse biz onu kolaya kolaylayacağız."

(Leyl: 5-7)

Evet içinizden kim Allah'ın verdiğini verirse, yarım ekmek, çeyrek ekmek, bir hurma, yarım hurma verirse, Allah güç mü verdi, akıl mı verdi, boş zaman mı verdi, dil mi verdi, bilgi mi verdi onları verirse, ama muttaki olarak, benimseyerek, Allah adına ve Allah için verirse, ve bir de hüsnayı tasdik ederse, yâni verene Allah'ın vereceğine inanarak, bunu tasdik ederek verirse, biz onu kolaya kolaylayacağız.Bu Hesabını kolaylaştıracaktır. Birinci anlamı, Allah onun hayatını kolaylaştıracaktır.

İkincisi, Öyle bir hayat yaşayacak ki o kişi, kazanması kolay, harcaması kolay, namazı kolay, ikramı kolay, çocuklarını kolayca terbiye eder, hanımını kolayca terbiye eder, kolay karar alır, Allah'ın rızasının nerede olduğunu kolayca anlar ve hemen kolayca ona yönelebilir. Kalplerindekini tespit ve tasdik için verenler.

5- Bunun beşinci mânâsı da nefsini mal sevgisinden ve cimrilik hastalığından temizlemek ve Allah yolunda eğitmek için verenler demektir. Çünkü bugün malını veremeyen kişi yarın gerektiğinde canını hiç veremeyecektir.

Evet işte böyle Allah için verenlerin ve de kalplerindekini tespit etmek için verenlerin durumu aynen şuna benzer. Bunların durumu öncekilerin tamamen aksine, yüksek bir tepenin üzerindeki bahçeye benzer. Öncekilerin durumunu alçak bir çukurun içindeki bahçeye benzetmişti Rabbimiz. Yüksek yer ekinin güven ve selâmeti için alçak bir yerden daha iyidir. Çünkü alçak yerler ekine zarar verebilecek birtakım şeylerin saldırılarına, baskınlarına maruz kalabilir. Genellikle çöplükler, artıklar bu tür çukurlara dolar. Ama yüksek yerler bu tür tehlikelerden daha emindir.

İşte mallarını Allah yolunda harcayanlar, böyle yüksekte bulunan bir bahçeye benzer. Oraya yağan yağmur şiddetli ve bol olursa bolca bitki bitirir. İki kat hâsılat verir. Oraya bolca yağmur yağmasa bile, yâni ufak bir çisenti olsa bile yine bitki bitirir. İşte Allah için malını infak eden mü'minlerin durumu buna benzer. Çok verdikleri zaman öbür tarafta bolca ürün elde ederler, az verseler, çisenti kadar verseler bile Allah için verdiklerinden, başa kakmadıklarından, gösteriş yapmadıklarından ve de verdikleriyle verdiklerine eziyet etmediklerinden Allah onlara yine bolca sevap verecektir buyurulmaktadır. Bundan sonra bir soru ve vicdanlarımızla bir hesaplaşma noktasına getirerek sizler şöyle bir uçurumla karşı karşıya gelmek ister misiniz? Diyerek bizim karşımıza bir tablo daha çıkarıyor.

266:"Sizden hiçbiriniz ister mi ki, kendisinin hurmalık ve üzümlüklerden bir bahçesi olsun, altında ırmaklar aksın, içinde her türlü ürünü bulunsun da, kendi üzerine de ihtiyarlık çökmüş ve elleri ermez, güçleri

yetmez küçük zayıf çocukları olsun. Derken ona ateşli bir bora isabet ediversin de o bahçe yanıversin. İşte Allah, âyetlerini size böylece açıklıyor. Umulur ki, düşünürsünüz."

Rabbimiz burada bize bir misal veriyor. Ömrünün son dönemlerini yaşayan, zayıf ve ihtiyar olduğu için çalışıp kazanma imkânı olmayan bir adam düşünün. Bu yaşlılık ve güçsüzlüğün yanında küçük yaşta olmaları ve de hasta olmaları ya da başka sebeplerle çalışamayacak durumda olan ve onun eline bakan çocukları da olan bir baba düşünün. Bu ihtiyar ve güçsüz babanın hem kendisi hem de çocuklarının geleceği için yıllarca çalışıp yetiştirdiği ve ümit bağladığı zemininden ırmaklar akan bir hurma ve üzüm bağı var. İçinde başka diğer meyveler de var.

Bu bahçe öyle bir bahçe ki onun geçimini, geleceğini garanti ettiği gibi çocuklarının hayatını da güvence altına almaktadır. Bu durumda, bu yaşta ve bu şartlar altında bu bahçenin bu yaşlı baba için ne kadar önemli olduğunu, bu babanın onun üzerine nasıl titrediğini siz düşünün. Sahip olduğu bu bahçe sayesinde adam son derece rahat ve geleceğe ümitle bakıyor. Bahçenin dökülüp gelen meyveleri onun tüm yükünü ve sorumluluklarını hafifletiyor, yüzünü güldürüyor.

Ama, tam bu durumda her tarafı kasıp kavuran ateşli bir ka-sırga o bahçede şöyle bir tavaf ediyor. Ekmek teknesi, ümit dağarcığı tüm meyveler ve tüm ağaçlar harap oluyor, tüm üzüm ve hurma ağaçları yanıp kül oluyor. Ve düşünün ki bu yaşlı, çaresiz adam yanın-da bakıma muhtaç çocuklarıyla beraber bahçenin önünde duruyor. Artık o andaki onun duygularını kelimelerle ifade etmek mümkün değildir. Yüzündeki karalığı, gözlerindeki zillet ve düşüklüğü, kalbindeki kırıklığı, yıkılışı, dökülüşü dile getirmek mümkün değildir. Karşısında duran bu manzara onun kalbinde hayat izi namına, ümit namına ne varsa hepsini silip götürmüştür. Bu kül yığınlarının arasında tüm yaşama sevinci, tüm umutları yok olup gitmiştir.

Yaşı çok ilerlemiş olduğu için yeniden imar etme, yeniden çalışıp kazanma imkânı da kalmamıştır. Şimdi ne yapsın bu adam? Allah buyurur ki işte böyle ihtiyarladığınız, çalışıp yeniden kazanma imkânınızın kalmadığı, çağınızın geçtiği bir döneminizde bütün hayatınız boyunca çalışıp kazandığınız şeylerin bir anda yok olup gitmesini ister misiniz? İçinizden kim ister bunu? İşte böyle bir tabloyu güzünüzün önüne getirin, dedikten sonra Rabbimiz karşımıza ikinci bir tablo daha çıkarıyor.

Bir ömür boyu çalışıp çabalayıp, ameller işleyip öbür tarafta cennet ümit eden bir adam düşünün. Çok şeyler harcamış, çok ameller işlemiş, çok değerli şeyler vermiş, infakta bulunmuş, ağlayanları güldürmüş, yetimlerin başını

okşamış, fakirlerin sofralarını doldurmuş, kurslar yaptırmış, yurtlar kurmuş, yollar köprüler inşa ettirmiş. Böylece bu yaptıklarıyla cenneti garanti etmenin sevincini yaşamaktadır. Fakat öbür tarafta çok ciddi bir hayal kırıklığıyla karşı karşıya gelmiş. Tüm bu yaptıklarının imansızlık, riya, gösteriş, başa kakma ve eziyet fırtınalarıyla havaya savrulduklarını, ya da yanıp kül olduklarını görünce, eline hiç bir şeyin geçmediğini görünce bu adamın ne hale geleceğini siz düşünün.

Tıpkı önceki tablodaki yaşlanmış ve çalışıp kazanma imkânı kalmamış adam gibi bu adamında kıyamet günü tekrar çalışıp amel işleme, Allah'ı hoşnut edecek ibâdetler yapma imkânı da kalmamıştır. İnfak edecek paranın olmadığı, ibâdet edecek fırsatın kalmadığı bir günde tüm yaptıklarınızın, dünyalık adına yaptığınız için öbür tarafa intikal etmeyerek dünyada kaldığını ya da riya, gösteriş, başa kakma gibi sebeplerle boşa gittiğini, hiçbir işe yaramadığını görünce aynen bu yaşlı adamın durumuna düşeceksiniz diyor Rabbimiz.

"İşte Allah size böylece âyetlerini açıklıyor. Düşünesiniz, ibret alasınız diye."

Eğer bu dünyada, Allah'ın âyetleriyle birlikte bir hayat yaşamaz, Allah'ın âyetlerinden ve uyarılarından uzak bir hayat yaşar, Allah'ın âyetlerine karşı vurdum duymaz bir tavır takınır, onlarla iç içe olmaz ve bunun tabii sebebi olarak da Allah'ın sizden istediği biçimde infak etmezseniz, maldan, candan, bilgiden, boş zamandan, bedenden Allah namına infakta bulunmazsanız tüm hayatınızı gençliğinizi ve enerjilerinizi bu dünyada kalacak biçimde harcar âhiretiniz için bir yatırımda bulunmazsanız aynen bu adamın durumuna düşeceksiniz! Bunu bir saniye bile unutmayın diyor Rabbimiz.

Evet imansızlık, riya, gösteriş, başa kakma ve eziyet verme amelleri bu hale getirecektir. Bunlar kıyamet günü tüm amelleri boşa çıkaracak ve sahiplerine çok büyük bir pişmanlık ve hüsran tattıracaktır. Hem de kıyamet günü insanın hiç bir şeye sahip olmadığı ve de cennete girebilmek için onlara en çok muhtaç olduğu bir anda tüm ameller boşa çıkacaktır Allah korusun.

267:"Ey iman edenler! Kazandıklarınızın en güzellerinden ve sizin için yerden çıkardıklarımızdan (Allah için) harcayın. Kendinizin göz yummadan alamayacağınız pis ve değersiz şeyleri vermeye kalkmayın. İyi bilin ki şüphesiz Allah Ğanî (zengin) dir, Hamîd (övülmeye lâyık) dir."

Rabbimiz bundan önceki âyet-i kerîmesinde kendi rızasına uygun olarak yapılacak infakın katında kabul edilebilmesi için infak eden kişide bulunması gereken şartları anlatmıştı. İnfakta bulunan kişinin bu infakını sırf Allah'ın rızasını kazanmak için ve nefsini temizlemek adına yapması gerektiğini, riyadan, gösterişten, başa kakmaktan ve eziyetten uzak durması gerektiğini an-

latmıştı. Bu âyet-i kerîmesinde de Rabbimiz harcanacak, infak edilecek malda bulunması gereken şartları anlatıyor. Ve infak edilecek malların türünü anlatıyor. Buyuruyor ki Rabbimiz:

"Kazandıklarınızın en temizinden."

Kazandıklarınızın en temiz ve en güzellerinden infak edin. Buradaki "Tayyibat" ifadesini iki mânâda anlıyoruz.

1- Kazandıklarınızın en temizinden infak edin demektir bunun mânâsı. Yâni kaynağı temiz olan, kazanma yolu temiz ve helâl olan, helâl yollardan kazandığınız mallarınızdan infak edin. Kazanç yolu haram olan, temiz olmayan malları infak etmeyin. Zaten bunlara İslâm mal demez. Nitekim Abdullah Bin Mes'ud'un rivâyet ettiği bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"Haramdan mal kazanan bir adam ondan infak edecek olursa kesinlikle bu infakını Allah kabul etmez. Sadaka verecek olursa sadakası kabul edilmez. Onu vermeyip geri bırakacak olursa o mutlaka onun için cehennem azığıdır. Muhakkak ki Allah kötüyü kötü ile silmez. Fakat kötüyü iyi ile siler. Çünkü pis ve bayağı olan bir şey, pis ve bayağı olan bir şeyi asla silmez."

(İmam Ahmed)

Hattâ Hanefî ulemâsının ifadesine göre herhangi bir kimse, haram yollardan kazandığı bir malı, Allah adına ve sevap bekleyerek infak edecek olursa bu adam kâfir olur. Çünkü bu haliyle bu adam haramı helâl kabul etmiştir. Ve yine bu adamın bu malı, kendisine infak ettiği fakir onun haramdan kazandığını bile bile kendisine: "Allah senden razı olsun" gibi bir dua da bulunursa, bu fakir de kâfir olur. Bu ikisinin durumunu bilerek onların bu konuşmalarını duyan ve "Amin" diyen kişi de kâfir olur. Evet mallarınızın temizinden yâni helâlinden infak edin diyor Rabbimiz.

2- Mallarınızın en güzellerinden, en kıymetlilerinden infak edin demektir. Bakıyoruz bugün kimi insanlar kendilerinin beğenmedikleri, değer vermedikleri yaramaz mallarını infak ediyorlar. Eski olduğundan, değersiz olduğundan, tadı tuzu güzel olmadığından, ya da başka kusurları sebebiyle kendilerinde bulundurmayıp başkalarına savmak istediklerinden veya başka sebeplerle kendilerinin ondan kurtulmak istedikleri mallarını infak etmeye çalışıyorlar. Başkaları bu tür malları kendilerine verecek olsalar, gözlerini kapatarak ancak kabul edebilecekleri malları infak etmeye çalışıyorlar.

Ve böylece, Allah ancak bu kadarına lâyıktır demeye çalışıyor-lar. Allah diyor ki böyle yapmayın. Allah buna lâyık değildir. Allah'a imanın gereği bu değildir. Bilesiniz ki Allah Ğanî'dir, Allah zengindir. Bu yaptıklarınız Allah için

değil kendiniz içindir. Allah Hamîd'dir. Allah kendi kendini övendir. Sizlerden hiç biriniz ona onun istediği biçimde kulluk yapmasanız, onu onun istediği biçimde övgüye lâyık görmeseniz bile o kendi kendini övendir. Onun ne sizin mallarınıza, ne de övgülerinize ihtiyacı yoktur.

Öyleyse harcanan, infak edilen mallar kişinin mallarının en temizi ve en iyisi olmalıdır. Tirmizî'nin Bera İbni Azib'ten nakil ettiğine göre bu âyetin nüzul sebebi şöyledir. Sahabeden Bera İbni Azib der ki: "Bu âyet biz Ensâr hakkında nazil olmuştur. Bizler hurma bahçelerimizden, çokluğuna ve azlığına göre hurma salkımları getirir ve muhtaç olanlar ondan istifade etsinler diye, mescide asardık. Ehl-i Suffe'-den dilenenler karınları acıktığı zaman gelirler asalarıyla vururlar ve bu salkımlardan düşenleri yerlerdi. Sahabeden bazıları da caiz zannıyla, ya da azalacak korkusuyla döküntü, bozuk, adi, çürük çarık şeyleri kırılmış ve düşmüş hurma salkımlarını getirip asmışlardı. İşte bunu beğenmeyen Rabbimiz bunun üzerine bu âyet-i kerîmeyi inzal buyurmuştur. Yâni sizden biriniz nefsinin hoşlanmadığı, değer vermediği, utanarak, yüz buruşturarak, istemeyerek, göz yumarak alabileceği malları infak etmesin buyurdu.

Âl-i İmrân sûresindeki âyet-i kerîme de bu hususu şöyle anlatır:

"En çok sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça birre ulaşamazsınız. Ve neyi infak etmişseniz Allah onu bilmek-tedir"

(Âl-i İmrân: 92)

Buyurulur. En çok sevdiklerinizi Allah yolunda infak etmedikçe, en çok sevdiğiniz şeyleri harcamadıkça, en çok sevdiklerinizi elinizden çıkarmadıkça, onlardan vazgeçmedikçe birre ulaşamazsınız eb-râr olamazsınız diyor Rabbimiz. Eğer sizler dünya birimlerinden sevdiğiniz bir şeyleri, elinizdeki, ayağınızdaki, cebinizdeki şeyleri veya işinizi, aşınızı, mesleğinizi, meşrebinizi, diplomanızı, makamınızı, koltuğunuzu Allah için, ondan vazgeçebilecek bir konum ortaya çıkınca bunu gerçekleştirebiliyor ve ondan Allah için vazgeçebiliyorsanız, işte o zaman Ebrâr olursunuz birre ulaşırsınız diyor Rabbimiz.

O halde Ebrâr olabilmek için, birre ulaşabilmek için en çok sevdiklerimizi Allah adına infak edeceğiz. Allah adına vazgeçivereceğiz. En çok oğlunu mu seviyorsun? Onu Allah'ın dinini öğrenip öğret-me yoluna vakfederek Allah adına infak ediver. Oğlunu mühendisliğe, mimarlığa, ya da çok para getirecek bir mesleğe değil de Allah adına bir hayat yaşayacağı ve Allah'ın dinine hizmet edeceği, bir mesleğe adayıp infak ediver. En çok kızını mı seviyorsun onu Allah'ın istediği biçimde eğitip Allah'ın istediği bir kul haline getirip Allah adına infak ediver. En çok bir kâlemini mi seviyorsun, bu kâlemle yazmayı çok sevdiğini mi söylüyorsun? Onu Allah adına, Allah'ın kullarından bir kardeşine infak ediver. Yeri gelince onu Allah için elinden çıkarmayı beceriver.

Meselâ öyle yorgunsunuz öyle yorgunsunuz ki, uykuyu o kadar seviyorsunuz ki o anda, ayakta duracak haliniz yok, hemen yatmak istiyorsunuz. İşte o anda sevdiğiniz ve can attığınız bu uykunuzu İslâmî bir ihtiyaç, İslâmî bir dert adına harcayabiliyorsanız o zaman işte sevdiğinizi infak etmiş olursunuz. İnfak onun adına ondan vazgeç-mek demektir. Allah adına sizdeki olan o im-kândan vazgeçmek demektir. Meselâ hanımınız var çok seviyorsunuz onu, veya arkadaşınız var çok seviyorsunuz onu. Onunla beraberliği o kadar seviyorsunuz ki hiç ondan ayrı kalmaya dayanamıyorsunuz. Ama Allah'ın dinini, Allah'ın arzularını icra etme adına ondan ayrılmamız gerektiği noktada eğer bunu ifa edebiliyorsak, işte bu Allah adına infaktır.

Hanımlarımız, arkadaşlarımız, sevdiklerimiz, seveceklerimiz, evimiz barkımız, makamımız konumumuz, mesleğimiz, dükkanımız, okulumuz, diplomamız, doktoramız bizim için bizim Allah'a kulluk ortamımıza engel oluşturacak bir noktaya gelmişse bunların tümünden vazgeçmemiz infaktır ve o zaman birre ulaşacağız demektir.

Şayet kalben, ruhen, bedenen, sosyal biçimde, ekonomik biçimde ya da aile biçiminde meylettiğimiz, sevdiğimiz, onunla iç içe olmak istediğimiz tüm sevgi unsurlarına infak gözüyle bakabiliyor, onları Allah adına harcayabiliyorsak o zaman birre ulaşabileceğiz demektir. Meselâ öğleyin saat birle iki arasında uyumayı mı seviyorsun o zamanı Allah adına birilerine âyet anlatmaya, hadis anlatmaya tahsis edip Allah adına infak ediverin. Veya o saatte bir müslümanın bir derdi mi çıktı hemen koşup Allah adına infak ediverin.

Veya en çok sevdiğiniz bir malınızı, en çok sevdiğiniz yeme-ğinizi infak ediverin. Rebî bin Enes kendisine gelenlere hep şeker ikram edermiş. Bunun sebebini kendisine soranlara da ben bunu çok seviyorum, Rabbimin de en çok sevdiklerinizden infak edin buyurduğunu biliyorum, onun için şeker ikram ediyorum buyurur. Devenin ciğerini çok seven bir sahâbe de gelen misafirlerine hep ondan ikram edermiş. Meselâ malı, parayı çok seviyorsunuz. Para kazanmaya ayırdığınız zamanları da çok seviyorsunuz. yada öğleden sonra saat iki üç arası, böyle müşterilerin kaynaştığı, paraların bol olduğu bir zaman, çok para getiren bir zaman. Bu zamanda dükkanı kapatıverip bir hasta kardeşinizin ziyaretine giderek o zamanı Allah için infak edi-verin. Hanımlarınızı çok mu seviyorsunuz onların imkân dahilinde çocuk yapmalarını sağlayın ve böylece hem onların sıhhatlerini Allah adına infak edin hem de kendi gücünüzü infak edin. Gazeteden, TV den haber öğrenme zamanlarınızı Allah'tan haber öğrenme adına Kur'an ve Sünnete ayırın ve böylece infak ediverin. Evet en çok sev-diklerinizi Allah yolunda infak edin.

Evet biz bugün elimizde ne varsa Allah'ın istediği yerde harcayalım da yarın Allah Kerîm diyelim. Yarın Allah'ın huzuruna vardığımız zaman da: Ya

Rabbi! Ne yapayım ben bu kadarını becerebildim. Sen verdin ben dağıttım. Sen verdin ben harcadım. Sen verdin ben imkân dahilinde sana kulluğa sarf ettim! E şimdi de senin huzuruna geldim, şu anda elimde avucumda olsaydı senin hatırına yine verirdim. Ama şu anda mal senin, mülk senin, para senin, altın senin, gümüş senin! diyecek duruma gelmeliyiz inşallah.

Âyet-i kerîmede:
"Kazandıklarınızdan ve sizin için yerden çıkardıklarımızdan."

Deniyor.

Buradaki "Kazandıklarınız" ifadesinden kasıt, ticaret vasıtasıyla kazanılan mallar demektir. "Yerden çıkardıklarımız" ifadesinden kasıt da, ekilip dikilen bitkiler, yerden çıkarılan petrol ve madenler gibi mallardır. Topraktan hiç masraf etmeden ürün kaldırıyorsak, yâni sulama vs yapmadan ürün alıyorsak onda bir, ama sulama vs gibi bir kısım masraflar ederek ürün kaldırıyorsak yirmide bir.

Ticaret yoluyla kazandıklarımızdan ve yerden bizim için Rab-bimizin çıkardıklarından Allah yolunda infak edeceğiz. Şunu da ifade edelim ki: Burada infaktan söz edilmiş, bu zekâttan ayrıdır. Zekâtı bunun dışında değerlendirmek zorundayız. Çünkü Bakara sûresinin önceki âyetlerinde gördük Rabbimiz Ebrâr'ı anlatırken saydığı özelliklerin arasında hem zekâtı verenler hem de infakta bulunanlar buyurmuştu. Bu ikisi ayrı ayrı zikredildiğine göre zekâtla infak ayrı ayrı şeylerdir. Kaldı ki Kur'an zekâta infak demiyor sadaka diyor.

Öyleyse biz de mutlaka zekâttan ayrı infakta bulunacağız. Ma-aşımızın onda birini mutlaka vereceğiz. İçimizde öğretmen ve memur arkadaşlarımız çoğunlukta. Az evvel araziden elde ettiklerimiz konusunda onda bir yirmide bir demiştim. Şimdi bizim maaşları hangisine benzeteceğiz? Bizim maaşlar ticaret değil, deve değil, sığır değil, tarla değil, tapan değil ne ya? Bizimki zekâta konu değil, maden de değil yâni. Bizim maaşlar hattâ ameleninkine göre avantadan geliyor gibi. Öğretmenlik yaptığınız okuldaki müstahdemlere bir bakın inanın ki çok perişanlar. Öyleyse Allah için harcayalım yahu.

Veya işte KDV'den alınanlar hepten avantadan gibi değil mi? Arada bir böyle beklemediğimiz zamanlarda avantadan paralar geliyorsa onun da beşte birini ayıralım, çünkü zaten bu yoktu hesapta. Köyden geliyorsa, kentten geliyorsa, bir yerlerden intikal etmişse onların da geliş biçimine göre onda bir yirmide birini Allah için ayıralım. Yâni bizim de Allah rızası için birileriyle mal münâsebetimiz bulunsun. Yâni bizim de dünyamızda çevremizde fakirler de bulunsun. O garibanların dünyasına da girmiş, onların hallerini de muttali olmuş olalım.

Meselâ şöyle yapmayalım yâni: Hasan iyidir, hoca efendidir, dürüsttür, gayretlidir, onun çevresinde vardır fakir fukara. Biz kendi aramızda toplayalım ayda bir üç beş milyon lira ona verelim o da çevresindeki fakir fukaraya versin demeyelim. Çünkü Hasan o tanıdıkları olan garibanlara onu verirken dağıtırken onları üzmemeye çalışacak, onların evlerine gidecek, onların durumlarını gözleriyle görecek, ezilecek, sofralarına oturunca içi burkulacak, onların perişan vaziyetlerini gördükçe kalbi parçalanacak. Ekmekleri yenmez, ayranları içilmez, sergilerinde oturulmaz. O bir çok acıları tadarken siz de elhamdü lillah paramızı verdik, infakımızı yaptık ve kurtulduk mu diyeceksiniz? Siz de gidin talebe evlerine ve görün onların vaziyetlerini. Görün de evlerinizdeki hayatlarınızdan bir utanın. Zaten bu malı Allah size bunun için vermiştir.

Allah sizi bizzat o malla imtihan etmek isterken, onun sorumluluğunu bizzat size yüklerken bunun tam aksine siz bu görevi başkalarına aşırmayın. Her müslüman kendisi Allah beni bu malla imtihana lâyık görmüş, madem ki bana mal vermiş ve beni bu malla imtihan etmeyi murad etmiş, öyleyse ben de Allah için bu imtihanın hakkından geleceğim diyerek uğraşmak zorundadır.

Bir de şunu söyleyeyim: Elinize kaç lira geçiyorsa hemen o anda, parayı alır almaz hemen Allah için harcayacağınız miktarı belirleyip ayırmazsanız sonra mümkün olmuyor. Beş milyon mu aldınız, onu dört milyon kabul edin, aldığınızı o kadar kabul edin tamam gerisini infak edin, infak edelim inşallah.

Bundan sonraki âyet-i kerîmesinde Rabbimiz insanları bu konuda şeytanın saptırdığını, infaktan alıkoymaya çalıştığını ya da mallarının en kötülerinden en değersizlerinden vermeye teşvik ettiğini anlatarak şöyle buyurur:

268:"Şeytan sizi verirseniz fakir düşersiniz diye korkutur. Ve size fuhşiyatı emreder. Allah ise size kendi-sinden bağışlama ve bolluk emreder. Allah vasidir, bilendir."

Rabbimizin bu âyetinde çok açık bir şekilde ifadesine göre şeytan Allah yolunda infak etmek isteyen müminleri sürekli fakir düşmekle korkutur ve onlara cimriliği emreder. Bolca verirseniz mallarınızın en iyisini verirseniz fakir düşersiniz, ele âleme muhtaç olursunuz diyerek insanları korkutmaktadır. İnsan bu konuda şeytanın iğvalarına kapılır onun direktiflerine uyar onu sevindirir ve infaktan vazgeçerse bu alçağı sevindirmiş ve Allah'ı darıltmış olur.

Ama maalesef bakıyoruz bu konuda insanların öne sürdükleri en büyük mâzeret bolca verirlerse malların en değerlilerinden verilirse o zaman mallar eksilecek, ekonomik güç kaybedilecek ve fakir düşülecek korkusudur. Çünkü Allah için harcama yapmak zahiren bu malın eksilmesi demektir. İşte şeytan insanın bu zaafını çok iyi bildiğinden ona buradan yaklaşmakta ve onun Allah yolunda infakta bulunmasını engellemeye çalışmaktadır. "Yeter be kardeşim! Her şeyini verip de el açacak duruma gelecek değilsin ya! Herkes senin kadar

verseydi bu toplumda fakir mi kalırdı? Sen sana düşeni çoktan yaptın!" gibi vesveselerle insanların infakta bulunmalarını engellemeye çalışmaktadır.

Allah da onun tam aksine bize bolluk ve mağfiret vaad etmektedir. Rabbimiz nefsin ve şeytanın bu tür arzularına karşı gelerek en çok sevilen malları kendi rızası yolunda harcamayı emrediyor. Verenlere hem dünyada hem de âhirette daha fazlasını vereceğini vaade-diyor. Rabbimiz dünyada kendi rızası uğrunda mal harcayanlara yaptıklarının karşılığında dünyada ayıplarını, kusurlarını, günahlarını örterek, rızıklarını bereketlendirip çoğaltarak, âhirette de günahlarını bağışlayarak mükâfatlar vaâdetmektedir.

Bakın Ebu Hureyre'nin rivâyet ettiği bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"Kulun sabahladığı her gün iki melek iner ve birisi: "Allah'ım! İnfak edene karşılığını ver!" diye dua eder. Diğeri de: "Allah'ım! cimrilik edene telef ver!" diye dua eder."

(Buhârî, Müslim)

Allah verene mutlaka daha fazlasıyla mukabelede bulunacak-tır. Ben öyle bir müslüman biliyorum. Önce kiradaydı. Bir evim olursa inşallah onu mutlaka Allah yolunda infak edeceğim diyordu. İlk evi kooperatifte bitti, arkadaşları otururken o kendisi evi sattı, marka çevirdi ve Allah için onu harcadı biliyorum. İnanın ben şahidim ki Allah ona iki daha verdi. Hem de öyle verdi ki kendisi hiç emek sarf etmeden babasına yaptırdı ve şimdi oturuyor orada. Kaldı ki adam buna iman etti mi tamamdır. Allah verene vereceğim diyorsa verecektir, bu-nun için örneğe de gerek de yoktur . Allah bize çok veriyor, bize göre verdiklerinden az verdiklerine, biz de verelim ve şuna kesinlikle inanalım ki verdiğimizden çok daha fazlasını Allah bize verecektir.

Bolca verene Allah bereket verecektir. Meselâ bir eve misafir geliyor, ev sahibi ikram ediyor, bir şeyler yenilip içiliyor ve o evden za-hirde bir şeyler eksiliyor. Veya adam malının kırkta birini veriyor zekât olarak ve adamın malı zahiren eksiliyor. Memur aldığı maaşın on da birini almadım sayıyor, infak ediyor. Bütün bunlar zahiren malın eksilmesi gibi görünse de aslında bu adamın geriye kalan malı ona çok rahat yetiyor. Cenâb-ı Hak ona birinci olarak iktifa anlayışı veriyor, istiğna duygusu veriyor, dünyaya karşı eyvallahsızlık ve yeterlilik duygusu veriyor.

İkinci olarak da onun eşyalarına dayanma özelliği veriyor. Ayakkabısı bir yıl dayanacakken iki yıl dayanıverir, elbisesi iki yılda eskiyecek yerde beş yıl dayanıverir. İnfak etmeyenlerin arabası tamir-haneden çıkmazken onun arabasına Allah dayanıklılık veriverir, berikisinin hanımı ve çocukları hasta

haneden çıkmazken infak eden kişinin hanımına ve çocuklarına Allah sıhhat veriverir ve onunki ona bolca yetiverir.

İşte buna bereket denir, Allah bunu dilediklerine veriverir. Ama bunu herkes anlayamaz, bunu ancak kendilerine Allah'ın hikmet ver-dikleri anlayabilir. Zaten Rabbimiz bundan sonraki âyet-i kerîmesinde bu hususu anlat-maya başlayacak.

Evet şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size fahşâyı emreder. Fahşâ, fuhuş fahiş aşırılık demektir. Maddî ve manevî tüm aşırılıklar. Eşya talebinde, rızık talebinde, mal toplamada, mesken konusunda aşırılık, bilgi talebinde, sevgide, saygıda aşırılık, hürmette tazimde aşırılık, hedeflemede aşırılık, meselâ üç kişiyle devlet kurma talebinde aşırılık, yemede içmede aşırılık ya da kadın erkek ilişkilerinde aşırılık, zevklerde eğlencelerde aşırılık.

Şeytan size fahşayı emreder. Fahşâ, fâhişe kelimesi çirkin söz anlamınadır ve dilin bir afeti olarak kabul edilir. Resûl-i Ekrem efendi-miz, Bedir günü müslümanların müşrik ölüleri hakkında kötü sözler söylemesine müsaade etmemiş, böyle bir hareketin çirkin olduğunu anlatmıştır. Bu hususta "müminin; kötüleyen, lânetleyen ve ağız bozan fâhiş veya fâhişe biri olamayacağını söylemiştir. Bir hadislerinde de, ağız bozan fâhiş söz söyleyen kişiye cennetin haram olduğunu açıklamıştır.

Bir sözün fâhiş olması veya fâhişe olarak nitelendirilmesi, o sözün çok açık kelimelerle çirkin bir şekilde dile getirilmesi ile göze çarpar. Bu tür sözler, genellikle gıybet konusunda kullanılır. Fesat çıkarmak isteyenlerin açık seçik kullandıkları çirkin sözler vardır. Dürüst kimseler, bu çirkin fâhişe sözleri kullanmazlar, onları gizlerler; onların yerine mecazlı ve rumuzlu ifadeler kullanırlar. İbn Abbâs (r.a.) şöyle demiştir: "Allah (c.c.) hayâ sahibidir, bağışlayandır ve sözlerinde kinâyeli davranır. Meselâ "cimâ" konusunda lems (dokunma), duhûl (girme) ve muhabbet gibi fâhiş olmayan kinâyeli ibâreler kullanmıştır.

Şeytan insana fahşayı emreder. Çünkü insanın ilim, madde ve mânâ açısından tekâmül edip, tüm yaratıkların üzerinde kendisine tanınan şerefli mevkiini alabilmesi için yaratılışına ekilen ve karşısına çı-karılan birtakım kötü güçler, onu sürekli biçimde tutkularının kölesi yapmaya ve onları doyurma yolunda sınır tanımadan kendisi, hem-cinsleri ve tüm yeryüzü için hayatı çekilmez bir hâle getirmeye uğraşır. Bunun sonucunda, insanın arzularını giderme uğraşında normal, insanî ve fıtrî çizginin dışına taşıp, sapık yollarda tatmin araması; söz-gelimi nikâhsızlık, zinâ ve benzeri ilişkilere girmek, bu tür ilişkileri nor-mal ve hattâ özendirici hâle getirmek, kadınları birer basit tatmin aracı derecesine düşürmek, kısaca nikâh muâmelesi ve iffet duygusuyla fit-rî ve

vasat çizgide tutulması gereken şehvet güdüsünü her türlü ahlâksız ilişkiye vasıta kılmak, Kur'an'ın 'fahşâ' kelimesiyle niteleyip, şid-detle yasakladığı bir durumdur.

'Fuhş, fahşa' sözlükte, aşırı derecede çirkin söz ve davranış, iğrenç işler, büyük günâh, edep ve ahlâka aykırı her türlü kötülük ve çirkinlik demektir. 'Fuhş ve fahşa', ölçüyü aşan her türlü edepsizliktir. Normal ölçülere sığmayan bütün çirkin işlere bu isim verilir. 'Fahiş', bu ismin öznesi (fail ismi) olup çirkin ve ölçüsüz iş yapan demektir. Bunun dişili (müennesi) hem çirkin ve ölçüsüz iş yapan kadın, hem de bizzat kötü fiil veya söz, çirkin davranış anlamlarına gelir.

Türkçe'de aşırı olan şeylere 'fahiş' denir. 'Fahiş fiyat' gibi. Yine bu kökten gelen 'fuhuş' da aynı anlamda olup bir kadının evlilik dışı ve meslek edinerek bir menfaat karşılığı vücudunu bir erkeğe cinsel tatmin için sunması demektir. Bununla beraber, sevicilik, lutílik ve erkeklerin evlilik dışı cinsel ilişkileri de fuhşun kapsamına girer. 'Fahşa veya fuhş' temiz yaratılışın tiksindiği ve selim (sağlam) aklın reddettiği, normal ölçünün dışında tiksinti verici bütün davranış ve sözleri ifade eder.

İslâm'ın getirdiği ölçüler insanın fıtratına uygun olduğu gibi, haya ve edep örnekleridir. Hem selim aklın kabul edeceği güzellikte, hem de insana bedenen ve ruhen zarar vermeyen şeylerdir. Aksine insanı ruhen olgunlaştırırlar, ahlâkını güzelleştirirler. Buna göre şeytanın davet ettiği bütün işler ve ameller 'fahşa-fahişe'dir, diyebiliriz. İn-sanın fıtratına uymayan, normal olmayan, iyi düşünen aklın çirkin saydığı ve hoş görmediği şeylerdir. Müslüman toplum ahlâklı ve edepli toplumdur. Bu toplumda 'fahşa-fahişe' sayılan sözler ve davranışlar pek yaygın değildir. Mü'minler bu türlü işlerden hoşlanmazlar, kaçınmaya çalışırlar. Mü'minler, onurlu ve haysiyet sahibi kimselerdir. Onlar, İslâm'ın getirdiği fazilet ölçülerini bürünerek, işte, amelde, sözde ve toplumsal ilişkilerde düşük, bayağı, çirkin ve edep dışı şeylerden uzak dururlar. 'Fahşa'nın en büyüğü olan evlilik dışı ilişkilerden kaçınırlar. Aileyi ve nesilleri perişan eden, insan ruhunu olumsuz olarak etkileyen, kadının ve erkeğin değerini düşüren fuhşun her türlüsü ile mücadele ederler.

Ancak bir takım münafık tipliler ile şeytanın yardakçılığına soyunanlar, çeşitli araçlara başvurarak mü'minler arasında 'fahşa-fahi-şe'nin yayılmasını isterler, bunun için çaba gösterirler. Müslümanların ve onların toplumunun bozulması için ellerinden geleni yaparlar. Fırsat buldukları zaman kimilerini fuhşa iterler, bu işten zevk ve para kazanmaya çalışırlar. Kimileri de ellerindeki kitap, dergi, gazete, televizyon ve filmlerle bu tür 'fahşa'nın propagandasını yaparlar. Kimileri ba-zı kadınları kötü yola düşürürler, fuhuş yerleri kurarlar, işletirler. Kimileri de buna göz yumarlar, ya da teşvik ederler. İslâm'a göre

‘fahşa-fahişe’ olan bütün bu hayasızlıkları müslümanlar arasında yaymaya çalışanlara dünyada da âhirette de büyük bir azap vardır.

Evet, Allah (c.c) bu ‘fuhuş’ tacirlerinin iki dünyada da azabı hak ettiklerini haber veriyor. Onların dünyada nasıl bir azap kazandıklarını belki net olarak göremiyoruz ama mutlaka cezalandırıldıkları açıktır. Nitekim bu çirkin işlerle uğraşanların hiç birinin iyi bir yüzü, iyi bir hali yoktur. Dikkat edilirse Kur’an, yalnızca evlilik dışı ilişkilere ‘fah-şa’ demiyor. Bunun yanında her türlü edep ve haya dışı davranış, söz ve fiiller, insanın temiz yaratılışına uymayan bütün işler ‘fahşa-fahişe’ ismiyle anılıyor.

İnsan şehvete, yani bir takım istek ve duygulara sahiptir. Mala, mülke, geçimliklere sahip olmak istediği gibi nefsinin cinsel istekleri de vardır. Mü’min, nefsinin isteklerini meşru yoldan karşılar, mala helâl yoldan sahip olur, inancının dışına çıkan isteklerine sınır koymaya çalışır. Ancak imandan mahrum olanlar ile zayıf imanlılar, nefislerinin istekleri önünde sınır tanımazlar. İsteklerini normal olmayan, insaní ve fıtrí çizginin dışındaki yollardan karşılamaya çalışır. Böylece haddi aşar, normal yolun dışına çıkar, Allah’ın koyduğu ölçüleri çiğner geçer; günahkâr, isyankâr ve bağî olur, ya da nefsinin kulu kölesi haline gelirler.

İşte şeytan tüm bu konularda aşırılık emreder. Halbuki bunların hepsinde bir sınır vardır, bir durak noktası vardır, bir doyum noktası vardır. Ama bakıyoruz da bugün şeytanın saptırmalarına kapılan günümüz insanı tüm bu konularda bir türlü doyuma ulaşamıyor. Durulacak nokta tanımıyor Allah koru-sun.

Bütün bunları anlamak da bir hikmet meselesidir. Bunları herkes anlayamaz. Bunları ancak Allah’ın kendilerine hikmet verdiği insanlar anlayabilir.

269:"Allah dilediğine hikmet verir. Kime hikmet verilirse ona çok hayır verilmiştir. Ve bunu ancak akıl sahipleri anlar."

Hikmet tüm dünya hayırlarını ve tüm âhiret güzelliklerini içinde bulunduran bir kavramdır ve bunu sûrenin daha önceki bölümlerinde, 129-130. âyet-i kerîmesinde ifade etmeye çalışmıştım.

Hikmet Kur’andır denmiş. Kur’an’ın nâsih ve mensuhunu, muhkem ve müteşabihini, helâl ve haramını, emir ve yasaklarını bilmek, Kur’an’ın tefsirini bilmek, Kur’an anlayışına muttali olmak, Kur’-an âyetlerinin fıkhına vukufiyettir denmiş. Nitekim Yâsîn sûresinin başındaki:

"Hakim olan Kur’an hakkı için."

Âyet-i kerîmesi bunu anlatır.

Hikmet, sözde ve amelde isabet, iman ve amelde isabettir denmiş. Yâni kişinin sözüyle amelinin, imanıyla amelinin mutabakatıdır denmiş.

Hikmet Allah korkusudur denmiş.

"Hikmetin başı Allah korkusudur."
Hadisi bunu anlatır. (Keşf'ul Hafa 1/507)
Hikmet sünnettir denmiş. Hikmetli kişi sünneti bilen kişidir den-miş. Rabbimizin şu âyeti bunun delilidir:
"Evlerinizde Allah'ın âyetlerinden ve sünnetten okunan şeyleri hatırlayın. Muhakkak ki Allah Latîf ve Ha-bîrdir"
(Ahzâb: 34)

Âyet-i kerîmesi bu hikmetin sünnet olduğunu anlatır. Zira Ra-sulullah'ın hanımları evlerinde Kur'an ile birlikte sünnetten başka bir şey işitiyor değillerdi.

Hikmet nübüvvettir denmiş. Rabbimiz peygamberlerine hikmet verdiğini anlatır Kur'an-ı Kerîmde. İşte bu hikmet Allah'ın peygamber-lerine verdiği risalettir demişler.

Hikmet akıldır denmiş. Hikmet aklı kullanarak Allah'ın dininde bir kavrayış Allah'ın kitabına vukufiyet ve Allah'ın fazlından kullarının kalplerine koymuş olduğu bir basîrettir denmiş.

Bu âyet-i kerîmesinde de Rabbimiz hikmetin dilediği ve sevdiği kullarına verdiği en büyük bir nîmet olduğunu anlatıyor. Vâsî ve Alîm olan Rabbimiz, bu sıfatları gereği yukarıdaki âyet-i kerîmede gördüğümüz gibi sevdiği kullarına mal mülk ve mağfiret vaadediyor. Şeytanın korkutmalarına rağmen o bunu kullarına garanti ediyor. Ama bu âyet-i kerîmesinden de anlıyoruz ki Rabbimiz sevdiği kullarına sadece mal mülk ve mağfiret vermiyor. Aynı zamanda bunun ikisini de birleştirici olarak hikmet de veriyor.

Hikmet; doğruyu yanlışı, hakkı bâtılı, haramı helâli, güzeli çirkini ayırd etme bilgisi ve melekesidir. Allah'ın dininde doğru anlayış, din ilmine sahip oluş ve onunla amel ediş lütfudur. Nitekim Allah'ın Rasûlü Buhârî ve Müslim'in rivâyet ettikleri bir hadis-i şeriflerinde bu hususu şöyle anlatır:

"Allah kimin hakkında hayır murad etmişse onu dinde fakih kılar."

Din ilmini, kitap ve sünnet bilgisini ona lütfeder. Böylece hikmet sahibi kişi Allah'ın rızasının nerede olduğunu bilen kişidir. Hikmet sahibi kişi şeytanın

vartalarına düşmeyen kişidir. Bunun için de Kur'-an ve sünneti sahih bir anlayışla anlamak ve yaşamak gerekmektedir. Hak ile bâtılı, şeytanın fısıltılarıyla Allah'ın emirlerini birbirinden ayırd edebilmek için Kur'an ve sünneti çok iyi bilmek ve buna göre amel etmek gerekir. Eğer bilgi olur da amel olmazsa Allah insanın anlayışını, kavrayışını azaltır. Ama ilmiyle amel eden kişinin anlayış ve ilmini artırır.

Şeytanın vesveselerine ve dâvetine kulak vererek: Eğer Allah'ın dâvetine icâbet edip Allah yolunda bolca infak edersem malım eksilecek. Ekonomik gücümü kaybedeceğim. Fakir düşeceğim. diyerek cimrilik eden, infakta bulunmayan, Allah için harcama yapmayan ve kendince dünya hayatında rahat ve huzurunu düşünen kişi hikmetten mahrum kişidir.

Çünkü bu adam hayatı tanımamaktadır. Zira onun zannettiği gibi yaşadığımız şu dünya hayatı yaşanılacak hayatın tamamı değildir. Bu yaşadığımız dünya hayatı ölümden sonra da devam edecek olan hayatın sadece küçük bir parçasıdır. O halde gelip geçici olan şu dünya hayatının çok kısa sürecek geçici zevkleri ve rahatı için ebedî hayatını fedâ eden kişi, hikmetten mahrum kişidir. İşte Allah mü'min-lere sevdiği kullarına bunun hikmetini vermektedir.

Kullarına iradeye bağlı olarak iyiliklere hayırlara yönelebilme gücünü, zararları defedecek, menfaatleri celp edecek sebepleri görebilme imkânını, basîretini kullarına lütfeden Allah'tır.

Hikmet her şeyi yerli yerine koymaktır. Her şeyi yerli yerinde yapmaktır. Allah'ın kendisine hikmet verdiği insan gerek kendisiyle bedeniyle, malıyla ilgili, gerekse hanımı, çocukları, akrabaları, komşuları ve çevresiyle ilgili tüm kararlarında, tüm davranışlarında yerli yerinde hareket eder.

Yerli yerinde konuşur, yerli yerinde karar verir, yerli yerinde hükmeder, yerli yerinde yapar, yerli yerinde alır verir. Bu Cenâb-ı Hakkın ona bahşettiği en büyük bir ihsanıdır.

Ama unutmayalım ki bu hikmet, hikmeti arayanlara verilir. Bu hikmete ancak ona ulaşmak için sa'y edenler ulaşabilir. Bu hususu Ankebût sûresinin 69. âyetinde Rabbimiz şöyle anlatır:

"Yolumuzda cihad edenleri elbette yollarımıza eriştiririz. Şüphesiz ki Allah muhsinlerle beraberdir."

(Ankebût 69)

Allah yolunda cehd eden, cihad eden, hikmet kaynağı kitap ve sünneti anlama ve yaşama yolunda çalışıp çabalayan kimseleri hayır yollarımıza, hikmet yollarımıza ulaştıracağız diyor Rabbimiz. Bu şekilde gayret edenler ancak

Rablerinin emirlerine kulak verir ve şeytanın vesveselerine karşı gelebilirler. Ama böyle değil de sırf bilgi sahibi olmak için kitap ve sünnete yönelen onunla amel etme derdinde olmayan kimseler şeytanın elinde oyuncak olmaya mahkum olurlar. Öğrendikleri bu ilmi Allah korusun günün birinde şeytanın ve tâğut-ların hizmetinde kullanmaya mecbur kalırlar. Çünkü bu kimseler bilgi sahibidirler ama hikmetten mahrum kimselerdirler.

Hikmet vahiyle elde edilir. Yâni hikmet her şeyi var eden ve var ettiği şeylere yasa koyan Allah'ın dinini ve yasalarını fıkhetmekle mümkün olacaktır. Allah'ın dinini, Allah'ın kitabını, Allah'ın yasalarını bilen kişi hikmet sahibidir. Allah'ın yasalarını bilen kişi yerli yerinde söz söyler yerli yerinde iş yapar. Kişinin yapması gerekenleri yapması, yapmaması gereken şeyleri de yapmaması, söylemesi gerekenleri söylemesi, söylememesi gerekenleri de söylememesi bu yasaları tanımasına ve böylece Allah'ın ihsanına ulaşmasına bağlıdır. Bilgisi her şeyi kuşatmış olan Allah bilgisine, kitap sünnet bilgisine sahip olmasına bağlıdır. Allah bilgisine, kitap bilgisine, sünnet bilgisine, Allah yasaları bilgisine sahip olan kişi hikmet sahibidir.

Allah'ın Rasûlü buyurur ki:

"İki kişiye gıpta edilir. Bunlardan birincisi Allah kendisine ilim vermiştir ve onu Allah yolunda harcamaktadır. İkincisi de Allah kendisine mal vermiştir o da onu Allah yolunda harcamaktadır."

İşte bu iki kişiye haset, ya da gıpta caizdir diyor Allah'ın Ra-sulü.

Bir adam ki, Allah kendisine nîmet olarak, imtihan olarak, ya da dünyada bulunması adına mal vermiş. Adam o malı Allah yolunda helâk etmiş ve bitirmiştir. Yâni adam o malın kendisine ait değil de Allah'a ait olduğunu bilmiş, imtihan için onun kendisine verildiğini anlamış, kavramış ve o malı Allah'ın istediği biçimde kendisine, ailesine, ehline ve müslümanlara harcayarak imtihanı kazanmıştır. İşte bu adama imrenilir diyor Allah'ın Rasûlü. Harcadığı malın azlığı çokluğu önemli değildir, bir hurması da olsa, yarım hurması da olsa o konuda Allah'ın kendisinden istediğini icra edip kendisini cehennemden kur-tarmasını becerebilmiştir.

Hadiste anlatılan ikinci imrenilen kişi de şudur. Bir adam ki Allah kendisine hikmet vermiştir, yâni Kuran anlayışı, Kur'an ilmi vermiştir. Allah onu kitabıyla tanıştırmış, vahiyle buluşturmuş ve bu yüzden de hikmet vermiştir. Yerli yerince hareket etme imkânı vermiştir. O adam da Allah'ın kendisine verdiği bu bilgi ile Kur'an'ı hakim kılma adına, onu ikâme etme adına ciddi bir gayretin içine girmiştir. Kur'an'ı hayatında, evinde, çevresinde, iş yerinde, mektebinde, pazarında Kur'an'ı hakim durumuna, otorite durumuna getirmiştir.

Kur'an'ı gecede ve gündüzde ikâme etti. Gecede ve gündüzde namaz kılarak Kur'an'ı kıyamda okudu. Böylece onun namazlarının kıyamı öyle bir kıyam oldu ki hayatının tümünde o kıyamda okuduklarını kaim kıldı, ayağa kaldırmaya çalıştı.

Namazdaki kıraat vasıtasıyla Allah'tan aldığı mesajların ve Allah'a verdiği sözlerinin tümünü sosyal hayatında gerçekleştirdi. Çünkü hadislerde Kur'an'ın ikâmesinin iki türlü olacağı anlatılmaktadır. Birincisi onunla hükmedilerek amel edilerek. İkincisi de onu başkalarına anlatılarak olur. Zira hikmetin elde edilmesi sürekli vahiyle beraberliğe bağlıdır. Kişi ne kadar vahiyle beraber olursa o kadar çok hikmet sahibidir. O kadar çok vahiyle konuşma ve vahiyle hareket etme imkânı bulacaktır. İşte hikmet budur ve imrenilecek ikinci insan da bu hikmete sahip olan kişidir.

Bakın âyet-i kerîmenin devamında buyurur ki Rabbimiz:
"Bunu ancak akıl sahipleri anlar."

Hakkı, doğruyu, hayrı, güzeli akıllı olanlardan başkaları kesin-likle anlayamazlar. Akıllı olmayan insan ne kendisi anlar, ne de anlatanları dinler. Bakın Rabbimiz bunca âyetiyle kendilerini uyardığı halde bir türlü dinlemeye ve anlamaya yanaşmazlar. Allah'ın bunca uyarılarına, bunca âyetlerine karşı âdeta kalplerini, kulaklarını kapamış-lar, kapılarını, pencerelerini kapatmışlar akıllarını kullanmamaya yemin etmişler. Demek ki âyet-i kerîmenin bu bölümünden anlıyoruz ki hikmete ulaşmak için sadece mal vermek yetmiyor almak da gereki-yor. Ve yine anlıyoruz ki bu hikmete ulaşmanın ilk ve en önemli şartı düşünmektir. Bu da ancak aklı ve kalbi kullanmakla mümkün olacaktır. İslâm'da aklı kullanmak çok önemlidir.

Kur'an-ı Kerîmde: "Akıllanmayacak mısınız?" "Akıllarınızı kul-lanmayacak mısınız?" Veya "Hâlâ akletmeyecek misiniz?" Gibi âyetler pek çoktur.
270:"Yaptığınız her harcamayı ve adadığınız her adağı Allah muhakkak bilir. Zâlimlerin yardımcıları yoktur."

Allah her şeyi bilmektedir. Rabbimiz kim ne yaparsa, kim ne tür bir amel işlerse onu ne adına, kim adına yaptığını bilmektedir. Allah her harcayan kişinin bu harcamasını Allah için mi yoksa gösteriş, riya gibi şeytani yollarda mı harcadığını mutlaka bilmektedir. Kimin ne harcadığını, ne adına harcama yaptığını bildiği gibi aynı zamanda bu harcamada bulunanlara nasıl muamele edeceğini, nasıl bir mükâfat veya nasıl biz ceza vereceğini de bilmektedir Rabbimiz. Mallarını Allah yolunda ve Allah'ın rızası uğrunda harcayanları da şeytanın iğva-larına kapılıp mallarını Allah yolunda harcamayan cimrilik edip elinde tutan veya mallarını mâsiyetler, günahlar yolunda harcayanları bildiği

gibi, Allah adına adakta bulunanları, ama Allah adına bulundukları bu adaklarını yerine getirmeyen zâlimleri veya mâsiyetler yolunda adakta bulunanları bilmektedir. Ve âyet-i kerîmede Rabbimiz bu şekilde mal harcayan ve de bu şekilde adaklarını yerine getirmeyenlerin yardım-cıları yoktur buyuruyor.

Evet mallarını kötülük ve şer tohumları ekmek için harcayanlar, mal varlıklarını gizleyerek: "Benim neyim var ki infak edeyim! Diyenleri ve Allah adına bir adakta bulundukları halde adaklarını yerine getirmeyenleri böylece kendi kendilerine zulmedenleri ve de kendileri infak etmedikleri gibi bir de üstelik başkalarının haklarını yemeye çalışarak başkalarına da zulmedenleri kıyamet günü dostsuz ve yardımcısız bırakacaktır. O gün kendilerini savunacak, kendilerine yardım edecek ne bir dostları ve de bir yardımcıları olmayacaktır bunların.

Bu âyet-i kerîmede Rabbimiz iki tür harcamadan söz ediyor:

1-) Birincisi infak. İnfak kişinin mecbur olmadan kendi gönlü ve arzusuyla Allah adına harcama yapmasıdır.

2-) İkincisi de adaktır. Adak da kişinin kendi kendisini mecbur tutarak yine Allah için harcama yapmasıdır. Adak kişinin sırf Allah rızasını kazanmak için üzerine farz olmayan amelleri kendi kendine farz kılmasıdır. Yâni üzerine farz olmayan amelleri yapmaya niyet ederek söz vermesidir.

Bununla şunu demek istiyorum: Aslında adakta bulunmak ibâdet değildir. Yâni Allah bunu yapmak, şunu yapmamak üzere bana adakta bulunun diye bir emir vermemektedir. Ama bir adakta bulunulmuşsa o zaman bu adağın yerine getirilmesi ibâdettir. Durup dururken kendi kendine adakta bulunmuş ve onu kendisine farz kılmış olan bir adamın artık bu adağını yerine getirmesi kendisine vacip olur ve onu yerine getirmezse günahkâr olur. Çünkü Rabbimiz İnsan sûre-sinin başında:

"Onlar adaklarını yerine getirirler ve şerri salgın olan bir günün şerrinden de korkarlar."

(İnsan: 7) buyurur.

Adaklar iki kısımdır:

1-) Hiçbir şarta bağlı olmadan yapılan adaklar. Hiç bir şarta bağlı olmaksızın durup dururken: "Ben Allah için beş gün oruç tuta-cağım" Veya "Allah için on milyon infak edeceğim" gibi bir kişinin adakta bulunması gibi. Böyle bir adakta bulunan kişi imkânı olduğu müddetçe mutlaka bu adağını yerine getirmek zorundadır. Ama imkânsızlıklardan ötürü eğer bu adağını yerine getiremeyecek olursa Allah onu affeder. Hattâ adam hayırlı bir iş yapmak üzere

niyet edip adakta bulunmuş ama imkânsızlıklardan dolayı onu yerine getirememişse böyle hayırlı bir niyetten ötürü kimilerine göre sevap alır.

2-)İkincisi şarta bağlı olarak yapılan adaklar. Meselâ "Eğer bir oğlum olursa bir kurban keseceğim" veya "Eğer oğlum askerden sağ sâlim dönerse üç gün oruç tutacağım" gibi bir şarta mukarin olarak yapılan adaklar. Bu şekilde adakta bulunan kişi adağının konusu gerçekleştiği takdirde adağını yerine getirmesi üzerine vacip olur. Ama bu kişi adakta bulunduğu için değil adağını yerine getirdiği için sevap kazanır.

Aslında demin de ifade ettiğim gibi şarta bağlı adak İslâm'da hoş görülen bir şey değildir. Ve adak takdiri de değiştirecek değildir. Bakın Abdullah İbni Ömer'in rivâyetinde Allah'ın Rasûlü insanları adaktan nehyederek şöyle buyurur:

"Adak Allah'ın takdir buyurmadığı hiçbir hayrı getirmez. Ancak adağı sebebiyle cimrinin elinden mal çıkarılmış olur."
(Buhârî, Müslim)

Yine Ebu Hureyre'nin rivâyet ettiği başka bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"Adak adem oğluna takdir edilmemiş hiç bir şeyi sağlamaz. Lâkin adak bazen kadere muvafık düşer de bu sa'y ede cimriden çıkarmak istemediği mal çıkarılmış olur."
(Buhârî, Müslim)

Bu hadislerden anlıyoruz ki adak Allah'ın takdirini değiştirememektedir. "Hastalığım iyi olursa bir kurban keseceğim" veya "Eğer oğlum sağ sâlim dönerse beş gün oruç tutacağım" diyerek adakta bulunmak ne hastalık konusunda ne de oğlunun sağ sâlim dönmesi konusunda Allah'ın takdirine tesir etmemektedir. Hattâ âlimlerin ifadesine göre bu şekilde adaklarla kaderin değişeceğine inanan kişini Allah korusun kâfir olmuşlardır.

Bir de şirk ve haram olan adaklar var. İnşallah bu konuda da bir şeyler söyleyelim. Adak Allah için değil de Allah'tan başkaları için adanırsa meselâ bir put adına, veya salih bir kişi adına veya herhangi bir türbe adına yapılırsa bu şirktir. Meselâ oraya veya o kimseye gidip: "Eğer şu işim hallolursa senin için şunları şunları yapacağım! Şu kadar harcayacak, şu kadar mum dikeceğim! Derse bu şirktir.

Haram olan adak da haram olan bir şeyi yapmak üzere adakta bulunmaktır. Meselâ "bu işim olursa şu kadar içki içeceğim!" Veya "Eğer bu

işim gerçekleşirse seninle ebedîyen konuşmayacağım! Veya seni öldüreceğim!" gibi adaklar haram adaklardır. Bu tür adakta bulunmak da haramdır bunun yerine getirilmesi de haramdır. Eğer kişi bu tür bir adakta bulunurken yemin etmişse derhal yeminini bozarak kefaret vermesi gerekmektedir. Allah'ın Rasûlü Müslim'in rivâyet ettiği bir hadislerinde şöyle buyurur:

"Bir kimse bir şeye yemin eder de başka işi ondan daha hayırlı bulursa hayırlı olanı yapsın. Yemininden dolayı da kefaret versin."
(Müslim)

Allah adına ne verirseniz, ne yaparsanız, ne yapmayı ve ne vermeyi adarsanız Allah onu bilmektedir. Yaptığınız hiç bir şey boşa gitmemektedir. İnfakta bulunduğunuz insanlar bunun kıymetini bilmeseler bile üzülmeyin Allah bunu bilmektedir. Biz yapalım ve kesinlikle inanalım ki Allah onu kay-detmektedir.

Bundan sonra Rabbimiz sadakaların verilme usulünü anlatmaya başlayacak. Bu âyet-i kerîme inince müslümanlar Rasûl-i Ekrem Efendimize sormaya başladılar. İnfaklarımızı nasıl yapacağız? Gizli mi vereceğiz? Yoksa aleni mi vereceğiz? Diye. Allah'ın Resûlüne sorular sordular da bunun üzerine Rabbimiz buyurdu ki:
271:"Eğer sadakaları açıktan verirseniz bu iyidir. Eğer onu fakirlere gizlice verirseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Allah (Sadakalarınız sebebiyle) sizin günahlarınızdan bir kısmını affeder. Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."

Burada anlatılan konuda ya farz olan sadakaları yâni zekâtları açıktan vermek, diğer sadakaları, yâni nafile olan infakları gizli olarak vermek daha iyidir. Bu kural tüm ibâdetler için de geçerlidir. Tüm farz olan ibâdetleri açıktan yapmak ama nafile ibâdetleri de gizli yapmak efdaldir şeklinde anlaşılacaktır. Çünkü Rabbimiz farz olan zekât konusunda:
"Onların mallarından sadaka al!"
(Tevbe: 103) Buyurmaktadır.

Bu âyet zekâtların açıktan alınmaları gerektiğini anlatmaktadır. Eğer bir müslüman farz olan zekâtını gizli verirse o zaman bu adam galiba zekâtını vermiyor gibi sû-i zan altında kalabilir. Namazlar da böyledir. Allah'ın Rasûlü nafile namazlarını evinde kılmıştır ama farz namazları mutlaka açıkça ve cemaat halinde kılmıştır.

Burada açıkça vermenin güzel bir şey olduğunu bildiren âyetin birinci bölümü farz olan sadakalar hakkındadır, gizli vermenin daha makbul olduğunu bildiren ikinci bölüm de nafile olan sadakalar hakkındadır denmiş.

Ya da mallar iki kısımdır, bunlardan birincisinde açıktan vermek ikincisinde de gizli vermek daha efdaldir denmiş.

1-) Biri ekilen, dikilen araziler, hayvanlar gibi genellikle gizlen-mesi mümkün olmayan ve herkesin bilebildiği mallardır ki bunlara ***"Emval-i Zahira"*** Yâni açıktaki mallar denir. Bu tür malların farz olan zekâtlarını gizlemekte zaten bir fayda yoktur, üstelik gizlendiği zaman töhmet altında kalma ihtimali de vardır. Onun için bunlar konusunda açık vermek efdaldir.

2- İkincisi de nakit paralar gibi gizlenmesi mümkün olan mallardır ki bunlara ***"Emval-i batına"*** yâni gizli mallar denir. Herhangi bir sakınca olmadıkça bu tür malların zekâtlarını açıkça vermek daha faziletlidir. Ama lâyık olanlara ulaştıramama gibi bir sakınca olursa o zaman da nafile sadakalar gibi onu da gizli vermek efdaldir.

Ya da sadakaları bazı durumlarda açıktan vermek, bazı konumlarda da gizli vermek daha efdaldir şeklinde anlaşılacaktır. Eğer açıkça bir infakta, bir harcamada bulunmak bir hayır tevlid edecekse meselâ başkalarını da infaka teşvik edecekse, çevredekilere de bu harcama ve infak konusunda bir cesaret verecekse o zaman açıkça infakta bulunmakta bir mahzur yoktur. Hattâ daha hayırlıdır. Zira kimi insanların çevrelerinde infak eden, iyilik yapan insanları görmedikçe bir türlü iyilik yamak, infakta bulunmak akıllarından bile geçmez. İşte böyle insanları iyiliğe, infaka teşvik maksadıyla açıktan yapılan infak hayırlıdır.

Bakın Allah’ın Rasûlü Müslim’in rivâyet ettiği bir hadislerinde şöyle buyurur:

"Müslümanlıkta iyi bir çığır açan kimseye açtığı o çığırın sevabı verileceği gibi açılan o çığırdan kıyamete kadar gidecek insanların sevaplarının bir misli de onlarınki eksilmeksizin bu çığır açan kişiye verilecektir. Kötü bir çığır açan kimseye de açtığı bu çığırın vebali, vizri, günahı yükleneceği gibi kıyamete bu çığırdan gidecek insanların günahlarının bir misli de ona yüklenecek."

Bu hadisin sebeb-i vürûdunu sahabe şöyle anlatır: Bir ara Medine’ye çok fakir bir grup insan geldi. O kadar fakirdiler ki bu insanlar bir kumaşı delip içine girivermişler elbiseleri de yoktu. Onları bu vaziyette görünce Rasûlullah’ın beti benzi attı. O kadar ürktü o kadar korktu ki Allah’ın Rasûlü ne yapacağını şaşırmış telaş içinde bir içeri giriyor bir dışarı çıkıyordu. Zira bu konuda kendisini sorumlu tutuyordu Allah’ın Rasûlü. Dini ortaya koyma adına Allah’ın Rasûlü bunların dertlerine derman olmalıydı, çare bulmalıydı. Öyleyse

gördüğümüz bir eksiklik, bir ihtiyaç karşısında biz de yerimizde duramaz hale gelmeliyiz. Betimiz benzimiz atmalı ve biz de buna çareler aramalıyız. Bu duruma çok içerleyen Allah'ın Rasûlü şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Allah'tan korkun! İşte şu gördüğünüz insanlar da sizin kardeşleriniz! Allah katında birbirinize üstünlük ve alçaklığınız yoktur!"

Buyurdu ağladı ve Haşr sûresinden âyetler okudu. Sonra buyurdu ki:

"Herkes bu kardeşlerine altınından, gümüşünden ikramda bulunsun! İnfakta bulunsun! Yarım hurmayla da olsa harcamada bulunsun!"

Dedi. Sonra Allah'ın Rasûlü daha bu hutbesini bitirmeden En-sâr'dan birisi elinde zor taşıdığı bir çıkınla çıkageldi. Bunu gören Allah'ın Rasûlü çok memnun olmuş sahabenin ifadesiyle âdeta yüzü parıl parıl parlıyordu. Mescidin içi öbek öbek yiyecek ve giyeceklerle dolmuş, bu insanların yüzü gülüyor, kimisi yiyor, kimisi giyiniyordu. Onları bu vaziyette gören Allah'ın Rasûlü de dini ortaya koymuş olmanın mutluluğu içinde yüzü gülüyordu. İşte bu hadise üzerine En-sâr'dan o ilk çıkını getiren o ilk çığırı açan sahabe hakkında Allah'ın Rasûlü bu ilk çığır açma hadisini irad buyuruyordu. Elbette fazilet bu işe ilk başlayandadır. Bu işe müslümanları ilk teşvik edendedir.

Nitekim Abdullah ibni Ömer'in rivâyet ettiği bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"Gizlice vermek açıktan vermekten daha efdaldir. Ama açıkça verdiğinde kendisine uyulmasını isteyen kimse için de açıkça vermek daha efdaldir."

Ama bazen de kendisine infak edilen kişinin durumu söz konusu olabilir. Kendisine infak edilen kişinin izzeti nefsinin rencide edilmesi, iffetinin ve onurunun kırılması söz konusu olursa o zaman da sadakanın gizli verilmesi efdal olur. Tabi bu alan açısından böyle olduğu gibi veren açısından da aynı tehlike söz konusu olabilir. Gurura kapılması, riyaya kaçması gibi bir kısım tehlikeler söz konusu ise o zaman gizli yapması daha efdaldir. Gizli yapılan sadaka her türlü gösteriş tehlikesinden uzak, başkalarının haberi bile olmadan sadece adına infakta bulunduğu Allah'la kendi arasında bu işin yapılması, alan açısından da veren açısından da bir eğitim konusudur ve daha hayırlıdır. Çünkü Allah'ın Rasûlü bir hadislerinde şöyle buyurur:

"Allah ne desinler adına hayır yapan süm'acıdan, ne gösteriş yapan müraiden, ne de minnet altında tutan mennandan hiç bir şey kabul etmez."

Ecdadımız bunun örneklerini bize çok güzel bir şekilde sunmuştur. Kimisi sessiz sedasız bir âmânın eline bırakmış, kimisi kendisini göstermeden fakirin geçeceği yere onun görebileceği biçimde bırakmış, kimisi kendisini bildirmeden fakir uykudayken onun cebine bırakmış, kimisi başkaları aracılığıyla muhtaç kardeşine ulaştırıp kendisine karşı o kardeşinin eziklik duymamasını temin etmiş kimisi de adresine postalayarak kimliğini belli etmeden kardeşine ulaştırmıştır. Bunları hepsi de gösterişten, riyadan, süm'adan ve karşısındakini minnet altında tutmaktan sakınmak içindir. Ebu Dâvûd'un rivâyet ettiği bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü bu hususu anlatırken bakın şöyle buyurur:

"Sadakanın en faziletlisi az bir şeyi olan kişinin fakire gizlice verdiği ve gücünün son yettiğidir."

Yine Buhârî ve Müslim'in birlikte rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü Rahmânın arşının gölgesi altında gölgelenecek yedi yiğitten bahsederken bunlardan birisinin de:

"Bir adam ki sadaka verir ama bunu yaparken de sağ elinin verdiğini sol eli duymayan"

Kişi olduğunu haber verir.

Bundan sonraki âyet-i kerîme müslümanlar arasında daha önceden mevcut olan bir yanlış uygulamayı, bir yanlış anlayışı düzelt-meyi hedefler.

272:"(Ey peygamberim!) Onları yola getirmek senin boynuna borç değildir. Ancak Allah dilediğini hidâyete erdirir. Hayırdan ne yaparsanız kendiniz içindir. Yalnız Allah rızası için harcama yapın. Hayırdan ne harcamışsanız o size döndürülür ve asla zulme de uğramaz-sınız."

Bu âyet gelmeden önce müslümanlar arasında şöyle bir anlayış yaygındı: İnfak ancak mü'min olanlara yapılır. Mü'min olmayan insanlara yardımda bulunmak da, onlara harcama yapmak da caiz değildir. Bu yüzden müslümanlar, müslüman olmayan akrabalarına, yakınlarına ve diğer gayri müslimlere yardımda bulunma konusunda tereddüt ediyorlar, bunun caiz olup olmadığını Allah'ın Resûlü'ne soruyorlardı. Ey Allah'ın Rasûlü! Bu bizim dinimize girmemiş, müslüman olmamış fakir akrabalarımıza yardımda bulunmak bizim içimizden gelmiyor. Bunlar müslüman olmadıkça onlara infakta bulunmak iste-miyoruz diyorlar, Allah'ın Rasûlü de bunu hoş görmeyerek onlara infakı yasak kılıyordu.

Meselâ sahabeden Hz. Ebu Bekir'in kızı Esma müşrik olan akrabaları kendisinden bir şeyler istemeye gelince: "Vallahi Rasulul-lah'tan bu konuda müsaade almadıkça size bir şey veremem! Çünkü sizler benim dinimde

değilsiniz” Diyerek bu konuda Allah’ın Resûlüne sormaya gelince Rabbimiz bu âyet-i kerîmesiyle bu yanlış anlayışı değiştiriyordu.

Ey peygamberim! Onlar hidâyette değiller diye onlara harcama yapmamak, yardımda bulunmamak sana ve müslümanlara yakışmaz! Zira onların hidâyeti seni ilgilendirmez. Bu senin boynuna borç değildir. Yâni onları hidâyete erdirmek sana düşmez! Onların kalplerine İslâm’ı, imanı sokmak senin işin değildir.Onlar müslüman olmuşlar ya da olmamışlar bunun seninle ilgisi yoktur! Onların hidâyeti Allah’ı ilgilendirir. Çünkü onları hidâyete erdirmek Allah’a aittir! Senin vazifen sadece onlara hakkı duyurmak ve tebliğ etmektir.

O halde bu adamlar müslüman olmadılar diye, yola gelmediler diye, bu adamlar İslâm’ı yaşamıyorlar diye onlara sadaka vermezlik yapma! Onlara yardımda bulunmazlık yapma! Kâfir de olsalar, başka dinde bile olsalar İslâm düşmanı olmadıkları sürece onlara infaktan geri durma! buyuruluyor. İfadeden anlıyoruz ki muhtaç olan kişi hangi dinden olursa olsun, İslâm’ı yaşasın ya da yaşamasın fark etmez ihtiyacından dolayı ona infak edilmelidir. Çünkü bakın âyetin devamında deniyor ki:

"Hayırdan ne harcarsanız, ne infak ederseniz onun sevabı sizedir."

Bundan anlıyoruz ki, infakın sevabı o infakı yapana aittir, yapılana değil. Öyleyse infak edilen kişi, nasıl olursa olsun, kim olursa olsun, hangi dine, hangi inanca mensup olursa olsun muhtaç olduğu ve İslâm’la savaş halinde olmadığı müddetçe ona yardımda bulunmak mü'minlerin görevidir. Bu caiz midir değil midir diye bir tereddüde de gerek yoktur.

Bütün toplumlarda en çok tereddüt edilen hususlardan birisi de : infak edilecek kişinin namaz kılıp kılmadığı, İslâm’ı yaşayıp yaşamadığıdır. Namaz kılmayana infak edilir mi? Diye merak ediliyor. Oysa nafile olan sadakalar müslüman olmayan, başka din mensuplarına bile verilebilirken fâsık müslümanlara vermek öncelikle sahih olacaktır.

Nafile olan sadakalar müslüman olmayanlara da verilebilir. Müslüman olmayan birine sadaka vermek caiz olduğuna göre Allah’ın emirlerinden çıkmış İslâm’ı yaşamayan fâsık bir müslümana sadaka vermek kesinlikle sahih olur. Kişi verdiğini Allah rızası için verdikten sonra verilen kişinin amelinin ne olduğu, nasıl olduğu önemli değildir.

Nitekim Buhârî ve Müslim’in Ebu Hureyre’den rivâyet ettikleri bir hadislerinde, zina eden zâniye bir kadına, bir zengine ve bir hırsıza sadaka veren bir kişi hakkında Rasulullah efendimizin:

"Senin sadakan kabul olmuştur. Zina eden kadına gelince muhtemeldir ki o infakın sebebiyle iffetini koruyacak ve zinadan vazgeçecektir. Zengine gelince muhtemeldir ki ibret alacak ve Allah'ın kendisine verdiğinden o da infak edecektir. Hırsıza gelince muhtemeldir ki hırsızlıktan vazgeçecektir."

Buyurduğunu haber vermektedir.

Rabbimiz müslümanlara tüm muhtaçlara Allah'ın rızasını talep ederek yardım ellerini uzatmalarını bir vecibe sayıyor. Tüm insanlığa karşı müslümanların göğüslerinin açık olmasını, müsamaha kanatlarını germelerini istiyor. Çünkü müslüman hep mesaj veren kişidir. İnsanlığın dirilişi, insanlığın Allah'ın dinine abone olması ve cennete gitmesi için çırpınan ve bunun için de her tür fedakârlığa hazır olan kişidir.

Bundan sonra Rabbimiz insanlar arasında sadaka vermeye, infakta bulunmaya en fazla lâyık olan insanları arzetmeye başlıyor. İnsanlar arasında yardıma en çok ehil olan kişilerde bulunan dört sıfattan söz ediyor Rabbimiz ve şöyle buyuruyor:
273:"(Ey peygamberim!) Sadakalar kendilerini Allah yoluna adayan, kazanç için yeryüzünde dolaşamayan, iffetleri sebebiyle (isteyemedikleri ve hallerini arzedeme-dikleri için) cahillerin kendilerini zengin sandığı, senin kendilerini simalarından tanıdığın, yüzsüzlük edip insanlardan istemeyen fakirler içindir. Hayırdan ne harcar-sanız muhakkak ki Allah onu hakkıyla bilendir."

Rabbimiz bu âyet-i kerîmesinde infaka en lâyık insanları anlatıyor. Bunların toplum içinde tanınabilmeleri ve mü'minlerin kendile-rine yardım ellerini uzatabilmeleri için Rabbimiz dört sıfat sayıyor.

1-) Birinci özellikleri Allah yolunda tutunmuş olmalarıdır. Kendilerini Allah yoluna adamış, Allah'ın dinini öğrenip öğretmeye, İslâ-m'ın anlaşılıp yaşanır hale gelmesi için kendilerini ilme, tebliğe ve cihada adamış olanlar. Bu yüzden de çalışıp kazanacak zamanları ve imkânları kalmamış olanlar. Cihad, tebliğ ve ilim kendilerini ticaretten, mal kazanmaktan alıkoymamış olanlar. Allah yoluna kendilerini adamış olduklarından dolayı yeryüzünde rahat dolaşamayan, yâni maişet temini için yol bulamayan kimseler. Ya da Müslümanların dertleriyle problemleriyle uğraşırken ticaret yapıp geçimlerini temin edemeyenler.

2-) Ama bir başka özellikleri daha vardır bunların. O da, hayalarından, iffetlerinden dolayı kendilerini tanımayan bilmeyen insanların kendilerini zengin zannettikleri insanlardır bunlar. Bunlar muhtaç oldukları halde yüzsüzlük ederek

insanlardan bir şey istemedikleri için, hayaları iffetleri insanlara durumlarını açmalarına engel olduğu için görenler onları zengin zannederler.

Onları tanımak gerçekten zordur. Ama:
Sen onları yüzlerinden, simalarından tanırsın. Herkes onların durumlarını bilemez. Bunu ancak basîret ve feraset sahipleri anlar. Akıl ve feraset sahibi halden anlar kimseler ciddi ciddi araştırıp bunların durumlarını öğrenir ve onlara karşı onların izzeti nefislerini, iffetlerini rencide etmeden gizlice ve güzellikle onlara infakta bulunurlar.

Onlar yüzsüzlük yapıp kimseden bir şey isteyemezler. Kimse-ye hallerini açamazlar. Kendilerine bir şey verilmedikçe sırnaşıklık ederek bir şey isteyemezler. İsteyecek olsalar bile mutlaka nezaketle isterler.

Allah'ın Rasûlü bu hususu anlatırken Müslim'de şöyle buyurur:

"İstediğiniz zaman ısrarla istemeyin. Allah'a yemin ederim ki istemediğim halde ben birinize bir şey verirsem verdiğim şeyleri Allah bereketli kılmaz."

Yine bakın Allah'ın Rasûlü sırnaşıklık ederek ısrarla insanlardan bir şeyler isteyen kişi hakkında Buhârî ve Müslim'in rivâyetinde şöyle buyurur:

"Israrla insanlardan bir şeyler isteyen kişi kıyamet gününde yüzünde hiç bir et parçası olmadığı halde Allah'ın huzuruna getirilecektir."

Yine Buhârî ve Müslim'in birlikte rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur: "Gerçek fakir, öyle kapı, kapı dolaşıp da halkın kendisine bir iki hurma, bir iki lokma verdiği kimse değildir. Gerçek miskin kendisine yetecek zenginliği olmayan ve fakirliği bilinmeyen ve insanlardan hiç bir şey isteyemeyen kimsedir."

Ebu Dâvûd ve Nesei Abdurrahmân Bin Ebi Said'den şunu rivâyet ederler: Bu zat diyor ki: "Annem beni bir şeyler istemek üzere Rasûl-i Ekrem'e gönderdi. İhtiyacımızı haber verip bir şeyler istemek üzere Rasûlullah'ın yanına varıp oturdum. Allah'ın Rasûlü bana karşı dönerek şöyle buyurdu:

"Kim ğanîlik gösterirse onu zengin kılar. Kim de hafiflik ederse Allah onu iffetli kılar. Kim yetinirse Allah ona yetecek kadarını verir. Her kimin bir ukıyye değerin-de malı olduğu halde dilencilik yapar ve insanlardan bir şeyler isterse o yüzsüzlük etmiş olur."

Buyurdu. Bunun üzerine ben düşündüm, benim Yakûte ismindeki dişi devem bir ukıyyeden daha değerlidir diyerek istemekten vazgeçip geri döndüm der."

Malı olduğu halde istemekten Allah'ın Rasûlü menediyor. Müslüman bunu prensip edinince artık dünyaya ve dünya malına iltifat etmeyecektir. Aman benim olsun. Aman biraz daha olsun. Çabasında olmayacaktır. Zira kişi bir malı o mala tamahla alırsa kesinlikle onun bereketi de olmayacaktır. Allah'ın Rasûlü yediği halde bir türlü doymayan kişiye benzetir onu. Hattâ müslüman ona ihtiyacı yoksa kendisine kendisi istemeden de teklif edilen malı da almamaya niyetli olmalıdır. Zira o müslüman ihtiyacı yokken kendisine teklif edilen o malı alırsa omuzuna bir sorumluluk alıyor, yük alıyor demektir. Ama bu müslümanın gerçekten ihtiyacı varsa zaruret saikiyle istemek hakkı vardır.

Çünkü Rabbimiz Kur'an-ı Kerîmin pek çok yerinde bu durum-da olanların zenginler üzerinde haklarının olduğunu anlatmıştır. Yâni bunların zenginlerin malları içinde belli hakları vardır. Binaen aleyh zor durumda kalıp da isteyen kişi hiç de üzülmemeli zira o kendi hakkını istemektedir. Beriki veren de hiçbir zaman öğünmemeli çünkü zaten ona kendi hakkını veriyor demektir. Böylece anlıyoruz ki istemek-ten çekineni Allah afif kılacaktır. Yâni mala karşı, dünyaya karşı müstağnî davranan, eyvallahsız davranan kişiyi Allah zengin kılacaktır.

Ama unutmayalım ki bu anlattıklarım alan kişi için böyledir. Bir de meseleyi veren kişi için yâni zengin olup da vermesi gereken kişiler açısından düşündüğümüz zaman onlar da mallarının tamamını verecek kadar bu konuda hahişkar olmalıdır. Bu isteyemeyen kişileri yüzlerinden, simalarından tanıyarak onların iffetlerini bozmadan, onlara kendi yediklerinden, kendi giydiklerinden ulaştırma çabası içine girmeleri gerekecektir.

Allah yoluna kendilerini adamış, Allah'ın dinini öğrenip öğret-me yoluna koyulmuş cihad ve tebliğle uğraşırken, maişet teminine za-manları ve imkânları kalmamış ama iffetlerinden, utangaçlıklarından dolayı da kimseye durumlarını açamayan ve bunun için de insanların kendilerini zengin zannettikleri, ancak simalarından tanıyabileceğiniz fakirler infakta önceliklidirler.

İbni Abbas'ın ifadesine göre bunlar asr-ı saâdette Ashab-ı Suf-fa idi. Bunlar Medine'de Rasulullah'ın mescidinde kalan, elbiselerinin cepleri olmayan, yeryüzünden de bir karış arazileri olmayan, kendilerini sadece ilme ve Allah yolunda cihada ve tebliğe adamış kimselerdi. Sayıları dört yüz kadar olan bu sahabelerin Rasulullah'tan İslâm'ı öğrenmek ve öğretmekten başka bir dertleri yoktu. Allah Rasülü'nün çevresinde, etten kemikten bir kale oluşturup,

hayatlarını bu dâvâya vakfedip yıllar sonra şu anda bile bize bu kitabı, bu hadisleri ulaştıran bu insanlardır.

Her devirde böyle kendilerini Allah yoluna vakfetmiş insanlar bulunabilir. İşte bunlar hayatlarını Allah yoluna vakfettikleri için elbette geçimlerini temin edecek zamanları, imkânları olmayacaktır. İşte böyle insanlar infakta en önde olmaları gereken insanlardır.

İnfak âyetlerinin sonuna geldik. Bundan sonra Rabbimiz infak-ta zirve noktayı anlatacak ve infakla alâkalı bölümü bitirecek.

274:"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık olarak hayra harcayanların ecirleri Allah katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de."

Bu âyet-i kerîme Hz. Ebu Bekir Efendimiz ve Hz. Ali Efendimiz hakkında nazil oldu denmiş. Bu iki efendimiz de yanlarındaki paralarını dörde bölerek bir kısmını gündüz, bir kısmını gece, bir kısmını gizli, bir kısmını da aleni infak etmişler ve böylece onlar hakkında övgü olarak bu âyet inzal buyuruldu demişler.

Ama o gün bu âyetin konusu onlardı lâkin kıyamete kadar onların yolunun yolcusu olan bütün mü'minler bu âyetin konusunu teşkil etmektedir. Mallarını gece gündüz harcayanlar. Gece ve gündüz sürekli infakta olanlar. Yâni herhangi bir müslümanı ihtiyaçlar içinde kıvranırken gördükleri ve duydukları anda hemen zaman kaybetmeden, onun ihtiyacına koşan ve onu başka bir zamana ertelemeyen, ihmal etmeyen kimseleri anlatır bu âyet-i kerîme. Sıkıntı içinde kıvranan bir kardeşini gece mi gördü? Hemen gece onun yardımına koşan, gündüz mü gördü, yahut duydu? Onu geceye bırakmayıp anında koşan müslüman.

Yâni gece gündüz demeyip, zamanlı zamansız demeyip, gizli açık demeyip sürekli infaka koşan mü'min anlatılıyor burada.

Aslında bu âyetin temelinde müslümanın kendi varlığını, kendi imkânlarını müslümanların istifadesine sunması yatmaktadır. Allah bizden bunu istiyor. Tüm imkânlarımızı müslümanların faydalanmasına sunmak zorundayız. Malımızı, bilgimizi, görüşümüzü, aklımızı, zamanımızı, gücümüzü Allah için müslümanların istifadesine sunmak zorundayız.önceki âyetlerde de değinmiştik, malımızın bir bölümünü müslümanlar kullansın, zamanımızın bir bölümü müslümanlara fedâ olsun, bilgimizi müslümanlar kullansınlar.

Allah bana yirmi dört saat vermiş bunun iki üç beş saatini çok rahatlıkla müslümanlar kullanabilmelidir. Bu gündüz olabilir, gece olabilir fark etmez.

Müslümanların ne zaman ihtiyaçları olursa o zaman kullansınlar. Gece saat birde ikide de olsa müslümanlar bizim evlerimize gelebilmelidirler. Allah bize bilgi vermişse müslümanlar istedikleri kadar bundan istifade edebilmelidirler. Malımızdan, gücümüzden, zamanımızdan istifade edebilmelidirler. Tüm bu sahip olduklarımızı Allah'tan ve O'nun kullarından kıskanmamalıyız. Bunları bizden isteyen Rabbimizse O'na karşı cimrilik yapmaya hakkımız yoktur. Çünkü zaten neyimiz varsa hepsi O'nundur.

İmkanlarımızı keyfe ma yeşa kullanırken, evlerimizi keyfimize uygun tefriş ederken, istediğimiz arabalara binerken, soframızda ağız zevki çeşit çeşit yemeklerimizi yerken şunu hiçbir zaman hatırımızdan çıkarmayalım: İhtimal ki yediğimiz bir lokmanın karşısında yokluktan yutkunan bir fakir belki de bizim o soframızdakini kanıyla canıyla elde eden bir şehidin yavrusu veya babasıdır. Bu hayatı, bu yediklerimizi nasıl kazandık dersiniz? Öyleyse yerken, içerken, giyerken, binerken, harcarken israf etmeyelim ki infak edecek bir şeylerimiz her ân hazır bulunsun. Harcamalarımızı asgari ölçülere kısalım ki Allah adına harcayacak gücümüz olsun.

Rabbimiz buyuruyor ki o gerçek müslümanlar, ya da infakı zirve seviyede gerçekleştiren müslümanlar gece de infak ederler gün-düz de infak ederler, gizli de infak ederler, âşikâre de infak ederler, sürekli infak ederler.

Yâni yirmi dört saatlerinin tümü infaktadır bunların. Yatarken, kalkarken sürekli infaktadırlar bunlar. Nasıl? Meselâ adam gece yatarken altına on milyon liralık bir yatak serip yatıyorsa bunu infak ediyor denebilir mi? Elbette denmez değil mi? Yâni bu adam altına bu parayı sererek infaktan hapsediyor demektir. İnfaka açık tutması gereken bu parayı kendine hasrediyor demektir. Adam onu oraya bağlamasaydı belki o akşam kendisine ihtiyaç adına gelen bir kardeşine hemen vermek üzere hazır bulunduracaktı. Halbuki onu kendi şahsına münhasır kılarak infaktan hapsetmiş oldu.

Gündüz de böyledir. İhtiyaç fazlası nice mallar, nice milyonlar, nice yerlere hapsedilmiştir ki infaktan mahrumdur. Meselâ adam iki üç milyara bir araba almış, infaka hazır bulundurulması gereken bu parayı bir yerlere hapsetmiş ve gelenlere de valla ne yapayım yok diyebiliyor. Sahabe de Hecin devesine biniyordu ama akşam evine aç gelen bir misafirine çok rahatlıkla kesip onu ikram edebiliyordu. Siz de bu arabanızı kesip sıkıntılı bir kardeşinize ikram edebiliyorsanız tamam diyeceğim yoktur. Ama bunu yapanı ben hiç mi hiç görmedim bugüne kadar.

Bundan sonraki âyet-i kerîmesinde Rabbimiz fâizi ve fâizcilerin durumunu anlatacak. Bundan önceki âyetlerde uzun uzun anlatılan infakçıyla

fâizcinin mukayesesi yapılacak ve bu iki insan tipinin Allah katındaki değerleri ortaya konacak.

275:"Riba (Fâiz) yiyenler şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Böyle olması onların: "Alışveriş de fâiz gibidir." Demelerindendir. Halbuki Allah alışverişi helâl, fâizi haram kılmıştır. Kime Rabbinden bir öğüt gelir de fâizden vazgeçerse geçmişi ona aittir ve işi Allah'a aittir. Kim de fâizciliğe dönerse onlar ateşin yaranıdırlar ve orada ebedîyen kalıcıdırlar."

Medine'de bu âyetler indiği sıralarda müslümanlar arasında fâizle iştigal edenler vardı. Halbuki daha önce inen Al-i İmran sûresindeki âyetler fâizin haram olduğunu bildirmişti.

"Ey iman edenler! Kat kat artırılmış olarak fâiz yemeyin! Allah'tan sakının ki kurtuluşa eresiniz."

(Âl-i İmrân: 130)

Gibi âyetler fâizin yasaklığını daha önceden ortaya koyduğu halde hâlâ bir kısım insanların buna devam etmesinin sebebi galiba o günkü yahudilerin ekonomik hegemonyası altında bulunan Medine'nin ekonomik yapısından kaynaklanıyordu. Bugün olduğu gibi o gün de yahudiler fâizci bir zihniyetle Medine'yi etkileri altında bulunduruyorlardı. Bu yüzden insanlardan kimileri hâlâ fâizle iştigal etmeye devam ediyorlardı.

Riba, fâiz: aslında bu konuda pek çok şey biliniyor, Ama fâiz âyetini tanımaya çalıştığımıza göre bu konuya kısaca değinelim inşallah.

Fâiz eşyayı artırmak, fazlalaştırmak demektir. Yâni cinsi ve miktarı aynı olan iki şeyi fazlalıkla satmak, değiştirmek demektir. Veya herhangi bir malı kendisinden daha fazlasıyla borçlanmak demektir. Teknik olarak ise borç veren kişinin borç verdiği kişiden verdiği para üzerinden belli bir fazlalık, belli bir yüzde almasının adıdır. Bu âyetlerin nazil olduğu dönemde günümüzde olduğu gibi çok çeşitli şekillerde ve usullerde fâiz alınıyordu. Meselâ borç almış kişi alacaklısına borcunu zamanında ödeyemediği takdirde zaman uzatılıyor ama fâizi de kat kat katlanıyordu. Günümüzde de bunun çok çeşitli şekilleri mevcuttur.

Rabbimiz fâizi haram kılmıştır. Çünkü Rabbimiz insanın insan olarak diğer insanlarla, kardeşleriyle insanlık ölçüleri içinde kardeşçe yaşamasını ister. İnsanın kardeşlerini kendinden bir parça bilmesini ve onlara karşı ilişkilerini bu kardeşlik esasına bina etmesini ister. Yâ-ni insanın insan olması hasebiyle kardeşlerinin acılarında, dertlerinde, üzüntülerinde, sıkıntılarında ve hayatın tüm problemlerinde onların yanında olmasını, onların bu sıkıntılarını kendi sıkıntısı bilmesini ve onlara yardıma koşmasını istemektedir. Hâsılı insandan insanlara karşı güler yüz, tatlı dil, fedâkârlık, diğer gamlık istemektedir Rabbi-miz.

Böylece insanın insanlarla olan tüm ilişkilerinde Allah'ın rızasını hedef almasını istemektedir.

Bundan önce infak âyetlerinde Rabbimiz uzun uzun bunu anlattı gördük. Müslüman tüm sahip olduklarını, tüm imkânlarını kardeş-leriyle paylaşmaya hazır olan insandır. Müslüman çevresiyle ilişkilerini Allah'a imana ve Allah hatırına bina eden insandır. Müslümanın kardeşleriyle ilişkisi sadece kâr esasına dayalı, sadece sömürü ve menfaat hedefini ön plana çıkaran ilişkiler değildir.

Müslümanın müslüman kardeşleriyle parasal ilişkisi şu iki esasa dayanmaktadır:

1-) Allah için, Allah'ın hatırını kazanmak için kardeşlerine karşılıksız verme esası. Bunu sûrenin önceki âyetlerinde anlatmaya çalışmıştım, müslüman bir müslüman kardeşine bir şeyler verirken Allah rızasının dışında kesinlikle bir karşılık beklemez. Sadece Rabbinin güzel hatırının dışında bir beklentisi yoktur onun. Bu yüzdendir ki Rabbimizin ifadesiyle müslümanın Allah için kardeşlerine sunduğu, sunacağı her şey infaktır ve bir ibâdettir.

2-) İkincisi, müslümanın kardeşleriyle ilişkisinin ikinci esası kardeşlerine karşılıksız borç vermeye yönelme esasıdır. Karz-ı hasen âyetinin tefsirinde deyinmiştim, bir müslüman kardeşlerine borç verirken Allah için kardeşlerinin sıkıntısını giderme adına ve verilen malın sadece kendisinin geri gelmesi amacıyla verir. Verdiğinden fazlasını asla beklemez. Sadece bu konuda Allah'ın rızasını umar ve bunu yaparken de Allah bunu kendisinden istediği için ibâdet kastıyla yapar. İcabında çalıştırıp kâr edebileceği, nemasından istifade edebileceği o parasını Allah rızası için kardeşinin hizmetine sunuverir. Allah rızası için verdiği mal bir süre sonra aynen kendisine dönse bile o süre içinde onu dondurmuş ve onun kârından da mahrum kalmıştır. Ama ne gam mü'min böylece Rabbinin hatırını kazanmıştır.

Aslında o parayı o kardeşine değil de o malın da, o paranın da, kendisinin de gerçek sahibi olan Allah'a borç olarak vermiştir. Al Ya Rabbi bu malın sahibi sensin, bu senin yanında emanet kalsın, yarın ona en muhtaç olduğum bir dönemimde senden alırım demektedir. Allah da onu kendi katında emanet olarak tutacak ve yarın ona en çok lâzım olduğu bir anda kat kat fazlasıyla ona ödeyecektir. Ne zaman lâzım oldu? Cennete girmek için mi lâzım oldu? Cehennemden kurtulmak için mi lâzım oldu? O zaman Allah onu ona kat kat fazlasıyla ödeyecektir.

Müslümanın müslüman kardeşleriyle ilişkilerini Allah belirler. Çünkü bu şekilde müslümanlara borç verebilmek fâizdeki kazanç duygusunu ayaklar altına almayı ifade etmektedir. Zira bu tür insani ve imanî duygular fâiz

anlayışında yoktur. Fâizde borç verenin kalbinde, iç dünyasında bu duyguların tamamen aksine sömürüyü, menfaati, duyarsızlığı, kardeşlerinin acılarını arttırmayı, sıkıntılarına sıkıntı katmayı, kardeşlerinin problemlerine sevinmeyi ve kardeşlerinin sürekli kendisine muhtaç bir konumda olmaları duygusunu kamçıla-maktadır. Kendisine bu şekilde, bu duygularla borç verilen kişi de o borç verene karşı içinden kin ve nefretle dolup taşmaktadır.

Zira borç alan bu kişi zaten çaresizlik ve sıkıntılar içinde kıvranırken, ne yapacağını bilmez bir vaziyette çırpınıp dururken, şimdi de üstelik fâizin kahredici yükü de omuzlarına binince artık onun psikolojik yıkılışını siz düşünün. Borç veren kardeşinin kardeş olarak onun sıkıntılarını biraz daha hafifletecek yerde biraz daha çoğaltan bir zâlim olduğunu görünce ona nasıl düşman kesileceğini varın siz düşünün.

Fâiz toplumda ezilmiş, yoksul insanların daha da fakirleşme-sine, daha da ezilmesine buna karşılık kapital sahiplerinin daha da zenginleşmesine sebep olan bir mikroptur. Çünkü zaten fakr-u zaruret içinde kıvranan fakir bu şekilde fâizle borç aldığı zaman kazandığının bir kısmını fâiz olarak alacaklıya ayırmak zorunda kalacak ve böylece fakirin bir borcuna bir borç daha eklenecek ve sonunda bu fakir alacaklıya çalışıveren, ya da alacaklının elinde, fâizcinin elinde oyuncak olmuş bir adam haline gelecektir.

Fert açısından bu bir yıkılış olduğu gibi toplum açısından da bundan farklı olmayacaktır. Çünkü en sonunda da tüm maddî servetler, tüm imkânlar ve zenginlik kaynakları toplumda sadece bir avuç kapital sahibinin elinde toplanacak bunlar bu bir avuç zâlim grup garibanların sırtında lüks bir hayat yaşarlarken berikiler de onları omuzlarında taşıyan ve onlar adına çalışan, onlar adına ter döken birer robot haline geleceklerdir.

Dahası ekonomik yönden şiştikçe şişen bu fâizciler ellerindeki bu ekonomik güçle toplumda toplumsal, siyasal ve ekonomik hayatın tümüne egemen olacaklar ve daha kolay, daha özgür bir şekilde insanları sömürebilmek, sömürü düzenini sürdürebilmek için yeni yeni kanunlar ve yasalar çıkararak kendi durumlarını meşrulaştıracaklardır. Böylece toplumda bir avuç zâlim, bir avuç tâğut, bir avuç müs-tekbir ve bürokrat insan tüm toplumu sömürme imkânlarını ellerine geçirmiş olacaklardır. Tüm toplum köle, bir avuç insan da efendi konumuna gelecektir. Hal dilden daha güzel anlatır işte görüyoruz.

Fâiz hem fert için hem de toplum için benzeri olmayan bir mikroptur. Bakın Bakara sûresinin bu bölümünde Rabbimizin yaptığı infak fâiz mukayesesine göre infaka dayalı İslâm düzeni ile şeytanın adımlarına dayalı fâiz düzeni kesinlikle gece ve gündüz kadar birbirine zıt iki düzendir. Bu iki düzen hiçbir konuda birbirlerine benzemez-ler. Her birinin insanlar üzerinde do-

ğurduğu sonuçlar diğerinden tamamıyla farklıdır. Her iki sistemin insanları birbirlerinden farklıdır. Bakın burada Rabbimiz iki insan tipi sergiledi.

Birincisi; önceki âyetlerde anlatıldı. Malını, bilgisini, parasını, zamanını, atını arabasını Allah için kardeşlerinin hizmetine sunan, Allah için her şeyini kardeşleriyle paylaşmaya hazır olan mü'min tipi.

Ötekisi de zaten ezilmiş zaten çaresizlikler içinde kıvranan kardeşlerini biraz daha ezmek için fırsat kollayan, her şeyi menfaat esasına bina eden, bencil ve zâlim bir insan tipi.

İnfak, sadaka cömertliktir, malda ve nefiste temizliktir arınmadır, sadaka insanlar arasında dayanışma, kardeşlik ve yardımlaşmadır, sadaka fedâkârlıktır, diğer gamlıktır. Fâiz ise cimriliktir, bencilliktir, ferdiliktir, zulümdür ve insanları ezmedir. Sadaka Allah için sahip olunan malı karşıdakine fedâ etmektir. Borcu karşıdakinin hizmetine sunmaktır. Fâiz ise borcu borçlunun etinden, kanından ve emeğinden koparılmış bir fazlalıkla onu geri almaktır.

Eğer fâizle borç alan kişi aldığı bu para ile çalışıp çabalayıp kazanmışsa fâiz onun bu emeğinden çalınmış bir fazlalıktır. Eğer borç alan kişi aldığı bu para ile kazanamamış veya zarar etmişse o zaman bu fâiz denen fazlalık onun etinden koparılmış bir parçadır. İşte tüm fâizcilerin yiyip içtikleri budur. Kendileri hiçbir çaba göstermeden, en ufak bir emek bile sarf etmeden insanların emeklerini, gayretlerini, alın terlerini, kanlarını fâiz geliri diye kendilerine döndüren bu insanların akıbetleri hem bu dünyada hem de öbür tarafta çok korkunç olacaktır. Ama bunu demeden önce burada önemli gördüğüm bir hususu arzedeyim.

Bakın bu fâiz âyetlerinin konu edildiği bölümün hemen öncesinde Rabbimiz uzun uzun infaktan söz etti. Ondan sonra fâiz âyetleri geliyor. Fâiz âyetlerinden sonra da borçlanmaya dair âyetler gelecek ve daha sonra da Allah'a iman edip onun adına salih ameller işleyen insanlara seslenilmektedir. Bu insicamdan şunu anlıyoruz.

Demek ki toplumda fâizin kökünün kazınmasının yolu infaktan ve karşılıksız borç vermekten ve de Allah'a imandan ve Allah adına salih amellere koşmaktan geçmektedir. İşte fâizin yok edilmesinin tek çaresi budur. Eğer toplumda infakı yaygınlaştırabilirsek, toplumda sadakayı yaygınlaştırabilirsek, fâizsiz kardeşlerimize borç vermeyi ve onların sıkıntılarına koşmayı yaygınlaştırabilirsek kesinlikle inanıyorum ki bu fâiz pisliğinin kökü kazınıp gidecektir.

Özellikle bugün iman yoksunu oldukları için fâizi savunanlar her zaman için fâizin alternatifinin ne olduğunu, ne olacağını sormayı âdet haline getirmişlerdir. İyi tamam fâizi kaldırırsak bunun yerine neyi oturtacağız? Bunu nasıl yapacağız? Diyorlar. İşte Rabbimiz bu âyetlerin insicamıyla bunun alternatifini anlatıyor. Allah'a iman, Allah adına ve Allah rızası için infak, sadaka, Allah için hiçbir karşılık beklemeden sıkıntı içinde kıvranan müslüman kardeşlerimize borç verebilmek. İşte bunun alternatifi budur.

Bakın Rabbimiz az evvel okuduğumuz âyet-i kerîmesinde fâizi ve fâizcilerin durumunu anlatırken şöyle buyurur:

275:"Fâiz yiyenler ancak şeytan çarpmasından dolayı ne yapacağını bilemeyen ve ayakta da duramayan kimsenin kalktığı gibi kalkacaktır. O ceza şu sebeptendir ki onların "alışveriş de fâiz gibidir" demeleri yüzündendir. Oysa Allah alışverişi helâl fâizi de haram kılmıştır. Kime Rabbinden bir öğüt gelir de (Fâize) bir son verirse artık onun geçmişi kendisine, işi de Allah'a aittir. Kim de fâize geri dönerse artık onlar ateşin sohbetçisidir ve orada onlar ebedîyen kalacaklardır."

Âyet-i kerîmede ***"Mess" ve "Habt"*** kelimeleri geçmektedir. Mess, delilik, habt da doğru dürüst ayakta duramamak demektir. O zaman âyetin ifadesinden anlıyoruz ki fâiz yoluyla insanların mallarını yiyen, kanlarını emen kimseler kıyamet günü saraya tutulmuş, şeytanın messine maruz kalmış deli birinin doğru dürüst ayakta durамayışı biçiminde kalkacaklardır. Dünyada bile bunun örneklerini görüyoruz. İflas eden bankaların önünde insanlıktan çıkmış bir vaziyette etraflarına saldıracak şekilde delirmiş insanları gördükçe âyetin ne kadar da güzel anlattığını anlıyoruz.

Deli bir adam nasıl ki dengeli bir davranış sergileyemiyorsa, ne yaptığını bilmez bir durumdaysa aynı şekilde fâizle insanların kanlarını emebilmek için onlara borç veren kişi de bu gelire ulaşabilmek için o kadar dengesini kaybeder ki şuurunu kaybeder. Para hırsıyla aklı gitmiş, gözü dönmüş vaziyetiyle bu adamın çevresine nasıl zarar verdiğini bir düşünün.

Bir de bu dünyada şeytan bazı insanları çarparak onları Allah yolundan uzaklaştırır. Bakın Sâd sûresinde bir âyet-i kerîmesinde Rabbimiz bu hususu şöyle anlatır:

"İblis dedi ki: "Senin izzetine yemin ederim ki onlardan, ihlâslı (seçkin) kulların müstesna hepsini azdıracağım."

(Sâd: 82)

Âyet-i kerîmeden anlıyoruz ki şeytan ancak şirk işleyen kâ-firlere ve günaha batmış mü'minlere musallat olabilir, ancak onları çarpıp Allah yolundan uzaklaştırabilir. Eğer şeytanın çarptığı kişi kâfir veya müşrikse bu kişinin bu

durumdan kurtulabilmesi için ancak şirki terk edip Allah'a Allah'ın istediği şekilde iman etmesi gerekmektedir. Eğer şeytanın çarptığı kişi günahkâr bir müslümansa o zaman da bu kişinin bu durumdan kurtulabilmesi için günahlarından tevbe edip Allah'a Allah'ın istediği şekilde yönelmesi gerekmektedir.

Allah'ın Rasûlü şeytanlardan ve onların messinden korunabilmek için sürekli şöyle dua ederdi:

"Kovulmuş şeytandan, onun büyüklenmesinden, sihrinden ve çarpmasından Semî ve Âlim olan Allah'a sığınırım."
(Ebu Dâvûd, Nesâî, Tirmizî)

Fâiz yoluyla insanların mallarına göz dikenler, bu yolla kan içenler hem dünyada hem de âhirette şeytanların çarpmasına maruz kalacaklardır. Dünyada akıllarını, fikirlerini, zamanlarını sırf para kazanmanın peşine takıp, maldan, paradan, kazanmaktan başka bir şey düşünemez hale geldikleri için aklı başında normal insanlar gibi hareket edemezler. Aklı başında insanlar onları gördükleri zaman dengesizliklerini, anormalliklerini hemen anlarlar. İşte görüyoruz dünyalık el-de edeceğiz diye, daha çok para kazanacağız, daha lüks yaşayaca-ğız diye borsaların peşine, dükkanların, tezgahların peşine takılmış, bir oraya bir buraya koştururken durup düşünecek, Allah'ın rızasını kazanacak, ilim öğrenecek, çoluk çocuğunu müslümanca eğitecek en küçük bir zamanları bile kalmamış insanlar bunlardır. Şeytanın kötü vurduğu insanlar. Bu bunların dünyadaki halleridir, âhirette ise bunların durumu çok daha korkunç olacaktır.

Karınlarını fâizle dolduranlar bir hadis-i şerifte de anlatıldığı gibi kıyamet günü kabirlerinden kalkarlarken karınları şişmiş olarak saralı ve deli oldukları halde kalkacaklar ve bu durum onların belirgin özellikleri olacaktır. Yine İbni Ebi Hatim'de Ebu Hureyre'nin rivâyet ettiği bir başka hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"İsrâ gecesi karınları evler gibi olan ve karınlarının etrafında yılanların dolaştığı bir topluluğa uğradım. Ben: "Bunlar kimlerdir ey Cibril?" diye sordum. O da: "Bunlar fâiz yiyenlerdir" cevabını verdi."

Peygamberimiz bir hadislerinde:

"Faiz yetmiş üç bölümdür. En basiti kişinin anası ile nikahlanması gibidir. Faizin faizi ise müslüman kişinin ırzıdır" buyurmaktadır.

Peygamberimiz (s.a.v.) de faizin uygulanmasını kesinlikle yasaklamış, ideal İslam Devletinde tamamen kalkması için devamlı bir şekilde çalışmıştır. Mekke'de "Muğire" oğulları faizcilik yaparlar ve faiz alırlardı. Halktan birçok

alacakları ve faizden kazanılma malları vardı. Peygamberimiz bunların hepsini iptal etti ve Mekke'deki valisine bu adamlar faizcilikten vazgeçmezlerse onlarla vuruşmasını emretti.

Yine Hz. Peygamber (s.a.v.) Veda Haccında:

"İslamiyet'ten önceki devrin faizi üzerlerinizden kaldırılarak iptal olunmuştur. Ancak ana paralarınızı a-lırsınız. Ne zulüm etmiş olursunuz ne de zulüme uğrarsınız. İlk iptal edip kaldırmaya başladığım faiz, amcam El-Abbas İbniul-Muttalip'in faizidir."

Diyerek, Arapların en büyük ve ileri gelen faizcilerinden biri olan amcası El-Abbas İbn-i Abd-ul-Muttalib'in faizini iptal etmiştir. Müslim ve Buhari'nin rivayet ettikleri bir hadisinde peygamberimiz: Faizi yiyeni de yedireni de şahitlik edip yazışmalarını yapanı da lanetlemiş ve "Eşittirler" demiştir.

Evet fâiz yiyene insanların hem dünyada hem de âhirette durumları böyledir. Peki bunun sebebi meymiş? Niye böyle yapıyormuş Allah bunlara?
"O ceza şu sebeptendir ki onların "alışveriş de fâiz gibidir" demeleri yüzündendir. Oysa Allah alışverişi helâl fâizi de haram kılmıştır."

Bu fâizciler diyorlar ki alışveriş de fâiz gibidir. Ticaret de fâiz gibidir. Fâizin de ticaretten bir farkı yoktur. Alış verişin de fâizden bir farkı yoktur, alışveriş de fâizin bir bölümüdür dediler. Yâni bu fâizin alışverişle, ticaretle ne farkı vardır? diyerek fâizi ticarete, ticareti de fâize benzeterek güya kendilerince delil getirerek Allah'a kafa tutmuş-lardır. Allah'ın kendileri için ayırdığı helâli kabul etmeyerek, ona razı olmayarak, meşru kazançla yetinmeyerek Allah'ın pis dediği, haram dediği bir yolla insanların mallarını yemeyi hedeflemişlerdir.

Fâizin haramlığını inkâr edebilmek için bu kâfirler bir kıyas yapıyorlar. Fâizin haramlığına inanan ve imanları gereği onunla ilgilerini kesen müslümanlara diyorlar ki: "Fâize haram diyorsunuz, alışverişe de helâl diyorsunuz. Oysa fâiz de alışveriş gibidir. Fâizin alışverişten ne farkı var? Bu ikisinin birbirinden hiç bir farkı yoktur. O halde alışveriş helâlse bu da helâldir, yok eğer fâiz haramsa o zaman sizin bu yaptığınız ticaretler de haramdır." demeye çalışıyorlar. Bozuk zihniyetlerinden dolayı kâfirlerin kıyasları her zaman bozuk olacaktır.

Bir de kâfirin hayatına yön veren daima Allah değil mantıktır. Kâfirin hayatı "Allah'la insanlık arasında hiçbir ilişki yoktur" ilkesine dayanır. Fâiz düzeninde insan yeryüzünün efendisidir ve hiçbir sorumluluk ve kayd altında değildir. Kâfir Allah'ın hiçbir emriyle mükellef değildir. Allah onun hayatına hiçbir sûrette karışmamaktadır. O her şeyde ve her konuda hürdür. Malı

konusunda da bedeni konusunda da Allah'a karşı hiç bir sorumluluğu yoktur. İnsanlara karşı da hiçbir sorumluluğu yoktur onun. Karnını şişirebilecek bir fırsat buldu mu isterse bundan dolayı milyonlarca insan rahatsız olsun fark etmez. Onun için bu konuda Allah ne demiş nasıl demiş onlar için bunun hiçbir önemi yoktur. Akıllarınca bir istidlal yaparlar ve böylece sonuca gitmeye çalışırlar.

Bugün de bakıyoruz fâizin haramlığını inkâr eden kâfirler aynı şeyi söylüyorlar. Efendim farz edelim ki bir adamın yüz milyon lirası var. Bu adam bu parayla ayakkabı alarak sattığı zaman yirmi milyon lira kâr edecektir. Şimdi aynı adam bu yüz milyonu bu şekilde tica-rette kullanmayıp, yüzde yirmi fâizle birine veriyor ve sonunda yine yirmi milyonunu alıyor. Bunun ötekisiyle farkı nedir? Diyorlar. Borç veren kişi o parasını borç vermeyip çalıştırsaydı zaten o kadar para kazanacaktı, binaenaleyh borç verdiği insandan bu kadar parayı almasında ne mahzur var? Demeye çalışıyorlar. Bunu şöyle birkaç madde halinde ifade edeyim inşallah.

1-) Bir kere mü'min oluşumuzun gereği şunu peşinen kabul etmişiz ki Allah birine helâl ötekisine de haram demişse bu konuda hiç bir şey demeye gerek yoktur. Çünkü Rabbimiz âyetin devamında buyurur ki:

"Allah alışverişi helâl fâizi de haram kılmıştır."

O halde bunun hiçbir aklî izahı olmasa da müslüman bunun böyle olduğuna iman etmek zorundadır. İmanın gereği bu teslimiyettir. Buna itiraz edenler ancak inanmayanlar ve Allah'a teslim olmayan kâfirlerdir.

2-) İkincisi anlayabildiğimiz kadarıyla İslâm'ın caiz gördüğü alışveriş ancak bir ihtiyaçtan dolayı yapılır ve bir mala karşılık aldatma-dan mal verme esasına dayanır. Alanın da satanın da karşılıklı rıza-sıyla ve hiçbir baskı olmaksızın kabulü şartına dayanır. Alıcı ihtiyaç duyduğu şeyi satın alır, satıcı da bu maddeyi satıcının ayağına getirirken, ya da onun için sağlarken harcadığı iş gücü ve harcamalarını karşılamak üzere kâr alır.

Halbuki fâiz böyle değildir. Fâizde fâizle borç alan kişi borcu veren kişiye oranla daha zayıf ve muhtaç olduğu için kendisine borç veren kişiyle eşit şartlarda bir anlaşma yapamaz. Fâiz ihtiyaçlı kimselerin sıkıntılı anlarında onların rızası olmadan onları sömürmektir. Başka şartlarda o paranın kendisine verilmesini canı gönülden isteyen ama imkânı olmadığı için o şekilde almaya mecbur kalan kişi belki kazanırım ümidiyle aldığı para ile eğer kazanırsa kazancını o fâizciye verecek, kazanamazsa da mahvolup gidecektir. Kat kat katlanacak fâiz borçları yüzünden borç verek fâizci bazen borçlunun tüm kârını alabilir, hattâ onun tüm kişisel mallarına el koyabilir ve yine de borçlu kişi alacaklıya karşı borcunu ödeyemememiş duruma gelebilir.

3-) Üçüncüsü ticaretle fâizin ikisinde de malın dönüşümü söz konusudur, ama birisinde risksiz ve zahmetsiz bir gelir ve de sabitleştirilmiş bir gelir söz konusu iken, ötekisinde hem sermaye, hem de iş gücü, yâni emek devreye girmektedir. Şimdi parasını sabit bir gelirle fâize yatıran bir adamla parasını ticarete yatıran, yatırım ve girişimlerle meşgul olan, ticaretle meşgul olan bir adamı karşılaştırarak düşünelim.

Ticaretle uğraşan kişi tüm zamanını, iş gücünü, aklını fikrini ve sermayesini bu iş için kullanmakta ve başladığı bu ticaret işinde başarılı olabilmesi için, kaybetmemesi için elinden gelen çabayı göstermektedir. Buna rağmen yine de sabit bir kazanç elde edeceği kesinleşmiş değildir. Bütün bu uğraşlarına rağmen kazanabilir de kaybedebilir de. Yâni her ân sermayesini bile kaybetme riskiyle karşı karşıyadır. Ama bunun tamamen tersine fâizli bir yere sabit bir kârla parasını yatıran fâizci üzerine hiçbir risk ve zahmet almaksızın, hiçbir zarar ihtimaline girmeksizin sabit bir kâr oranını garantilemiştir. Bunu hangi mantığa, hangi hak ölçülerine sığdırabilirsiniz? Nasıl oluyor da fâizle alışveriş aynı şeylerdir diyebiliyorsunuz?

Bütün insanlar, bütün ülke böyle bir riskle karşı karşıya bulunduğu halde ve herkesin fedâkârlık yapmak zorunda kaldığı bir ortamda bu ülkede tüyü bile bitmemiş çocukları fâiz borçlarıyla savaş galiplerine borçlandırmaya kimin hakkı vardır?

4-) Kimileri de fâizi kira karşılığında verilen ev veya dükkan gibi mülkler karşılığında alınan kazanca benzetir. Dükkanını, evini kiraya vermiş bir adam onu kullanan kiracısından nasıl bir para alıyorsa biz de paralarımızı borç verdiğimiz kimselerden o paralarımızı kullanmalarının karşılığı olarak fâiz almamızda bir mahzur yoktur deme-ye çalışıyorlar. Bizim fâizlerden aldığımız paralar aşağı yukarı ev sahibinin kiracıdan aldığı paraya tekabül etmektedir. Yâni bu fazlalık o yararlanmanın karşılığıdır demeye çalışıyorlar.

Halbuki bu ikisi birbirlerinden çok farklı şeylerdir. Birincisi kiraya verilen ev sahibinin mülkündedir. O ev kiraya verilmekle sahibinin mülkünden çıkmamakta ve sadece ondan yararlanmak kiracının eline geçmektedir. Kiracının elinde olmayan sebeplerle o eve bir zarar gelmişse bunu kiracı değil ev sahibi üstlenmektedir. Meselâ bir zelzele sonucu ev yıkılsa veya başka bir sebeple ev yanıp kül olsa bundan kiracı sorumlu değildir. Halbuki fâizli borç almada bu böyle değildir. Borç alınan para sahibinin mülkünden çıkmış borç alan kişinin mülküne intikal etmiştir. Elinde olmayan sebeplerle o paraya bir telef gelse alacaklı bundan kendisini sorumlu tutmamaktadır. Zira o sadece her hâlükârda kazanma durumundadır. Halbuki onu çalıştıran borçlu kişi hem kazanabilir hem de kaybedebilir.

Yâni fâizli borçlanmalarda borçlu için iki risk vardır. Borçlu hem aldığı ana parayı üretmeli, hem de fâizi karşılayacak parayı da kazanmalıdır. Bu da gösteriyor ki burada mesele sadece bir ücret karşılığında başkalarının parasından istifade etmek değildir. Yâni fâizle alışveriş hiçbir zaman birbirinin aynı değildir.

Evet bundan sonra Rabbimiz insanları fâizden vazgeçmeye çağıracak. Ey kullarım vazgeçin bu pislikten buyuracak. Vazgeçin kardeşlerinizi ezip onlara zulmetmekten diyecek. Eğer vazgeçerseniz karşılığında cennetim var, değilse cehennemle karşıkarşıya olduğunuzu unutmayın, diyerek vazgeçenlerin ve vazgeçmeyip ona devam edenlerin akıbetlerini anlatmaya başlayacak. Buyurur ki bakın:

"Kime Rabbinden bir öğüt gelir de (Fâize) bir son verirse artık onun geçmişi kendisine, işi de Allah'a aittir. Kim de fâize geri dönerse artık onlar ateşin sohbetçisidir ve orada onlar ebedîyen kalacaklardır."

Kim ki Rabbinden kendisine fâizin haram olduğuna dair bir emir, bir âyet, bir uyarı, bir öğüt gelir gelmez hemen tevbe ederek fâizden vazgeçer, fâizle ilgisini alâkasını keserse geçmişte yediği fâizden dolayı kendisine bir günah yoktur. Çünkü önceki yemiş olduğu fâizleri bu âyetin nüzulünden önce yemiştir. Önemli olan fâizin haram-lığının açıklanmasından sonraki durumdur. Eğer bu konudaki Rabbi-nin emrini duyar duymaz hemen vazgeçerse onun işi Allah'a kalmıştır. Onun işi Allah'a kalmıştır ifadesini şöyle anlamaya çalışıyoruz:

1-) İşi Allah'a kalmıştır. Kıyamet günü onun hakkında Allah hüküm verecektir. Allah dilerse onu bağışlar dilerse bağışlamaz, onu ancak Allah bilir anlamınadır. Ancak tevbe âyetlerine bakılırsa bu âyetten onun affedileceği ümidinin ağır bastığı anlaşılmaktadır.

2-) Geçmişte olan kendisinindir ve onun işi Allah'a kalmıştır ifadesinin bir başka mânâsı da âyetin nüzulünden evvel almış olduğu fâizleri ondan almaya kalkmayın anlamınadır. Daha önceki aldığı fâizler ondan istenmemelidir.

3-) Bir de onun işi Allah'a kalmıştır ifadesinin anlamı bu kişi kendisini affettirebilmek için bolca infakta bulunmalı ve Rabbini kendisinden razı etmelidir, ayrıca elindeki önceden kalma fâiz birikimleri konusunda işi Allah'a kalmıştır demektir. Şunu unutmayalım ki bu ifade bu hüküm öncesi alınan fâizlerin helâl olduğu anlamına gelmez. Zira âyet-i kerîmede onların Allah'a havale edileceği vurgulanıyor.

Öyleyse bu âyet gelmezden önce, ya da kendisine fâizin haramlığı öğüdü ulaşmadan önce alınmış fâiz malları varsa, bu mallar elinde mevcutsa o zaman

bu kişi kendisini pislikten temizleyebilmek için elinden gelen gayreti göstermelidir. Daha önceleri şeytana uyarak aldığı bu fâiz paralarını kendisine harcamamalı fâiz alarak daha önce haklarını gasbettiği insanları bularak mümkünse bu haklarını onlara geri vermelidir. Eğer bu mümkün olmuyorsa bu pisliği malının içinden çıkarıp toplumun sosyal hizmetlerine harcamalıdır. Bu haram serveti her şeye rağmen kullanmaya devam eden kimseler ise geçmişte yaptıkları bu amelleri sebebiyle cezalandırılacaklarını anlıyoruz.

Allah'ın Rasûlü Veda haccında irşad buyurduğu hutbesinde şöyle buyurdu:

"Cahiliye dönemindeki yapılan tüm fâizler ayağı-mın altındadır. Sizin için ancak ana paranız vardır. Ne zulmedin ne de zulme uğrayın. İlk kaldırdığım fâiz de Ab-dul muttalip oğlu Abbas'ın bütün ribasını geçersiz kılıyorum."

Bundan sonra Rabbimiz fâizle sadakaların bir mukayesesini yapacak ve insanlara insanların akıllarını erdirici ifadelerle bir daha seslenecek ve artık fâizi terk etmelerini isteyecek.

276:"Allah fâizi yok eder, sadakaları artırır. Allah kâfirlerin hiç birini çok günah işleyenleri sevmez."

Allah fâizi mahveder, fâizi helâk eder, fâizden kazanılan malların bereketini kaldırarak onları yok eder. Sadakaları ise bereketlendirir. İçine fâiz karışan malları ve kazançları telef eder. Sadakaları ise geliştirir, arttırır.Zekâtı verilen malları ziyâdeleştirir, ona bereketler ihsan eder.

Aslında ilk bakışta insan fâizin malı arttırdığını, insanı zengin-leştirdiğini, sadakanın da malı azalttığını, insanı fakirleştirdiğini zanneder. Ama gerçek bunun tamamen aksinedir. Bakın Allah'ın Rasûlü Müslim'de rivâyet edilen bir hadislerinde bu hususu şöyle anlatır:

"Sizden birinizin Allah için verdiği sadaka Allah'ın eline düştüğünde (Allah'a ulaştığında) sizin kendi sürünüzü yetiştirip çoğalttığınız gibi Allah da onu yetiştirip çoğaltır. Kıyamet günü geldiğinde ise verdiğiniz bir lokma sadaka Uhud dağı kadar büyümüş olur."

Allah aslında malı arttırdı zannedilen fâizi derece, derece eksilte, eksilte nihâyet mahveder. Fâiz ayın on dördü gibi parlak ve temiz görülen servetleri tıpkı bir hilal gibi küçülte, küçülte nihâyet gözle görülmez hale getirir. Buna

karşılık malları eksiltti zannedilen sadaka ise malları git gide çoğaltır ve büyütür.

Âyet-i kerîmede anlatılan Allah'ın fâizi mahvetmesini sadakaları da arttırmasını fert açısından böyle anladığımız gibi, toplum açısından da şöyle anlıyoruz: Fâiz esasen toplumda mal üretecek hayatları tıpkı bir güve gibi yiyip bitiren, sermayeyi mahveden ve toplumun üretim gücünü öldüren bir mikroptur. Bir toplumda ekonomik gücü elinde bulunduranlar çalışacak ve üretecek zümreye fâizle para vererek, onların kanlarını emmeye başlarsa, toplumda çalışanlar çalışmalarının semeresinin bu bir avuç zâlim tarafından emildiğinin farkına varınca onlar da tüm kalpleriyle kendilerini işlerine veremeyeceklerdir. Bundan başka bu çalışacak zümrede meydana gelen üzüntü tedirginlik yetersiz beslenme ve istismar edilme duygusu onların iş güçlerinin azalmasına sebep olacaktır. Böylece toplumda azınlık bir fâizci grubun karınlarının şişmesine karşılık çalışıp üretebilecek büyük bir çoğunluğun bozulması gerçekleşecektir.

Bu yüzden toplumda meydana gelen randıman düşüklüğü milli üretimin düşmesine sebep olacaktır. Ve sonuçta toplumun sermayesi tıpkı bir güve tarafından yenmiş bitirilmiş olacaktır. Halbuki toplumda fâiz yerine infak esas alındığı zaman çalışan insanların çalışma azimleri artacak ve toplumda bolluk ve refah meydana gelecektir. İşte böylece fâizin sermayeyi yok ettiğini sadakanın da artırdığını anlıyoruz.

277"Şüphesiz ki iman eden ve güzel amellerde bulunan, namazı dosdoğru kılan ve zekâtı verenler için Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar."

Bu bölümde imandan, salih amelden, namazdan, zekâttan söz eden âyetler geliyor. Dikkat ederseniz Rabbimiz önce infaktan söz etti, mü'minleri kendi rızası için infaka teşvik etti. Sonra da infakın zıddı olan fâizden söz etti ve fâizle ilgiyi alâkayı kesmeyi emretti. Sonra da fâiz âyetlerinin arasında hemen işi imana, salih amellere, namaza ve zekâta getirdi. Bundan şunu anlıyoruz. Mallarınız ve bedenleriniz konusunda Allah'ı söz sahibi bilebilmeniz, mallarınızı ve bedenlerinizi Allah yolunda Allah'ın istediği biçimde infak edebilmeniz için ve de malla ilişkin olan fâiz pisliğinden kendinizi kurtarabilmeniz için Allah'a Allah'ın istediği biçimde iman etmek zorundasınız. Bu iman olmadan bunları becermeniz mümkün değildir. Allah'ı Allah'ın kendini tanıttığı şekilde tanımayan birinin, ona onun istediği biçimde inanmayan birisinin onun adına mal infak etmesi de onun adına ve onun hatırına fâizi terk etmesi de mümkün değildir.

Bu işleri becerebilmek için önce Allah'a Allah'ın istediği şekilde iman etmek zorundasınız. Unutmayalım ki, Allah'a iman Allah'ın gönderdiklerine imandır. Allah'tan gelenlere imandır. Allah'tan gelen emirlere inanmayan bir

adam Allah’a inanmıyor demektir. İnfaka inanmayan bir adam, fâizin haramlığına inanmayan bir adam Allah’a inanmıyor demektir. Allah’ın istediği iman amelle bütünleşen imandır. Sözle söylenip amele dönüşmeyen bir iman sadece iddiadan ibarettir. Allah’ın istediği iman, kişiyi onun emirlerini uygulamaya ve yasaklarından da uzak durmaya götüren bir imandır.

Allah’a inanacaksınız, sonra namazla hayatınızı düzenleme adına Allah’tan mesaj alacaksınız, sonra da Allah’tan aldığınız bu mesajı uygulamak üzere zekât vereceksiniz ve işte böylece hem infakı becerebilecek hem de Allah’ın haram kıldığı fâiz belâsından kendinizi kurtarma imkânı elde edeceksiniz. Eğer böyle bir imana sahip olduğunuzu iddia ediyorsanız Allah’ın şu hitabı sizedir:

278:"Ey iman edenler! Eğer Allah’a iman etmişseniz Allah’tan sakının ve fâizden arta kalanı bırakın."

Ey iman edenler! Eğer gerçekten iman iddialarınızda samimi ve sâdıklarsanız o zaman Allah’tan korkun da henüz tahsil edilmemiş, alınmamış, ele geçirilmemiş, fâizden geriye bırakılmış olanları bırakın, terk edin. Eğer gerçekten inanıyorsanız böyle yapın. Zira iman, iman edilen şeyin gereğini yerine getirmedir.

Burada Rabbimiz gerek fâizin helâl olduğunu iddia ederek mürted olan kâfir olan kimselere gerekse fâizin haramlığına inandığı halde bu imanla amel etmeyip, fâiz alışverişine devam eden fâsık Müslümanlara bu işten vaz geçmeleri için bir daha çağrıda bulunuyor. Tevbe edip bu işten vazgeçenlerin sadece ana mallarını alarak arta kalan fâizlerinden vazgeçmelerini istiyor. Sonra da hâlâ bu işten vazgeçmeyenler için çok müthiş bir tehdit geliyor:

279:"Eğer böyle yapmazsanız Allah’a ve Resûlü’ne karşı savaş açtığınızı bilin. Eğer tevbe ederseniz ana sermayeniz sizindir. Böylece haksızlık etmemiş ve de haksızlığa uğramamış olursunuz."

Fâize devam edenler Allah ve Resûlü’ne karşı savaş açmış insanlardır. Ya da bunun ikinci mânâsı da Allah ve Rasûlü bu adamlara karşı savaş açmıştır. Allah ve Resûlü’yle savaşa tutuşmanın ne demek olduğunu biliyor musunuz?

Bu fâizciler tıpkı Allah’ın farz kıldığı zekâtı vermeyerek mürted sayılan ve Allah Resûlü’nün kendilerine savaş ilan ettiği kimseler gibidir. Bakın dikkat ederseniz Bakara sûresinin önceki bölümlerinde görmüştük durup dururken belli şartlar gerçekleşmedikçe kâfirlere bile savaş açmak caiz değilken bunlar için, bu fâizciler için her halükârda savaş açmak kayıtsız şartsız vacip kılınmıştır.

Fâize bulaşmamak, tüm fâizli ilişkilerden uzak durmak sakınmak müslümanların her birine ayrı ayrı farzı ayın bir görev olduğu gibi, aynı

zamanda toplumda fâiz pisliğinin kökünü kazımak ve fâizcilerle sonuna kadar savaşmak da tüm müslümanlar üzerine içtimaî bir farizadır. Çünkü fâiz öyle sârî bir mikroptur ki onun yaşadığı toplumda tek tek müslümanların ondan kurtulmaları mümkün olmayacaktır. Günün birinde her biri bu pisliğe bulaşmak zorunda kalacaktır.

Bu pislikten kurtulabilmek için şuna da dikkat edin:
280:"Eğer borçlu darda ise bolluk zamanına kadar ona süre tanıyın. Eğer bilirseniz borcu sadaka olarak bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır."

Ey müslümanlar! Borçlunuz olan kardeşleriniz eğer borcunu ödeyemeyecek kadar zor durumdaysa, elinde avucunda verebilecek bir şeyi yoksa böyle bir durumda hiçbir müslümanın onu sıkıştırıp zor durumda bırakmaya hakkı yoktur. Böyle bir durumda müslümana düşen şey ona rahatlıkla borcunu ödeyebileceği kadar bir zaman mühlet tanıyıp beklemek ya da bundan daha güzelini söyleyelim. Onun sevabını mükâfatını Allah'tan beklemek üzere alacağını o kardeşine ta-sadduk etmektir. Tamam arkadaş ben senin gerçekten borcunu öde-me niyetinde olduğunu, ama ödeyemeyecek kadar zor durumda olduğunu biliyorum. Yorma kafanı ben onu sana tasadduk ettim deyi-vermek bilirseniz sizin için çok daha hayırlıdır diyor Rabbimiz.

Borcunu ödeyebilecek durumda olup da hainliğine ödemeyenler bu işin dışındadır. Böyle durumlarda İslâm'da onun hapsi bile gerekir. Ama borçlu gerçekten borcunu ödeyemeyecek durumdaysa, ona borcunu ödeyebilecek kadar bir genişlik tanımak, ya da tamamıyla onu infak etmek gerekir.

Bu âyet aynı zamanda İslâm mahkemelerine bu durumda olan borçlular konusunda süre tanıma emri vermektedir. Hattâ böyle durumlarda İslâm mahkemesi o kişinin borcunun bir kısmını veya tamamını silme hakkını vermektedir. Nitekim Allah'ın Resûlü'ne böyle borçlu olup da borcunu ödeyemeyecek kadar iflas etmiş bir adamdan bahsedildi. Allah'ın Rasûlü hemen harekete geçerek çevresindekiler-den o adam için yardımda bulunmalarını istedi. Sonra bu adamın alacaklılarını çağırarak bu toplananlarla yetinmelerini ve daha fazla da o adamı sıkıştırmamalarını tavsiye etmiştir.

Yine bakın Taberânî'nin rivâyet ettiği başka bir hadislerinde Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"Kendi gölgesinin dışında hiçbir gölgenin bulunmadığı bir günde Allah'ın kendini gölgelendirmesini arzu eden bir kimse, zor durumda kalmış bir kardeşine kolaylık sağlasın veya onun borcunu indiriversin."

Yine başka bir hadislerinde İmam Ahmed'in rivâyetine göre Allah'ın Rasûlü şöyle buyurmaktadır:

"Dualarının kabul olunmasını, kaderlerinin açılmasını isteyen kimse borcunu ödeyemeyecek kadar zor durumda kalmış alacaklısını bu durumdan kurtarsın."

Taberânî'nin İbni Abbas'tan rivâyet ettiği başka bir hadislerin-de de:

"Borcunu ödemekte zorluk çeken birisine kolaylıkla ödeyebileceği zamana kadar mühlet tanıyan bir kimseye Allah da günahları sebebiyle tevbe edinceye kadar ona mühlet tanıyacaktır."

Buyurur. Başka bir hadislerinde Rabbimizin bu kimseyi cehennem ateşinden muhafaza edeceğini müjdelemektedir. Başka bir hadislerinde borcunu ödemekte güçlük çeken bir kardeşine mühlet tanıyan kimsenin ona tanıdığı her bir gün için Allah'ın ona bir sadaka mükâfatı yazacağını, başka bir hadislerinde de her bir gün için iki sadaka yazacağını anlatmaktadır.

Borcun tehir edilmesine karşılık bir fazlalığın alınması haramdır. Cahiliye döneminde bir adam borcunu ödeyemediği zaman alacaklı onun borcuna bir miktar daha ilave eder ve belli bir süre için onun ödemesini ertelerdi. Buna İslâm'da ***"Nesie fâizi"*** denir. Müca-hid'in ifadesine göre cahiliye döneminde borcunu zamanında ödeyemeyen borçlu alacaklısının yanına kadar gelir ve: "Sana şunu şunu ilave diyorum! Sen de benim borcumu ertele! Derdi. Alacaklı da onun borcunu ertelerdi. İşte buna ***"Riba ennesie"*** denir.

Borcu şart koşulmuş bir fazlalık karşılığında tehir etmek şeklinde gerçekleştirilen bir fâiz türü. Bu fazlalık erteleme karşılığında yâ-ni ertelenen sürenin bir bedeli olarak ödeniyordu. Bu cahiliye döne-minde yaygın olan bir fâiz çeşidiydi.

Demek ki borcunu ödeyemeyecek kadar zor durumda olan kardeşlerimize imkân tanıyacağız, mühlet vereceğiz, tanıdığımız bu mühletten ötürü kesinlikle bir fazlalık talep etmeyeceğiz, eğer borçluya borcunu sadaka olarak bağışlarsak bilelim ki bu bizim hakkımızda daha hayırlı olacaktır. Öyleyse:

281:"(Ey iman edenler!) Allah'a döndürüleceğiniz, sonra da herkese kazancının tamamının verileceği ve hiç kimsenin haksızlığa uğramayacağı o günden korkunuz."

Rabbimiz insanları Allah'a Allah'ın istediği biçimde imana ve bu imanın gereği olarak salih amellere, namaza, zekâta dâvet etti, sonra Allah için karşı-lıksız borç vermeye ve borcunu ödeyemeyecek durumda olanlara mühlet

vermeye ya da alacağını tasadduk etmeye çağırdı. Daha sonra bu âyet-i kerîmesinde de yapılanların zerre kadar da olsa zayi olmayacağı, karşılığının mutlaka ödeneceği bir günü hatırlatıyor. Öyle bir günden korkun ve o gün için hazırlıkta bulunun ki o gün kim ne yapmışsa mutlaka karşılığını görecektir. O gün kimsenin kimseye bir faydası olmayacaktır. Kimse kimseyi kurtaramayacak, kimse kimseye bir şey sağlayamayacak. O gün kişinin imdadına yetişecek bir tek sermaye vardır. O da iman ve bu imana dayalı olarak Allah adına yapılmış salih amellerdir. İşte Allah onları size açık açık anlatıyor. Haydi o gün gelmeden önce bu amellere koşun. Çünkü o gün hiçbir pişmanlık fayda vermeyecektir deniyor.

Abdullah bin Abbas'a göre bu âyet kitabımızın en son inen âyetidir. Bu âyetten sonra Allah'ın Rasûlü bir rivâyete göre yedi gün ya da sadece üç saat yaşadığı söylenmiştir.

Bundan sonra Rabbimiz borçlanmalarla alâkalı konuları anlatmaya başlayacak. Burada fâizi haram kılan âyetlerden sonra bu konunun gündeme getirilişinden anlıyoruz ki fâizi haram kılan Rabbi-mizin onun alternatifi olarak da nelerin sunulduğunu anlıyoruz. Bunlar:

1- Zekât ve sadaka,
2- Karz-ı hasen,

3- Selem alışverişi ve taksitle ödemeli alışveriş,

4- Ve mudârabe ortaklığı.

Önce infakı ve sadakayı emreden âyetler gelmiş, daha sonra fâizin yasaklığını anlatan âyetler gelmiş, arkasından borcunu ödemekte zorluk çeken kimselere mühlet verilmesini istemiş böylece kar-z-ı hasene dikkat çekilmiş. Daha sonra da bu âyet-i kerîmede borçlanma konusu yâni selem alışverişinin, yâni taksitle ödemeli alışveriş kapısı açılmıştır. Bakın Rabbimiz şöyle buyuru-yor:

282:"Ey iman edenler! Muayyen bir vade ile borçlandığınız zaman onu yazın. Aranızda bir katip de adâletle yazsın. Katip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin, ve yazsın. Hak kendi üzerinde olan da yazdırsın. Rabbi olan Allah'tan da korksun ve ondan bir şey eksiltmesin. Eğer borçlu sefih, yahut zayıf, yahut yazdırmaya gücü yetmeyen kimse ise (onun yerine) velisi adâletle yazdırsın. Erkeklerinizden iki de şahit yapın. Eğer iki erkek bulunmazsa şahitlerden razı olacağınız bir erkek ve iki kadın olabilir. Böylece biri unuttuğunda diğeri ona hatırlatacaktır. Şahitler (Şahitlik için) çağrıldıkları zaman çekinmesinler. Borç ister büyük olsun, isterse küçük olsun onu süresiyle birlikte yazmaktan üşenmeyin. Çünkü bu, Allah katında

daha adâletli, şehadetin doğru olmasına ve şüphelerin ortadan kalkmasına yardımcıdır. Ancak aranızda peşin alışveriş olursa o zaman onu yazmamanızda size bir günah yoktur. Alışveriş yaptığınızda şahit tutun. Yazana da şehâdet edene de zarar verilmesin. Eğer böyle yaparsanız o zaman kendinize bir kötülük olur. Allah'tan korkun! Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilir"

Âyet-i kerîmede ifade edilen ***"deyn"*** kelimesi hem selem akdini, hem karz-ı haseni yâni karşılıksız borç vermeyi hem de vadeli satışlardan doğacak borçlanmaları içine almaktadır. Ancak dil bilimcileri karz ile deynin birbirlerinden farklı olduklarını söylemişlerdir. Onun içindir ki bu âyette yazılması istenen borçların karzdan doğan borçlar değil sadece alışverişten yâni selem alışverişinden doğan borçların yazılmasıdır denmiş.

Selem akdi; peşin parayla, peşin paraya karşılık, özellikleri, miktarı, teslim zamanı belli olan bir malı vadeli olarak almaktır. Bütün âlimlere göre böyle bir alışveriş caizdir. Bakın Buhârî'de İbni Abbas'ın şu ifadesini görüyoruz:

"Allah'ın belirlenmiş bir zamana kadar yapılan selem akdini helâl kıldığına ben şehâdet ediyorum. Dedi ve bu âyeti okudu."

Allah'ın Rasûlü Buhârî ve Müslim'in birlikte rivâyet ettikleri bir hadislerinde bu hususu anlatırken şöyle buyurur:

"Selem akdi ile hurma almak isteyen belli ağırlık, belli miktar ve belli zaman tayin ederek alabilir."

Allah buyurur ki işte böyle bir selem alışverişi yaparak borçlandığınız zaman, o borcunuzu gün, ay gibi belirlilik ifade eden ve bilinmezliği ortadan kaldıracak şekilde yazınız. Falan kişiye filan ayın filan gününde ödenmek üzere şu kadar borcum vardır diyerek yazın. Yâni Allah sizin için fâizi haram kıldı diye borç ile veresiye muamelesine de haram kıldı sanmayın. Allah buna izin vermiştir, birbirinize borç alıp verebilirsiniz, parasını sonradan ödemek üzere alışveriş yapabilirsiniz ama bu borçlarınızı vadesi belli olarak yazmanız ve bel-gelemeniz gerekmektedir. Hattâ günlük alışverişleri bile belgelemek yazmak her zaman yazmamaktan bizim için daha iyidir bunu unutmayalım.

Hanefî ulemâsı bu âyet-i kerîmeyi selem alışverişinde süre tayininin şart olduğuna delil göstermişlerdir. Yâni bir alım satım sonu-cunda doğacak borçların zamanı tayin edilmelidir. Lâkin bir alış veriş sonucu değil de karz olarak, yâni toplumda el ödüncü dediğimiz borçlanmalarda yazmak belgelemek vardır da bu tür borçlanmalarda zaman tayini yoktur. Çünkü bu tür el

borçlarında alacaklı her ân onu alabilmelidir. Zira burada ticaret borçlanmalarında olduğu gibi herhangi bir menfaatlenme söz konusu değildir. Bu tür borçlanmalarda alacaklının ona ihtiyacı olduğu andan itibaren borçlunun vermeyip bekletmesi caiz değildir.

Evet Hanefî ulemâsı bu âyeti selem alışverişinde süre tayin etmeye delil göstermişlerdir. Çünkü bu âyet-i kerîmesinde Rabbimiz:

"Muayyen bir vade ile"

Buyurmuştur. Az evvel okuduğum hadis de bunu anlatmaktadır.

"Aranızda bir katip de adâletle yazsın."

Ya "bir katip bunu adâletle yazsın." demektir bunun mânâsı, ya da "adâletli bir katip yazsın." demektir. Yâni iki taraftan birine meyil göstermeyecek her iki tarafın da haklarını eşit olarak gözeterek yazabilecek tarafsız ve âdil bir katip yazsın demektir. İkisini birlikte söyleyecek olursak: Borç alıp veren kişiler aralarında yazdıkları konusunda kendisine ve adâletine güvendikleri bir katip yazsın, âdilce ve dikkatlice yazsın. Yâni yazması gerekenin dışında bir şey yazmasın, bir şey de eksiltmesin.

Aranızda bir katip de onu yazsın ifadesinden şunu anlıyoruz: Borçlu ve alacaklı her birinin birbirinizin yokluğunda onu kendi kendinize kendi defterlerinize, kendi hesabınıza yazdığınız gibi bununla yetinmeyip bir de ayrıca ikinizin birlikte kabul edip adâletine güvendiğiniz bir katibe de yazdırın diyor Rabbimiz.

Âyetten anlaşılıyor ki bu tür yazışmaları yapacak kişilerin müs-lüman, âdil, dinine bağlı ve fıkıh bilgisine sahip, yazması düzgün olan kişilerden başkalarının olmaması gerekmektedir. Noterin kimliğini de anlatıyor bu âyetiyle Rabbimiz.

"Katip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin, ve yazsın."

Allah'ın kendisine İslâm bilgisi verdiği, bu âyetlerin bilgisini verdiği kimse Allah'ın kendisine yazı yazabilme ve belgeleri tanzim edebilme imkânı ve bilgisi verdiği hiçbir kimse müslümanların kendilerine bir ihtiyaçları söz konusu olduğu zaman onlara yardımı esirgememelidir. Hemen bu konuda onlara yardımcı olsun. Öyleyse diyoruz ki borçları yazman farz-ı kifayedir. Yâni herhangi bir yazıyla yazmasını bilen kişiye farz-ı kifayedir. Fakat böyle bir işle görevlendirildiği andan itibaren bu iş onun üzerine farz-ı ayın olmaktadır.

"Hak kendi üzerinde olan da yazdırsın."

Bu hak kendi üzerinde olan ifadesinde kastedilen borcu alan, üzerinde borç bulunan kimsedir. Borçlu kişi bu şekilde yazdırarak zimmetindekini ikrar ve tespit etmiş olacaktır. O halde yazıya geçecek ifade ikrar sahibinin yâni borçlunun ifadesi olacaktır.

Bundan da şu anlaşılıyor ki böyle bir borçlanmada bu borcun senede geçirilip tesbit edilmesini borçlu olan tarafın teklif etmesi gerekmektedir. İşte bu ***"imla ettirsin, yazdırsın"*** hitabı borçlu olan kişiyedir. Böylelikle borçlu olan kişi kendi diliyle kendisinin borçlu olduğunu ikrar ve kabul etmiş, bu konuda şek ve şüpheyi kaldırmış ve mutmain olmuş olacaktır.

"Rabbi olan Allah'tan da korksun ve ondan bir şey eksiltmesin."

Borçlu olan kimse bunu yazdırırken de Allah'tan korksun. Yâni hem onu yazdırmaktan çekinmesin hem de tarafların üzerinde anlaştıkları bir konuda herhangi bir şey eksiltmek gibi, ya da fazlalaştırmak gibi bir yanlışlık yapmaya kalkışmasın. İfadede bir değişiklik ilerde ihtilâflara ve yanlış anlamalara sebebiyet verecek bozuk bir cümle yazdırarak gelecekte borcun hukukî şeklini bozacak veya tahsilini zorlaştıracak bir yamukluğa tevessül etmeye kalkmasın. Bu konuda muttaki davransın buyurarak Rabbimiz burada bu borçlanmayı yazacak kişileri kendi ismi ve sıfatlarıyla korkutmaktadır.

"Eğer borçlu sefih, yahut zayıf, yahut yazdırmaya gücü yetmeyen kimse ise (onun yerine) velisi adâletle yazdırsın."

Eğer borç alan kişi sefihse yâni parasını çarçur edecek, aklı kıt, savurgan birisiyse, ya da zayıf, çocuk, deli, cahil veya bunaklık derecesinde yaşlı birisiyse, yahut da yazdırmaya gücü yetmeyen dilsiz, kekeme veya yazılacak dili bilmeyen bir yabancı, yazdıracak kimsesi olmayan birisiyse o zaman velisinin onun aldığı borcu adâletle yazdırması gerekmektedir.

"Erkeklerinizden iki de şahit yapın."

Bu borçlanma işine müslüman erkeklerinizden iki kişiyi de şahit tutun. Buna göre şahitler erkek olmalı, müslüman olmalı ve de çocuk olmamalıdır. Âkıl bâliğ olmuş iki kişi olmalıdır. Çocukların ve gayri müslimlerin mü'minler üzerine şehâdetleri geçerli değildir. Çünkü Rabbimiz burada "Erkeklerden iki kişi" dememiş de "Erkeklerinizden" yâni sizden olan müslüman olan erkeklerinizden buyurmuştur. Öyleyse gayri müslimlerin müslümanlar üzerine şehâdetleri geçerli değildir. Ama gayri müslimlerin kendi aralarında şehâdetleri geçerli kabul edilmiştir.

"Eğer iki erkek bulunmazsa şahitlerden razı olacağınız bir erkek ve iki kadın olabilir. Böylece biri unuttuğunda diğeri ona hatırlatacaktır."

Eğer bu konuda şahitlik yapabilecek iki erkek bulunmazsa o zaman razı olacağınız bir erkek iki kadın şahitlik etsin. Buradaki ***"Razı olacağınız"*** ifadesinden kasıt dinini, adâletini, dürüstlüğünü kabul ettiğiniz kimseler

mânâsına gelmektedir. İmam Ebu Hanife'ye göre şahitlerin zahiren müslüman olmaları büyük günah işlememiş olmaları ve farzları yerine getiren kimseler olmalarını şart koşulmaktadır. Ancak kâfirlerin kendi aralarındaki muamelelerinde birbirlerine şahitlikleri makbul kabul edilmiştir.

Burada bir yanlış anlaşılmaya mahal bırakmamak için bir açıklamada bulunmak istiyorum. Burada iki kadının şehâdetinin bir erkeğin şehâdetine eşit tutulması kadınlara hakaret ya da onları küçük düşürmek için değil hakların kaybolmamasını sağlamak içindir. Bunu kısaca şöyle maddeleştireyim :

1-) Evvela kadının fıtratında duygusallık daha ağır basmaktadır. Bu yüzden de yaratılışları gereği kadınlarda aşırı heyecan ve etkilenme söz konusudur. Aşırı heyecan ve etkilenmeler de hafızayı zayıflatıp unutkanlığı arttırır.

Nitekim pek çok erkeğin de aşırı heyecan ve etkilenmelerinden ötürü hafızalarına güvenilmemektedir. Dikkat ederseniz her erkek değil kendisine güvenebileceğiniz âdil erkek deniyor.

2-) Dışarıda olup bitecek ticaret, alışveriş, borçlanma gibi konulara kadınlar meşgul edilmemelidir. Bu gibi işler esasında erkeklerin işidir. Müslüman bir kadının öyle olup bitenlere şahit olacak biçimde ulu orta yanında hiç kimse olmadan dolaşması mümkün değildir. Kadının dışarıda olup biten olaylara karşı hafızasını kapalı tutması kadınlığının gereği mükemmelliktir. Bu yüzden kadın şahit olduğu bir konuyu unutabilir. İşte tek kadın unuttuğu zaman ona unuttuğunu hatırlatacak ikinci bir kadının olması daha iyidir. Şahitlik için kadının oraya buraya götürülmesi olur olmaz insanlarla konuşmaya zorlanması veya unuttuğu konuyu başka erkeklerin ona hatırlatmaya çalışması bunlar hoş şeyler değildir. Ama en azından yanında o konuya şehâ-det eden bir kadın daha olursa birinin unuttuğunu öbürü hatırlatır ve böylece bir hakkın yenmesine fırsat verilmemiş olur.

Sorumluluğu üzerine yüklenmemiş olan ticaret konusunu kadınların kendilerine dert edinmemelerinden ötürü önemsememiş olabilirler. Bu onların ilgi alanlarının genellikle dışındadır. Bu yüzden onların bu konuda yanılmaları daha çok mümkündür. Ama eğer iki kadın olursa biri unutmuş olsa bile ötekisinin hatırlatması sonucunda birilerinin hakkının yenmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

3-) Bu aynı zamanda bir iman konusudur, çünkü Allah böyle demiştir, aksini düşünmek ve iddia etmek âyetin hükmünü reddetmek olacağından küfürdür.

"Şahitler (Şahitlik için) çağrıldıkları zaman çekinmesinler."

Şahitler şehâdete çağrıldıkları zaman da bundan çekinmesin-ler. Bildikleri konuda şehâdette bulunsunlar ki insanların hakları kaybolmasın. Ayetin ifadesinden anlıyoruz ki çağrıldıkları zaman şahitlerin şehâdete icâbet etmeleri üzerlerine vaciptir. Hattâ âlimlerimiz bu şahitlerin çağrılmadan da gelip şehâdette bulunmaları gerektiğini iddia etmişlerdir. Çünkü insanların mallarının ve haklarının kaybolmaması çok önemlidir. Bakın Rabbimiz bir âyet-i kerîmesinde bu hususu şöyle anlatır:

"Allah için şahitliği ikâme edin."

(Talâk: 2)

Allah'ın Rasûlü de bir hadislerinde şöyle buyurur:

"Zâlim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et."

Hadis-i şeriften anlaşılıyor ki bir müslümanın zulme uğraması, hakkının gasp edilmesi söz konusu olduğu zaman çağrılmasa da yanında bilgi olan bir müslümanın hemen onun yardımına koşması gerekmektedir. Nitekim Allah'ın Rasûlü Müslim'in rivâyetinde şöyle buyurur:

"Şahitlerin en hayırlısı kendisinden şahitliği isten-meden şahitlik edendir."

(Müslim, Tirmizî, İbni Mâce)

Allah'ın hakkı söz konusu olduğu zaman kendilerinden şahitlik istenmeden şahitlerin şehâdetlerini yerine getirmeleri gerekmektedir.

"Borç ister büyük olsun, isterse küçük olsun onu süresiyle birlikte yazmaktan üşenmeyin. Çünkü bu, Allah katında daha adâletli, şehâdetin doğru olmasına ve şüphelerin ortadan kalkmasına yardımcıdır."

Rabbimiz insanların haklarının kaybolmaması, kalplere şek ve şüphe girmemesi, adâletin ikâme edilmesi ve iki tarafın da alacaklının da borçlunun da kalplerinin mutmain olması için borçların, miktarları az da olsa çok da olsa yazılmasını emretmektedir. Borçlar son tak-sidine kadar, son kuruşuna kadar bütün ayrıntılarıyla birlikte yazılmalıdır.

Ve yazılanlar da açık ve anlaşılır olmalıdır. Zaten azdır canım ne kıymeti var? Bu kadarcık şeyde yazılır mı? diyerek baştan savmayın diyor Rabbimiz. Müslümanların bu konuda gevşeklik göstermemelerini, ihmalkâr davranmamalarını istemektedir.

Çünkü günümüzde de çokça görüyoruz ki kimi arkadaşlar, kimi akrabalar bir ihmal ve gevşeklik sonucu aralarındaki alacak vereceklerini resmi bir yazı

haline getirmezler. Çünkü sanki bunların açık açık yazılması onların birbirlerine güvensizliği gibi gelir. Halbuki Rab-bimiz bunun tamamen aksine her şeyin açık açık yazılmasını emretmektedir. Sonunda da yazılmadığı için, gevşeklik gösterildiği için unutmalar, ya da hainlikler sebebiyle insanların başına çok kötü şeyler gelmektedir. Müslümanlar arasında meydana gelen ihtilâfların çoğu buradan gelmektedir.

Öyleyse bu ihtilâflara sebebiyet vermemek için Rabbimizin buyurduğu biçimde aramızdaki borçlar az da olsa çok da olsa onu hemen yazmak zorundayız. Zaten genellikle borçlar az olduğu zaman yazılmayıp ihmal edilmektedir. Halbuki Rabbimiz az da olsa yazılması gerektiğini anlatıyor.

Bakın Allah'ın Rasûlü bir hadislerinde bu hususu açıklayarak üç tür kimsenin Allah'a dua ettiğini fakat bunların dualarına icâbet edilmediğini anlatıyor. Bunlardan birincisinin karısı yoldan çıkmış oldu-ğu halde onu boşamayan kimse, ikincisinin kendisine yetim malı emanet edilen fakat henüz bu yetim olgunlaşmadan malını kendisine teslim eden kimse, üçüncüsünün de hiçbir yazılı belge ve delil olmaksızın başkalarına borç veren kimse olduğunu anlatıyor.

Öyleyse az olsun çok olsun tüm borçlarınızı yazın, çünkü:

"Böyle (ayrıntılarıyla birlikte) yazılması Allah katında takvaya en uygun olanı, şahitliğin yerine getirilmesini en iyi şekilde sağlayanı, ve kuşkuya şüpheye düşmemenize en büyük sebeptir."

"Ancak aranızda peşin alışveriş olursa o zaman onu yazmamanızda size bir günah yoktur."

Aynı mecliste ve peşin parayla alışveriş yapıldığı zaman bunun yazılmamasında bir mahzur yoktur. Bu yine de yazmayın anlamına değildir. Yâni yine de yazmanız daha iyidir ama yazmayabilirsiniz demektir. Zira böyle peşin para ve peşin mal teslimine dayanan alışverişlerde borç işleminde söz konusu olan endişeler yoktur. Mal he-men teslim edilmiş para da anında ödenmiştir. Bu durumda onu yazmayabilirsiniz, ama:

"Alışveriş yaptığınızda şahit tutun. Yazana da şe-hâdet edene de zarar verilmesin."

Bundan önceki âyette peşin alışverişlerde yazmamaya ruhsat veren Rabbimiz burada alışverişlerde şahit tutmayı emrediyor. İster veresiye isterse peşin bir alış veriş de yapmış olsanız onu yazmasanız bile şahit tutun diyor Rabbimiz. Buradaki şahit tutma emri ister peşin olsun isterse veresiye olsun mutlak olarak bütün alışverişleri kapsamaktadır. Yâni ister peşin isterse veresiye olsun bütün alışverişlerinizde şahit tutun diyor Rabbimiz. Çünkü böylesi daha ihtiyatlı ve aranızda çıkabilecek anlaşmazlıkları daha çok önleyicidir.

Yazana da şahitlik edene de zarar verilmesin ifadesini de şöyle anlamaya çalışıyoruz:

1-) Yazanın da kendisinden şahitlik istenenin de kendilerinden isteneni kabul etmemeleri konusunda bir nehiydir bu.

2-) Veya yazarken de şahitlik ederken de herhangi bir tahriften, eksiltmekten ve çoğaltmaktan sakınmaları emrediliyor.

3-) veya onlara ısrar edilerek daha önemli bir işlerinden onları alıkoymak sûretiyle katibe ve şahide zarar vermekten sakındırıyor Rabbimiz.

4-) Ya da yazma işi eğer bir ücretle yapılıyorsa o zaman yazma ücretini vermemekle veya eğer bir beldeden bir beldeye şahitlik için gidip gelme söz konusu ise şahit ve katibin masraflarının ödenmemesi biçiminde onlara zarar verilmemesi emrediliyor.

"Eğer böyle yaparsanız o zaman kendinize bir kötülük olur. Allah'tan korkun! Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilir"

Eğer yazana ve şahitlik edene bir zarar verirseniz bu, Allah'ın emrine isyandır, fısktır, günahtır. Böyle yapanlar Allah'ın emirlerine ters düştüklerinden günahkâr olmuşlardır. Öyleyse ey müslümanlar! Allah'tan korkun. Onun emirlerini yerine getirme ve yasaklarından kaçınma konusunda muttaki davranın. Yolunuzu Allah'la bulun, Allah'ın gösterdiği biçimde hareket edin. O zaman Allah size bilmediğiniz şer'i hükümleri öğretecek, size yol gösterecek ve size basîret ve anlayış lütfedecektir.

Ama kimilerinin iddia etmeye çalıştıkları gibi bu âyetten şunu anlamamalıyız: İnsan Allah'tan korktu mu bu yeterlidir. Hiç uğraşma-dan, çaba göstermeden, ilim yoluna girmeden Allah onu âlim yapacaktır. Bakın bu âyet-i kerîmede, siz yeter ki Allah'tan korkun, o size bilmediklerinizi kesinlikle öğretecek ve sizi âlim yapacaktır derler. Bu anlayış pek çoklarının okumadan âlim olduğunu iddia ederek ortaya çıkmalarına sebep olmuş ve bu okumadan âlim olmuş insanların Kur'-an, hadis ve fıkıh konularında söyledikleri sözler cahilleri kandırıp türlü türlü yollara sevk etmiştir.

"Allah'tan korkun. Allah size öğretiyor."

Âyetinin anlamı böyle değildir. Takvanın katledilmesidir bu Allah korusun. Çaba göstermeden, uğraşmadan, okuyup öğrenmeye çalışmadan âlim olmak fıtrata aykırıdır.

Ayet-i kerîmede Allah’tan korkun buyurulduktan sonra "Vav" harfi kullanılmıştır. Allah’tan korkun Allah size öğretiyor demek olacaktır mânâ. Ama böyle değil de eğer Allah’tan korkarsanız "fe" olsaydı, yâni "Vav" yerine "Fa" olsaydı, yâni Allah’tan korkarsanız Allah size öğretir olsaydı veya hiç edat kullanılmasaydı o zaman bu anlayışa delil olurdu. Halbuki ifade böyle değildir. Kaldı ki ilim takvayı doğurur. İlimsiz takvadan söz edilemez. İlim asıl takva ise fer'dir. Allah’ın Rasûlü bunu anlatırken şöyle buyurur:

"İlim öğrenmekle olur."
(Darekutni, Taberânî)

283:"Eğer seferde olur da yazacak bir katip bulamazsanız (borca karşılık) rehin alın. Eğer birbirinize güvenirseniz (yazmanız, şahit tutmanız, veya rehin almanız gerekmez). Kendisine güvenilen kimse emanetini (bor-cunu) ödesin ve Rabbi olan Allah’tan korksun. Şahitliği gizlemeyin. Her kim onu gizlerse muhakkak ki o, kalbi günahkâr olan bir kimsedir. Şüphesiz ki Allah her yaptığınızı hakkıyla bilendir."

Âyet-i kerîmeye göre yolculukta olup da vadeli alış veriş ya-pılmışsa veya borç alınmış verilmişse bunu yazacak belgeleyecek bir kimse bulunmadığı zaman da kişinin alacağına mukabil rehin alabileceği anlatılıyor. Kişinin bu durumda malını koruması konusunda rehin alarak işi sağlama bağlaması isteniyor. Ancak bu rehin alma konusu hem seferde hem de yolculuk dışında yazacak kimse bulunmadığı takdirde olabilir.

Allah’ın Rasülünün bir yahudi’den aldığı ekmeklik un karşılığında zırhını rehin olarak verdiğini biliyoruz. (Buhârî ve Müslim)

Ama eğer birbirinize güvenirseniz o zaman yazmanız, şahit tutmanız veya rehin almanız gerekmez. Bazen alacaklı borçluya güvendiği için, bu alacağı konusunda ona hüsnü zan beslediği için onu yazmak şahit tutmak ya da rehin alarak bu işi belgelemeyi düşünmeyebilir. Bu durumda da kendisine güvenilen ve emin tanınan kimse emanetini yâni borcunu ödesin ve Rabbi olan Allah’tan korksun diyor Rabbimiz.

Burada borca emanet denmesi borç verenin borç verdiği kişiye güvenmesi sebebiyle ondan rehin almasını anlatır. Rabbimiz karşılıklı birbirlerine güvenleri olduğu zaman bunlara izin vermektedir ve de borçluya borcunu tastamam ödemesini ve onun bu samimiyetini istismar etmemesini tavsiye etmektedir.

284"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’ındır. İçinizdekini açığa vursanız da gizleseniz de Allah sizi onunla sorguya çekecektir. Sonra dilediğini bağışlar, dilediğini azaplandırır. Allah her şeye güç yetirendir."

Bu konuyu daha önceki âyetlerde ifade etmeye çalışmıştık, göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ın mülküdür, hepsi de Allah'ın kuludur. Her şey ve herkes onun tasarrufu ve tedbiri altındadır. Tüm varlıklar üzerinde tek hakim ve tek Kayyum Allah'tır. Her varlığın boynundaki ipin ucu Allah'ın elindedir. Sadece ona ibâdet edilir ve sadece ona teslim olunur. Yaratıcının muradı gereği kâinatta iradeli yaratılmış olan insan ve cinlerin dışında hiçbir varlık onun emirlerinin ve yasalarının dışına çıkamaz. Hiçbir varlık ona karşı gelemez.

Eğer insan ve cinlerin dışında kâinattaki varlıklardan herhangi biri Allah yasalarının dışına çıkarsa, Allah'ın emirlerinin dışında hareket ederse şüphesiz ki anında yok olur, mahvolur. Ama Allah hikmeti gereği kâinatta sadece insan ve cinlere irade vermiştir. Onların boyunlarındaki ipin ucunu doğuştan elinde yaratmamıştır. Bu yüzden Allah'ın kendilerine verdiği iradeleri sebebiyle insan ve cinler Allah'ın koyduğu yasaların dışına çıkabilme, Allah'a kafa tutabilme imkânına sahiptirler. Böyle yaptıkları zaman da onlar hem dünyalarını mahvetmiş hem de âhirette büyük azaplara uğramış olacaklardır. Ama eğer insanlar ve cinler dünyada mutlu olmak âhirette de Allah'ın mükâfatlarına nail olmak istiyorlarsa o zaman Allah yasalarına uygun hareket etmek zorundadırlar.

Bu bir tercih meselesidir, bu bir iman meselesidir. Göklerin ve yerlerin sahibinin Allah olduğuna iman eden kişi elbette ki tüm hayatında Allah'a ve onun kanunlarına tabi olacaktır. Buna inanan kişi elbette ki Allah'tan başkalarına tabi olmaktan, Allah'tan başkalarının kanunlarına teslim olmaktan ve Allah'tan başkalarını memnun etmeye çalışmaktan vaz geçektir.

Göklerin ve yerin mülkünün sahibi Allah'tır. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi konusunda söz sahibi Allah'tır. O her şeyi bilmektedir. O'nun ilminin ve haberinin dışında hiç bir şey gerçekleşemez. İlmiyle sizi kuşatan Allah sizin içinizde dışınızda ne varsa hepsini bilmektedir. İçinizde bulunanları gizleseniz de açığa çıkarsanız da Allah onu bilmektedir ve sizi onunla hesaba çekecektir. Bundan dolayı ne, yanınızdaki şehâdeti gizleme gibi bir yanlışlık yapmadığınız gibi insanların haklarını eksiltme veya arttırma gibi bir eylemde de bulunmayın deniyor.

Âyet-i kerîmede kalplerinizden geçirdiklerinizi ister açığa vurup eyleme dönüştürün, isterse açığa vurmayıp gizli tutun bunların tamamından sizi hesaba çekeceğim buyuruyor Rabbimiz. Âyetle alâkalı şunları söyleyelim inşallah: Âyet-i kerîmede:

"İçinizde, kalbinizde ne varsa"

İfadesi, mutlak olduğuna göre acaba kalplerimizden her tür düşünceden, her tür vesveseden, her tür hayalden ve şüphelerden de sorumlu muyuz? Acaba bunların tamamından da hesaba çekilecek miyiz? Bu kalplerimizden geçenler

ihtiyarî yâni kendi elimizde olanlar mıdır? Yoksa gayri ihtiyarî ya da izdırarî dediğimiz yâni kendi elimizde olmadan kalplerimizden geçenlerden mi sorulacağız? Veya acaba sürekli kalbimizde tuttuğumuz düşüncelerden mi sorulacağız? Yoksa bir anlık bir gaflet sonucu kalplerimizden gelip geçiveren hayallerden, düşüncelerden de mi sorumlu tutulacağız? Yoksa sadece kötülerinden mi hesaba çekileceğiz?

Âyetin ifadesi mutlak olunca sahâbe-i kirâm bunların tamamından hesaba çekilmeyi anladılar ve perişan oldular. Âyet-i kerîmenin hükmü sahabeye çok ağır geldi. Üzüntülerinden mahvoldular, perişan oldular.

1-) Sahabeden bazılarının iddiasına göre âyetin bu bölümü yâni kalplerden geçenlerden insanların hesaba çekileceğini anlatan bölümün nüzulünden takriben bir yıl sonra Bakara'nın son bölümünde gelen:

"Allah hiç kimseye gücünün yetmeyeceği bir şey yüklemez."

(Bakara: 286)

Âyetiyle nesih edilmiştir. Ebu Hureyre'nin bu konuda şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Allah'ın Resûlüne bu âyet-i kerîme nazil olduğu zaman âyetin hükmü sahabeye çok ağır geldi. Rasûl-i Ekremin yanına gelerek dediler ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! Namaz, oruç, hac gibi gü-cümüzün yeteceği amellerle sorumlu tutulduk. Şimdi Rabbimiz bize bu âyetini indirdi. Bu âyetin hükmü bize çok ağır geldi. Bunun yükünü kaldıramıyoruz." dediler. Bunun üzerine Allah'ın Rasûlü şöyle buyur-du:

"Sizler daha önceki ehl-i kitabın dediği gibi: "İşittik ve isyan ettik" mi demek istiyorsunuz? Bilâkis! İşittik ve itaat ettik. Senin affını dileriz, dönüş sanadır" deyiniz."

Bundan sonra da Bakara sûresinin sonundaki:

"Allah hiç kimseye gücünün yetmediğini yüklemez"

Âyeti inzal buyurularak bu âyetin hükmü nesih edilmiştir." (Müslim, Ahmed)

2-) Bazı âlimlere göre bu âyet mensuh değildir ancak hükmü özeldir. Âyetin siyakına bakılırsa burada kastedilen şahitliği gizlemek ve kalpte olan bilgiyi söylememektir. Şahitliği gizleyen herkes Allah indinde kalbin eylemi olan bu amelinden sorumlu tutulacaktır.

3-) Bazı âlimler de bu âyetin mensuh olmayıp mânâsının kalplerinizden geçirip de kaldırabilme imkânına sahip olup da kaldırma-dığınız düşüncelerinizden hesaba çekileceksiniz anlamına gelmek-tedir demişlerdir.

Çünkü "fi" Zarf-ı müstakar olduğuna göre öyle gelip geçici bir anlık düşüncelerden değil içinizde iyice karar kılmış, yerleşmiş, kalplerinizin sahiplendiği duygu ve düşüncelerden, niyetlerden hesaba çekileceksiniz anlaşılıyor.

Bir de insanın içinden kendi iradesiyle def edemeyeceği bir kısım düşünceler de geçebilir. Kendi iradesinin dışında elinde olmadan insanın kalbinden gelip geçen düşünceler, vesveseler ve hayaller de bunun dışındadır. Çünkü bunlardan kurtulmak insan için mümkün olmayabilir. Âyet bunları kapsamamaktadır. Deminki hadiste ifade ettiğim gibi sahâbe-i kirâm efendilerimiz âyetin bunu da kapsadığını zannederek çok korkmuşlar ve Rabbimiz de bunun üzerine kaldıramayacakları yükü onların üzerine yüklemeyeceğini ifade ediverdi. Dolayısıyla insanın kendi iradesiyle def edemeyeceği kaldırıp atamayacağı bir kısım düşüncelerin kalpten geçirilmesi buna dahil değildir.

İnsan kalpten geçen ve önüne geçemeyeceği vesvese gibi düşüncelerden dolayı hesaba çekilmeyecektir. Ancak kalpten geçirilen bu düşünceler kalpte kökleşir ve buna göre amel etmeye de niyetlenilirse o zaman bunlardan da hesaba çekilmemiz söz konusu olacaktır. Ama günah işlemeye karar verip bunu kalbinden geçirmekle beraber sonradan bu kararından dolayı pişman olur ve tevbe ederek vazgeçerse bu da bağışlanır. Ama meselâ bir kişi günah olan bir eylemi yapmayı kalbinden geçirse ve hemen ondan vazgeçmeyip onu düşünmeye devam ederse bu kişi günaha girer.

İşte yarın Allah katında bundan dolayı hesaba çekilecektir. Aynen bunun gibi meselâ küfür olan bir fiili işlemeyi düşünen bir kimse de bu düşüncesinden hemen vaz geçmez ve bu ameli gerçekleştirmeyi düşünmeye devam ederse kâfir olur. Veya böyle kötü amelleri işlemeyi kalbinden geçiren, sürekli düşünen ve fakat fırsatını bulamadığı için onu gerçekleştiremeyen insanlar bu düşüncelerinden ötürü hesaba çekileceklerdir.

Allah'ın Rasûlü bir hadislerinde şöyle buyurdu:

"Allah ümmetimin içinden geçirdiği şeyleri konuşup, onunla amel etmedikleri müddetçe bağışlamıştır"
(Buhârî, Müslim, Ebu Dâvûd)

Kalplerinizde niyet olarak sürekli taşıdığınız şeyler açığa çıksa da çıkmasa da, onları açığa vursanız da kalplerinizde gizleseniz de Allah onları bilmektedir. Bunların tamamı Allah için malumdur. Hiç bir şey Allah'a gizli kalamaz. Bundan dolayı insanların onu açığa vurmaları da gizli tutmaları da hiçbir mânâ taşımaz. Allah bunların hepsinden sizi hesaba çeker, ama:

"Şüphesiz ki Allah dilediğini bağışlar, dilediğine de azap eder. Allah her şeye Kâdirdir"

Sorumluluk kesinleştikten sonra dilediğini bağışlar dilediği için bunları siliverir, yok farz ediverir, dilediğini de hesaba katarak, silmeyerek azap ediverir. Bu ona kalmış bir şeydir. Kime azap, Kime mağfiret edeceğini Allah'tan başka da hiç kimse bilemez. Sadece diyoruz ki Rabbimiz insanların gerek işledikleri ve gerekse kalplerinden geçirdikleri günah amellerinden dolayı şirk koşmadan ölen kullarını affedebilir. Fakat küfür ve nifak ehlini de hem işlediklerinden ötürü hem de kalplerinden geçirdiklerinden ötürü hesaba çekecektir.

Bundan sonra Bakara sûresinin ***"Amenerrasûlü"*** diye başlayan son bölümüne geldik. Bakara sûresinin son iki âyeti.

İbni Abbas'tan bize intikal eden bir rivâyete göre "Amenerra-sûlü" diye başlayan bu son iki âyet Allah'ın Resûlü'ne Cibril vasıta-sıyla nazil olmamış, Allah'ın Rasûlü Miraç gecesi vasıtasız olarak bu âyetleri Rabbinden almıştır. Bakara sûresi Medeni bir sûre olduğuna göre Mi'râc da Mekke'de vaki olduğuna göre önceden nazil olan bu iki âyet Medine'de nazil olan sûrenin bu bölümüne yerleştirilmiştir demenin dışında bir şey bilmiyorum.

Yine Müslim ve Nesei İbni Abbas'tan şunu nakil ederler: "Ra-sûlullah'ın yanında Cebrâil'in olduğu bir sırada gökten bir ses işitildi. Cebrâil başını gökyüzüne doğru kaldırdı ve:

"Şu anda gökte açılan bu kapı şu ana kadar hiç açılmamıştır"

Dedi. İbni Abbas devamla şunları söyledi:

"O kapıdan iki melek indi ve peygamber (a.s) 'ın yanına gelerek şöyle dedi: "Ey Muhammed! Senden önce hiç bir peygambere verilmemiş ve sadece sana verilmiş olan iki nûr dolayısıyla müjdeler olsun sana! Bu iki nûrdan birisi Fâtiha sûresi, ötekisi de Bakara sûresinin son iki âyetidir. Bunlarda okuyup da sana karşılığı verilmeyecek hiçbir harf yoktur."

Buyurulmuştur.

Yine Buhârî ve Müslim'deki rivâyetlere göre Allah'ın Rasûlü şöyle buyurur:

"Bakara sûresinin son iki âyetini bir gecede okuyan kişiye bu iki âyet yeterli gelir. Veya kötülüklere karşı onu korumaya yeterlidir."

Buyurur.

Hz. Ali Efendimiz de: "Âyet el Kürsîyi ve Bakara sûresinin sonlarını okumadan yatan kişinin İslâm'ı gereği gibi kavradığı görüşünde değilim. Çünkü bunlar öyle bir hazinedirler ki sizin peygamberinize arşın altından verilmiştir." buyurur.

Şimdi bu iki âyeti de tanıyalım inşallah:

Nüzul sebebiyle alâkalı rivâyetleri bir önceki âyetle ifade etmeye çalışmıştım. Bakara sûresinin 284. âyetinde buyurulur ki:
"Kalplerinizde olanları gizleseniz de açığa çıkarsanız da Allah onunla sizi hesaba çekecektir."
(Bakara 284)

Âyeti nazil olunca bu âyet Ashab-ı kirama çok ağır geldi. Yıkıl-dılar, mahvoldular, perişan oldular ve Rasulullah'ın yanına gelerek şöyle dediler: Ey Allah'ın Rasûlü namaz, oruç, hac gibi emirlere güç yetirebiliyoruz ama bu âyet bizi çok korkuttu! Bizim buna gücümüz yetmiyor. Kalplerimizden bazen hiç de hoş olmayan şeylerin gelip geçmesine engel olamıyoruz. Bazen öyle şeyler gelip geçiyor ki kalplerimizden, tüm dünyayı verseler biz onların kalplerimizde bulun-ma-sını asla istemeyiz. Ama ne yapalım elimizde olmadan oluyor bunlar. Bu tür duygu ve düşüncelerin kalplerimizden geçmesine engel olamı-yoruz. Rabbimiz de bunların tamamından hesaba çekeceğini söylü-yor.

Bu durumda bizim halimiz nice olur? diye dert yandılar. Sa-habenin bu sözlerine şahit olan Allah'ın Rasûlü: "Ne oluyor? Ne demek istiyorsunuz siz? Yoksa sizler de sizden öncekilerin peygamberlerine söylediklerini mi söylemek istiyorsunuz? Yoksa sizler de yahu-diler gibi mi demek istiyorsunuz? Yoksa sizler de onlar gibi:

"Semi'na ve asayna" (işittik isyan ettik)
Mi demek istiyorsunuz? Allah'ın âyetlerine itiraz etmek mi isti-yorsunuz? Allah'a yol göstermek, Allah'a akıl vermek mi istiyorsunuz? Hayır! Böyle yapmayın! Sizler:

"Semi'na ve eta'na"

Demeye bakın. "Duyduk ve uyduk. Duyduk ve aynen kabul ettik. Duyduk ve gereğini yerine getirmeye koyulduk. Ey Rabbimiz! Gufranını dileriz! Dönüş ancak sanadır. deyin" buyurdu.

Allah Resûlü'nün bu tavsiyesini duyan sahâbe-i kirâm efen-dilerimiz Rasûl-i Ekrem'in öğrettiği bu ifadeleri hep birlikte okumaya başladılar. Okudukça dilleri ve kalpleri bununla yatıştı. Sakinleştiler ve sonra da işte "Amenerrasûlü" diye başlayan âyetler nazil oldu. Onların bu teslimiyetlerinden sonra da Rabbimiz bu âyetini inzal buyurdu. Yâni kullarının güçlerinin yetmeyeceği ve ellerinde olmayan sebeplerden dolayı işlediklerinden onların hesaba çekilmeyeceklerini Rab-bimiz ortaya koyuverdi. İşte bu minval üzere gelen Bakara sûresinin son iki âyetiyle karşı karşıyayız.

285"Peygamber Rabbinden kendisine ne indirildiyse ona iman etti. Mü'minlerin de hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler. Biz Allah'ın peygamberlerinden hiçbirisinin arasını ayırmayız. Ve (yine) dediler ki: (Ey Rabbimiz!) İşittik ve itaat ettik! Bize mağfiret et ey Rabbimiz! Şüphesiz ki dönüş sanadır.

Peygamber Rabbinden kendisine indirilenlerin tümüne iman etti. Çünkü peygamber kitabın ilk muhatabı, vahyin ilk münzili ve ilk muhbir-i sadığıdır. Onun için peygamber Rabbinden kendisine indirilenlerin tamamına iman etti.

Acaba Rabbimizin bundan söz etmesinin mânâsı nedir? Biz zaten biliyoruz ki Peygamber hakkında bu kesin bir realitedir. Yâni peygamber peygamberliği gereği üslendiği misyonu gereği zaten inandığını, inanması gerektiğini biliyoruz. Acaba bunun sebebi nedir? Bunu şöyle anlamaya çalışıyoruz: Anlıyoruz ki peygamberin dâveti kendisine herhangi bir yükümlülük getirmeyen, kendisine herhangi bir sorumluluk yüklemeyen sırf başkalarına sorumluluk yükleyen bir çağrıdan tamamen uzak bir dâvettir. Nitekim pek çok dâvetçi çağırdığı dâvâsını bir ustalık ve görev bilirler. Kendileri çağırdıkları dâvâya inanmamışlardır. İnsanları düşünceler ve sloganlarla harekete geçirdikleri halde, kendi çağırdıklarına inanmayan ve kendi dâvâlarını yaşamayan insanlardır onlar. Başkalarına yol budur diye yol gösterirlerken kendileri karanlıkta bocalayan insanlardır onlar. Böylece insanları sömürmeyi hedeflemişlerdir. Ve insanlar bu tür dâvetçilere hiçbir zaman inanmayacak, onların arkasından gitmeyecektir.

Ama peygamberler böyle değildir. Rabbimiz seçtiği peygam-berlerin kendi peygamberlik misyonuna çağırdığı dâvâsına herkesten önce inanan kişi olduğunu haber veriyor. Böylece Rabbimiz bu ayetiyle bize de diyor ki: Dâvetçi başkalarını kendi mesajına çağırmadan önce kendisi kendi mesajına köklü bir biçimde iman etmesi lâzımdır. Değilse o mesaj muallakta kalacak, o dâvâ icâbet görmeyecektir. Zü-mer sûresindeki bir âyet-i kerîmesinde Rabbimiz peygamberinin bu konudaki tavrını bakın şöyle anlatıyor:

"O ki gerçeği getirdi ve onu bizzat kendisi tasdik etti. İşte onlar muttakilerin tâ kendileridir"

(Zümer: 33)

Çünkü peygamber insanlık için seçilmiş bir örnektir. Kur'an-ı Kerim peygamberin kişiliği, sıfatları ve pratik uygulamalarıyla insanlara örnek olarak takdim edildiğini haber verir. İşte burada da buyuruluyor ki peygamber Allah'tan kendisine gelenlerin tümüne iman etti.

Hem de O'nun ümmeti olan mü'minlerin tamamı Allah'a, Allah'ın meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler. Allah'a iman Allah'tan gelenlerin tümüne iman demektir. Allah'a iman Allah'ın hayata karışacağına iman demektir. Allah'a iman onun Rab, Melik ve İlah oluşuna iman demektir. Allah'a iman Allah'ın emir ve yasakları çerçevesinde bir hayat yaşamaya iman demektir. Allah'a iman Allah'ın belirlediği hayat programına iman demektir. Allah'a iman kişinin boynundaki kulluk ipini yalnız Allah'ın eline vermesi demektir.

Meleklere iman, Allah'ın melekleri vasıtasıyla sürekli bizimle diyalog halinde olduğuna iman demektir. Allah'ın dünyayı yaratmış, sonra da ne haliniz varsa görün! Ben sizinle ilgilenmiyorum. Hukukunuz, ticaretiniz, kılık kıyafetiniz, kazanmanız harcamanız, eğitiminiz nasıl olursa olsun, nasıl bilirseniz, keyfinize nasıl uygun gelirse öylece yaşayın! diyerek kendi köşesine çekilmiş bir Allah değil her ân melekleri vasıtasıyla bizi kontrol altında tuttuğuna iman demektir.

Meleklere iman onlar tarafından sürekli amellerimizin tespit edildiğine iman demektir. Meleklere iman hesap ve kitaba iman demektir. Meleklere iman âhiret hesabına göre bir hayat yaşamak gerektiğine iman demektir.

Sonra bu melekler vasıtasıyla Allah'ın gönderdiği kitaplara da iman etmişlerdir o mü'minler. Kitaplara iman Allah'ın vahiy gönderdiğine iman demektir.Allah'ın bizi kanunsuz, yolsuz, yordamsız, plansız, programsız bırakmadığına iman demektir. Onlarla sorumlu olduğumuza , Onların içindekilere göre bir hayat yaşamaya ve onlardan hesaba çekilmeye imandır.

Bir de o mü'minler Allah'ın kendileri için örnek olarak seçip görevlendirdiği peygamberlerine de inanmışlardır. Peki peygamberlere iman ne demektir? Peygamberlere iman onları takip etmeye imandır. Onların hayatta en büyük örnek olduklarına ve onların adım, adım takip edilmesi gerektiğine imandır.

Dediler ki:
"Biz Allah'ın peygamberlerinden hiçbirisinin arasını ayırmayız."

Bunu sûrenin önceki âyetlerinde ifade etmiştik

1-) Peygamberlerden kimilerini kimilerine tercih ederek birbirlerinin arasını ayırmayız.

2-) Peygamberlerden birini veya birkaçını kabul edip diğerlerini reddederek onlar arasında böyle bir ayırım yapmayız. Onların tümünün Allah tarafından görevlendirildiğini, tümünün salih, sâdık olduklarını, kendilerinin Rabbimiz tarafından hidâyete erdirildiklerini ve bizi de doğru yola ilettiklerini ikrar ve kabul ederiz dediler mü'minler.

"Ve (yine) dediler ki: (Ey Rabbimiz!) İşittik ve itaat ettik! Bize mağfiret et ey Rabbimiz! Şüphesiz ki dönüş sanadır."

Ey Rabbimiz! Senin mesajın Peygamberlerin tarafından bize gelince biz onları işittik ve itaat ettik. Senden gelene iyice kulak verdik, dikkatlice dinledik, anlamaya çalıştık, kafa yorup anladık ve itaat ettik. Kerhen değil tav'an itaat ettik. İstemeyerek değil isteyerek ve seve seve itaat ettik. İşittik ve hemen uyduk. İşittik ve hemen gereğini yerine getirdik.

Burada dikkat etmemiz gereken husus şudur: İşitmek indirileni bilmeyi, tanımayı gerektirir. Bilmek ve tanımak da okumayı ve ondan haberdar olmayı gerektirir. Şimdi söyleyin bakalım: Kitaplarını tanıma-yan, kitaplarından habersiz bir hayat yaşayan müslümanlar nasıl diyecekler bunu? Ya Rabbi! Biz kitabını işittik ve onunla amel ettik, biz bize düşeni yaptık onun sen de ya Rabbi bize mağfiret et! Bizim elimizde olmayarak işlediklerimiz konusunda bize mağfiret buyur! Onları görmeyiver ya Rabbi! O kusurlarımızı hesaba katmayıver ya Rabbi! Siliver Allah'ım! Yok farz ediver, kaale almayıver, hesaba katmayıver Allah'ım! Nasıl diyeceğiz bunu? Bunu demeye hakkımız olacak mı?

Önce bir işiteceğiz, okuyacağız, tanıyacağız Allah'ın kitabını ve sonra itaat edeceğiz onlara. Samimiyetle onları uygulamaya çalışacağız, bunu yaparken de ufak tefek kusurlarımız olmuşsa o zaman da aman ya Rabbi sen bilirsin diyeceğiz.

Bakara sûresinde bu haklarını kaybedenleri anlattı Rabbimiz. Kitaplarını bozanları, tahrif edenleri, kitaplarının âyetlerini az bir paha karşılığında satanları kitaplarının âyetlerini insanlara anlatmayanları, kitaplarıyla diyaloglarını kesenleri, kitaplarını arkalarına atanları ve böylece Allah'ın mağfiretini kaybedenleri, Allah'ın affını kaybetmek bir tarafa Allah'ın gazabına ve lânetine maruz kalanları anlattı Rabbimiz.

Biz de kendimizi bu konuda hesaba çekmek zorundayız. Acaba biz de bizden öncekiler gibi: ***"İşittik ve isyan ettik"*** diyenler-den miyiz. Dilimizle inandığımızı söylüyor, ama hayatımızla yalanla-yanlardan mıyız? Yoksa

kimileri gibi işitmeden inandığımızı mı iddia ediyoruz? Yada işittik ama unuttuk diyenlerden miyiz? Yoksa işittik ama hayatımız değişmedi mi diyoruz?

Allah korusun bakın buraya kadar bakaradan iki yüz seksen altı âyet tanıdık. Peki bütün bu âyetler ne değiştirdi bizim hayatımız-da? Bakara'yı bilmeyen dünkü bizle Bakara'yı bilen bugünkü biz arasında bir değişiklik olmamışsa, bu kadar âyet bizi değiştirmemişse, Bakara'yı bilmeyen şu insanlarla bizim aramızda belirgin bir fark görülmüyorsa, bu nasıl müslümanlık diyeceğiz Allah korusun. Veya bu Allah'ın kullarına aman siz de Bakara'yı tanıyın. Aman siz de bu sûreyi öğrenin. Bunu nasıl ve hangi yüzle diyeceğiz? Okuyup da ne olacak? İşte siz işte biz. İşte sizin hayatınız, işte sizin bizim hayatımız demeyecekler mi?

Okuyacağız, dinleyeceğiz, işiteceğiz ve hemen arkasından itaat edeceğiz. Hemen arkasından duyduklarımızı amele dönüştürme savaşı vereceğiz ve sonra da şu duayı demeye hakkımız olacak:

Gufranını, görmezden gelmeni, silivermeni, hesaba katma-manı, yok farz etmeni umarız ya Rabbi! Dönüşümüz sanadır.

Ya Rabbi bizler her ne kadar da kitabını okumuş, kitabını anlamaya çalışmış, işitmiş ve işittiklerimizle amel etmeye itaat etmeye çalışmışsak da, kusurumuz çoktur, hatamız çoktur. Eğer sen bizi yarlı-ğamazsan biz helâk oluruz. Çünkü bizler her ne kadar da sana kulluk etmeye çalışsak da yine de istemeyerek, nefislerimize uyarak veya unutarak, bilgisizce sana karşı gelebiliriz, senin emirlerini çiğneyebi-liriz. Hele, hele içimize doğan, kalbimizden gelip geçen duygu ve düşüncelere hiç gücümüz yetmiyor. Bunların tamamı senin için malumdur. Yarın bunların tümünden hesaba çekilmek üzere senin huzuruna geleceğiz. Dönüşümüz sanadır. Biz buna da inanıyoruz. Hayatımız, varlığımız nasıl sendense, ölümümüz de sendendir ve nihâyet öldükten sonra tekrar hesap kitap adına dirilip senin huzurunda toplanmamız da sendendir. Biz bunun bilincinde olarak bunun için hazırlık yapmaktayız. O gün yüzü kara ve utananlardan olmamak için elimizden gelenleri yapmaya çalışıyoruz. Bizi o günde perişan etme ya Rabbi! Kusurlarımıza bakma ya Rabbi! Diyebilelim, demeye yüzümüz olsun .

Ayet-i kerîmeden anlıyoruz ki mü'minler hem işitiyorlar, hem tasdik ediyorlar, hem itaat ediyorlar, hem kulluk yapıyorlar hem de bununla beraber kusurlu olduklarını itiraf ediyorlar. Yaptıklarının Allah'a lâyık olmadığını daha fazlasını yapmaları gerektiğini itiraf ediyorlar.

Mü'minler böylece Rablerine teslimiyette bulununca, böylece Rablerine arzı ubûdiyet ve özür beyanında bulununca bakın Rablerinden, İlâhî rahmetten de kendilerine şu müjde geliyor:

286:"Allah hiç kimseye gücünün yetmeyeceği yükü yüklemez. Kişinin kazandığı iyilik lehine (kendisine) kötülük ise aleyhinedir. Rabbimiz! Unutmuş yahut hata yapmışsak bu yüzden bizi sorumlu tutma! Rabbimiz! Gücümüzün yetmeyeceğini bize taşıtma! Bizi affet! Bağışla bizi! Sen bizim Mevlâ'mızsın! Kâfirler güruhuna karşı sen bize yardım et!"

Üzülmeyin kullarım! Rabbiniz hiç kimseye gücünün yettiğinden başkasını yüklemez. Sizin Rabbiniz doyumsuz değildir. Sizin Rabbiniz zâlim değildir. Allah'ın kullarına yükleyeceği yük ancak kulların güç yetireceği kadardır. Hattâ onun çok çok altındadır. Sizi yaratan Allah sizin ne kadar yük çekebileceğinizi sizin nelere katlanabileceğinizi çok iyi bilmektedir. Allah merhametlidir. Allah kullarını asla zorlamaz. Sıkıntıya sokmak istemez .

İşte bu âyet daha önce geçen ve müslümanların, sahabenin belini büken:

"Kalplerinizdekileri açıklasanız da gizleseniz de Allah onlarla sizi hesaba çekecektir."

(Bakara: 284)

Âyetini bir görüşe göre beyan eden, açıklayan, başka bir görüşe göre de nesih eden âyettir. Buna göre diyoruz ki Allah kalpten geçenlerden bizi hesaba çekse bile ancak bizim elimizde olarak düşündüklerimizden hesaba çekecek, elimizde olmadan, gücümüz yetmeyerek içimizden geçenlerden hesaba çekmeyecektir Yâni insanın kendisinden kurtulma imkânı olmadığı, nefsin, şeytanın vesveselerin-den hesaba çekilmeyeceğiz. Ancak bu düşünceler bizi sardığı zaman bunlardan kurtulmaya çalışacağız, unutmaya çalışacağız, red-dedece-ğiz, gereğini yapmamaya, amele dönüştürmemeye çalışacağız.

Allah kulları için kolaylık diler, onlara güçlerinin yetmeyeceği zor yükler yüklemez. Hani sûrenin önceki bölümlerinde geçti:

"Allah sizin için kolaylık diler zorluk dilemez."

(Bakara: 185)

Sonra sakın yanlış anlamayın! Bu kulluk adına yaptıklarınız Allah için değil kendiniz içindir. Allah'ın bunların hiçbirisine ihtiyacı yoktur. Hem dünyanızın mutlu, hem de âhiretinizin mamur olması için Allah size bunları emrediyor.

"Kişinin kazandığı iyilik lehine (kendisine) kötülük ise aleyhinedir."

Herkesin kendi kazancı kendisinedir. Kim bir iyilik yaparsa o kendine, kendi lehine, kim de bir kötülük yaparsa o da kendi aleyhinedir. İyiliğin sevabı da kötülüğün vebali de kendisine ait olacaktır. Yaptıklarınızın yararları da zararları da menfaatleri de mazarratları da Allah'a değil kendinizedir.

Öyleyse kendisini seven , kendisi için iyilik bekleyen kişi, yaptıklarıyla kendi kendisine zulmetmesin. Kendini can yakan dayanılmaz ateşten korumasını bilsin. Bunun için de hayırların en güzelini kendisi için işlesin. Kendisini ateşe götürecek amellerde bulunmasın. Kendi kendini kendi elleriyle cehenneme atmasın diyor Rabbimiz. Sonra da mü'minlerin çok hoş bir duasını hatırlatıyor, ya da mü'minlerin böylece dua etmelerini istiyor. mü'minlere dua yolunu gösteriyor ve böylece onu kabul edeceğini de işaret ediyor, teminat veriyor. Bakın şu duayı yapmalarını istiyor:

"Rabbimiz! Unutmuş yahut hata yapmışsak bu yüzden bizi sorumlu tutma!"

Ya Rabbi bize teklif ettiklerini imkânımız nispetince en iyi şekilde ifa etmeye çalışıyoruz, çalışacağız. Hattâ farzların da ötesinde nafilelerle hayır kazanmak üzere senin rızanı kazanmaya azmettik. Ama insan oluşumuzdan, beşer oluşumuzdan ötürü senin emirlerinden, senin farzlarından birini unutur veya iyi bir şey yapıyoruz zannıyla yasaklarına, haramlarına düşersek, hata edersek bunlardan dolayı da bizi hesaba çekme ya Rabbi. Bu iki şekilde olur:

1-) Ya hayrı, hayır bilgisinden mahrum olunduğu için terk etmek şeklinde olabilir. Yâni emrin, farzın farkında olunmadığından emir terk edilmiş olur. Hayrı unutmak hayırdan habersiz yaşamaktır.

2-)Ya da şerri, haramı yanlışlıkla emir zannederek işlemekle olur. İşte bunlara unutma ve hata denir. Bunların kimilerinde kişi mazur sayılırken kimilerinde mazur sayılmaz. Bunu şöyle ifade edeyim inşallah: Unutma ve hata iki türlüdür:

a:) Birincisi sahibinin mazur görülebileceği unutma ve hatalar.

b:) İkincisi de sahibinin mazur görülemeyeceği unutma ve hatalar.

Meselâ bir adam üzerinde bir necaset görse de bunu temizlemeyi geciktirse, hemen temizlemeyi geciktirdiği için, hemen temizlemeye gayret etmediği için sonra da unutup o elbiseyle namaz kılmışsa bu adam mazur sayılmaz.

Veya bir adam dinin emirlerini öğrenmeye çalışmaz veya öğrendikten sonra onu unutmamak için amele dönüştürme ya da onu başkalarına duyurma gibi bir çabanın içine girmez ve böylece unutursa o kişi de mazur sayılmaz. Bunun için yukarıda borçlarla ilgili bir örnek vermişti Rabbimiz. Unutmamak için yazılmasını öğütlemişti. Allah’ın emirlerinin tamamı böyledir. Hani unutarak yanlışlıkla içilen bir zehirin zararı yoktur denilemez değil mi? Onun içindir ki âyet-i kerîmede, ya Rabbi! Bizi unuttuklarımızla mükellef tutma!

denmemiş de, bizi bu unuttuklarımızla muaheze etme! Bizi bunlardan sorumlu tutma ya Rabbi! denilmiştir. Bunlarla mükellefiz ama bunlardan hesaba çekilmemek üzere bizden dua etmemiz isteniyor .

Allah'ın Rasûlü bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur:

"Hata ve unutmadan doğan sorumluluklar ümmetimden kaldırılmıştır."
(İbni Mâce, Talâk 16)
Yine başka bir hadislerinde bakın şöyle buyurur:

"Şüphesiz ki Allahu Teâlâ ümmetimden hatayı, nisyanı (unutmayı) ve ikrah olundukları şeyleri bana bağışladı."
(İbni Mâce)

İslâm müsamaha dinidir. Allah bizim hayatımız için en güzel en uygun kanun koyucudur. Bir yer bir vida için hazırlanmışsa elbette oraya ancak vida girer. Altından gümüşten vidalar bulsanız bile oraya uygun değilse bir mânâ ifade etmeyecektir. Bizi yaratan bizi bizden, bizi herkesten daha iyi bilir. Hakkımızda en güzel prensipleri de ancak o vazedebilir başkası değil.

İnsan iki yönlü bir varlıktır. Bir yönüyle Allah'tan gelen ruh sahibi, diğer bir yönüyle de dünya şartlarıyla ilgili beden vücut sahibidir. Birinci yönüyle insan Allah'a bağlanmaya, sığınmaya, kulluk etmeye ihtiyaç içinde içindeyken diğer yönüyle de yemeye, içmeye, cinsel ilişkiye, yatmaya, uyumaya ihtiyacı vardır. Allah yaratan, düzenleyen, kanun koyan öyle bir Rab ki yarattığı bu varlığın bütün ihtiyaçlarını, bütün arzularını, bütün gereksinimlerini, bütün zaaflarını, bütün özelliklerini bilerek onun için sistem vazeder.

Rabbimiz Kur'an'ın pek çok yerinde yarattığı insanın özelliklerinden, yoğurduğu mayasından bahseder. Zâlimdir, cahildir, nankördür, cimridir, acelecidir, itirazcıdır, meşakkat içindedir, mala karşı, dünyaya karşı, kadına erkeğe karşı meyillidir, unutkandır gibi onun pek çok özelliklerinden söz eder. Yaratan hiç yarattığını bilmez mi? Yaratan yarattığının mayasını tanımaz mı? Bilir elbette. Hattâ hiç kimsenin bilemeyeceği kadar.

İşte bu hadiste ve âyet-i kerîmede anlatıldığına göre kullarının unutkanlığını, unutacağını, hata edeceğini çok iyi bilen Rabbimiz bu iki şeyin günahından müminleri bağışlamıştır. Hata ve nisyan. Bir de ikrah, yâni zorlama.

Hata; meşru bir şey yapmak isterken kastı olmayarak kişinin gayri meşruya düşmesidir. Meselâ bir hayvanı, yahut bir kâfiri öldüreceğim derken hataen bir müslümanı öldürmesi veya kendi malı zannederek hataen bir başkasının malını telef etmesi ya da ihramlı iken hataen bir hayvanı öldürmesi,

hataen birisine zarar vermesi, birinin gözünü çıkarması gibi. Kulun böyle hataen yaptığı şeylerde kasıt ve niyet olmadığı için Allah bunların günahını kaldırmıştır. Ama şurasını unutmayalım ki bunlara tereddüp eden cezalar bâkîdir.

Meselâ hataen bir mü'mini öldüren kişi diyet cezası ödemek zorundadır. Veya hataen bir başkasının malını telef eden kişi onu tazmin etmek zorundadır. Hataen bir hayvan öldüren ihramlının, ha-taen göz çıkaran kişinin belli cezaları vardır. Bunlar hatadır.

Nisyana, yâni unutmaya gelince: Nisyan; kişinin bir şeyi bilip de onu yaparken unutmasıdır. Meselâ kişi abdestsiz olduğunu unutarak namaz kılarsa bu fiilinden ötürü ona günah yoktur. Ama abdestsiz olduğunu hatırlar hatırlamaz namazını iade etmesi gerekir. Bir kişi besmeleyi unutarak hayvan keserse İmam Ahmed'e göre bu hayvan yenir, zira bundan geri dönüşü yoktur. Kişi unutarak bir namazı terk etse bunda bir günah yoktur. Hatırlatınca o namazı kaza eder. Uyku da böyledir. Ama kişi bunun ortamını kendisi hazırlarsa, meselâ gece geç saatlere kadar televizyon seyrederken sabah namazına kalkamıyorsa bundan sorumlu olacaktır Allahu âlem. Allah'ın Rasûlü:

"Kim uyur ya da unutarak namazı terk ederse, uyanınca veya hatırlayınca onu iade etsin. Bundan dolayı o kişiye kefaret yoktur."

Buyurur.

Kişi,unutarak namazda konuşsa bu fiilinden ötürü kendisine günah yoktur ama sahih olan kavle göre namazı bozulmuştur. İadesi gerekir. Öyleyse bir şeyi unutmadan evvel ne yapmamız gerekiyorsa onu hatırlar hatırlamaz aynı şeyi yapmak zorundayız.

Allah, âyetleriyle alay edilen, İslâm'la, Kur'an'la alay edilen bir mecliste oturmayı, bulunmayı yasak etmiştir. Ama diyelim ki şeytan bunu bize unutturdu ve biz orada oturduk. Şeytan bizi orada oturtuverdi. Bunu hatırladığımız anda unutmadan evvel ne yapacaksak onu yapmak zorundayız. Unutmasaydık, şeytan bunu bize unutturmasaydı ne yapacaktık? Oturmayacaktık değil mi? İşte hatırlayınca da hemen onu icra edecek , derhal kalkacağız o meclisten. Değilse aynen onlar gibi oluruz Allah korusun.

Meselâ çocuğumuz seccadeye işemiş, bizde bilmeden onda namaz kılmışız. Sonra da görmüşüz, ya da bunu hatırlamışız. Bu fiil, nisyanımız sebebiyle affolmuştur, fakat hatırlar hatırlamaz hemen namazımızı iade etmek zorundayız. Fakat tamamen unutmuş ve hiç hatırlamamışsak o zaman bu namazımız olmuştur.

Oruç da öyledir, ama oruç için özel bir nass var. Unutarak yiyip içeni şeriat affetmiştir ve o kişi, tekrar orucuna devam ediyor. Allah'ın Rasûlü bir hadislerinde:

"Kim unutarak orucunu yemiş içmişse orucunu ikmal etsin. Zira onu ona yediren içiren Allah'tır."

Buyurur.

Ama nikâh konusunda durum böyle değildir. Meselâ bir kadın ve erkeğin evlenmesinden önce, unutup da ses çıkarmayan bir kadın sonradan durumu hatırlayıp da: "Eyvah! Ben ikinizi de birlikte emzirmiştim!" derse bu yapılan nikâh hatadır ve başkasının nisyanından kaynaklanarak meydana gelmiş olan bu hatadan taraflar ayrılarak, boşanarak dönülür. Burada geriye dönüş emre-dilmiştir. Ama kimi nisyanlardan geriye dönüş mümkün değildir. Meselâ üç bardaktan ikisinde su, birisinde de içki var. Unutarak su zannıyla içkiyi içmişse bir kişi, bunun geriye dönüşü yoktur. Bunun geriye dönüşü ancak intibadır, bu kişinin, dikkatli olması ve tevbe etmesi istenir.

Eğer kişi bunları kendi ihmalinden ötürü meydana getirirse, meselâ dini vazifelerini öğrenme yoluna girmez, veya belledikten sonra onu unutmamak için tekrar tekrar mütalaada bulunmaz, onu amel haline getirmez ve onu başkalarına duyurarak kendi malı haline getir-mezse ve böylece onu unutursa bu unutma da mazur sayılmayacaktır diyoruz.

İkinci bir dua, veya duanın devamı :

"Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme."

Yâni ey Rabbimiz bizden önceki ümmetlere yaptığın gibi altından kalkılmaz, üstesinden gelinmez, zor dayanılır, bel büken boyunduruklar, meşakkatli buyruklar altında bulundurma bizi! Sonunda mükelleflerini çileden çıkaracak, kimilerini maymunlaştırıp kimilerini yerin dibine batıran, kimilerini birbirlerini öldürmeye, kimilerini zillet ve meskenet damgası yemeye götüren ağır sıkıntılara sokma bizi.

"isr" lügatte hapis, esaret anlamına gelir. Altında kalanı ezen, kahreden, nefes aldırmayan ağır yük demektir. Anlaşılıyor ki tarihte bizden önceki ümmetlere yahudi ve hıristiyanlara çok ağır yükler yüklenmiş. Meselâ kendi şirretliklerinden ötürü yahudilere elli vakit namaz kılmaları, mallarının dörtte birini zekât olarak vermeleri, necaset bulaşmış elbiselerini kesmeleri, vatanla-rından sürüp çıkarılmaları, toptan kılıçtan geçirilmeleri, tevbelerinin kabulü için

intihar etmeleri ya da birbirlerini öldürmeleri, işledikleri bir isyan üzerine hemen cezalarının anında verilmesi, ramazan gecelerinde de hanımlarına yaklaşmamaları gibi.

İşte Rabbimiz merhametinden dolayı müslümanlara böylece dua etmelerini öğütledi. Onlarda böylece dua ettiler de Rableri onların dualarını kabul edip onların omuzlarında bu yükleri kaldırıverdi. Kul Allah'a kul olursa Allah da ona lütuflarda bulunacaktır elbette. Sonra:

"Rabbimiz! Gücümüzün yetmeyeceğini bize taşıt-ma!"

Yâni ey Rabbimiz hem bize kolay kulluklar yükle, hem de yüklediğin vazifeleri ifa etme konusunda bize güç ve kuvvet ver, sabır ver, dayanıklılık ver, bizleri buna muvaffak kıl. Bizi altından kalkamayacağımız belâlar, imtihanlar ve iptilâlarla imtihan etme. Hiç çekilmez, dayanılmaz, takat getirilmez, yerine getirilmez imtihanlar altında bizi inletme ya Rabbi. Hastalık gibi, yokluk gibi, felâketler gibi, zillet ve meskenet gibi. Çünkü biliyoruz ki, istediklerini yapsak bile sana lâyık, senin istediğin biçimde yapamayınca kaldıramayacağımız, dayanamayacağımız azapları hakketmiş olacağız. Bu konuda bize merhamet buyur ve yükümüzü hafiflet ya Rabbi.

İslâm'ın kolay hükümlerinden bizi ayırma ya Rabbi. İslâm sisteminin gölgesinden ayrılmaya, başka sitemlerin pisliğine, ağır, ezici ve kahredici yüklerinin altına girmeye, böylece senin rahmetinden, se-nin siteminin rahmet ve bereketinden cüda düşmeye bizler dayanamayız. Bizleri senin sisteminin kolaylıklarından mahrum etme ya Rab-bi. Zira başkaları asla senin kadar merhametli, senin kadar cömert değildir. Başkaları doyumsuzdur, zâlimdir, cimridir, bizi başkalarının eline düşürme ya Rabbi.

"Bizi affet! Bağışla bizi! Sen bizim Mevlâ'mızsın! Kâfirler güruhuna karşı sen bize yardım et!"

Bizi affet! Sana karşı bilerek veya bilmeyerek, bizim bildiğimiz senin de bildiğin, bizim bilmediğimiz senin bildiğin tüm günahlarımızı affet. Hatalarımızı siliver, kusurlarımızı görmeyiver, bu sana lâyık olmayarak yaptıklarımızı hesaba katmayıver, bizi onlardan sorumlu tut-mayıver. Bizim geçmiş günahlarımızı affettiğin gibi gelecekte de bize muvaffakiyet vererek yeni yeni günahlara düşürme. İyiliklerimiz, hayırlarımız çok az olmakla beraber sen bizim mizanlarımızı ağırlaştırarak bize merhamet eyle. Bize şu üç konuda acı ya Rabbi. Sana karşı işle-diklerimiz günahlarımızı bağışlayarak, diğer kullarından bizim bu günahlarımızı setrederek, bizi el âleme karşı rezil rüsva etmeyerek ve de bizi bundan sonraki hayatımızda da muhafaza ederek yeni günahlara düşmeme konusunda koruyarak bize merhamet buyur ya Rabbi.

Çünkü sen bizim Mevlâ'mızsın. Bizim velimiz sensin. Bizler senin velâyetini kabullendik. Senin aldığın kararları kendimiz için bağlayıcı kabul ettik. Kendi iradelerimizden, kendi zevklerimizden vazgeçip senin seçimini seçim kabul ettik. Boyunlarımızdaki iplerin ucunu sana verdik.

Sana dayandık, sana güvendik, sana tevekkül ettik, kulluğu-muz, köleliğimiz sanadır, övgümüz sanadır, minnetimiz sanadır, senin huzurunda eğilen başlarımız asla başkalarının önünde eğilmedi. Ey bizim Rabbimiz! Ey bizim kendisine güvendiğimiz, safında yer aldığımız Rabbimiz! Sen bizim Mevlâ'mızsın o halde kâfirler güruhuna karşı, sana inanmayan, senin dinini reddeden, sana karşı savaş açan, kitabına karşı savaş açıp onu gündemimizden düşürmeye çalışan, pey-gamberine karşı gelip onu reddeden, sana karşı bir kısım fânileri tanrılaştırıp sana inat onlara kulluk yapmaya kalkışan, senin kullarını bir kaşık suda boğmaya çalışan, senin mülkünde, senin arzında sana ve senin sistemine hayat hakkı tanımayan bu kâfirlere karşı bize yardım et ya Rabbi... Amin..

Muaz Bin Cebel Bakara sûresini bitirince "Amin Allah'ım! Amin Allah'ım! Amin" dermiş. Biz de amin diyerek sûreyi bitirmiş olalım inşallah.

Rabbimize sonsuz hamdü senâlar olsun ki Bakara sûresini birlikte okumaya, tanımaya ve onu itmama bizi muvaffak kıldı. Allah anladıklarımızla iman etmeyi, bu imanlarımızla hem kendimizi, hem de sorumlu olduklarımızı diriltmeyi nasip kılsın inşallah. Bakara'dan habersiz yaşayan bu toplumu sizler vasıtasıyla bu sûreyle tanıştırsın. Onların da dirilişlerini sizin elinizle mukadder kılsın inşallah. Vel-hamdü lillahi Rabbil âlemin.

İnşallah Âl-i İmrân sûresinden kitabımızı tanımaya devam ederiz. Bu arada sizler bu sûreyi inşallah ulaştırabileceğiniz kimselere ulaştırma çabasında olursunuz. Allah yardımcımız olsun. Sübhanekel-lahümme ve bi hamdik, eşhedü en lâ İlâhe illa ente, estağfiruke ve etûbü ileyk. Ve ahiru dâvâna enilhamdü lillahi Rabbil Âlemin.